

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JOHN CARRÉ

Ölüme Çağrı

"Temposu hiç düşmeyen,
gerçekçi, müthiş bir gerilim..."

Observer

John le Carré

Asıl adı David John Moore Cornwell olan John le Carré, 19 Ekim 1931'de İngiltere'nin Dorset bölgesinde doğdu. 1950 ve 60'larda İngiliz istihbarat teşkilatları MI5 ve MI6 için çalıştı ve bu dönemde John le Carré mahlasıyla casus romanları yazmaya başladı. Üçüncü romanı *Soğuktan Gelen Casus* uluslararası başarı kazanınca MI6'den ayrılıp kendini tamamen yazmaya verdi ve romanlarıyla dünyanın en saygın casusluk yazarlarından biri oldu. 2008 yılında *The Times*'ın "1945'ten Günümüze En Büyük 50 İngiliz Yazar" listesinde 22. oldu. 2011 yılında Goethe madalyasına layık görüldü. John le Carré'nin Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıkan kitapları *Soğuktan Gelen Casus*, *Nazik Bir Durum*, *Single ve Oğlu*, *Köstebek*'tir.

Gülgün Bayata

1968'de Tekirdağ, Çerkezköy'de dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra 1989 senesinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. Aynı yıl İngilizce mütercim olarak Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda çalışmaya başladı, beş yıl sonra uzman mütercim kadrosuna atandı. 2017'de Hava Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki görevinden emekliye ayrıldı.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 794

Polisiye: 32

Özgün adı: *Call for the Dead*

Ölüme Çağrı

John le Carré

Çeviren: Gülgün Bayata

© le Carré Productions, 1961

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2017

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir

Editör: Merve Çay

Son Okuma: Füsun Güler

Kapak Uygulama: Cüneyt Çomoğlu

Grafik: Yasemin Çatal

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Eylül 2017, İstanbul

ISBN: 978-605-298-141-2

Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

34310 Haramidere/İSTANBUL

Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi

kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com

www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzikedikitap

kirmizikedi.edebiyat.blogspot.com.tr

Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL

T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

oz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

JOHN LE CARRÉ

ÖLÜME ÇAĞRI

POLİSİYE

Çeviren: Gülgün Bayata

George Smiley'nin Geçmişine Kısa Bir Yolculuk

Lady Ann Sercomb savaşın sonlarına doğru George Smiley ile evlendiğinde, bu evliliği şaşkınlıkla karşılayan Mayfair'deki arkadaşlarına eşini tarif ederken “nefes kesecek kadar sıradan biri” ifadesini kullanmıştı. İki sene sonra Kübalı bir araba yarışçısı için onu terk ettiğinde ise şaşırtıcı bir açıklama yaparak, onu o anda terk etmezse bunu bir daha asla yapamayacağını söylemişti. Vikont Sawley'nin o gün kulüpte bulunmasının tek nedeni de, gerçeklerin sonunda açığa çıkıp çıkmadığını görmektir.

Gündemi çok uzun süre meşgul etmeyen bu *nükteli* açıklamayı ancak ve ancak Smiley'yi yakından tanıyanlar anlayabilirlerdi. Kısa, şişman ve kendi halinde biri olan Smiley, tıpkı bir kurbağanın büzüşmüş bedeninden sarkan deri misali tıknaz vücuduna büyük gelen gerçek manada zevksiz giysilere epey para harcıyormuş gibiydi. Öyle ki, Sawley düğünde “Sercomb şapka takmış iri bir kurbağayla evlendi,” demişti. Ve bu tanımlamadan haberi bile olmayan Smiley, kendini prenze dönüştürecek olan öpücüğe ulaşabilmek için kilise koridorunda paytak paytak yürümeye devam etmişti.

Zengin miydi, fakir mi, çiftçi miydi, keşiş mi? Sercomb onu nereden bulmuştu? Çiftin arasındaki uyumsuzluk Lady

Ann'in su götürmez güzelliğiyle daha da belirginleşiyor ve gelinle damat arasındaki orantısızlık merakları iyice kamçılıyordu. Ancak dedikodunun doğası gereği, dedikoduya malzeme olacak kişileri "ak" ile "kara" diye net bir şekilde tasvir etmek ve çekiştirme eylemi sırasında kolaylıkla anlatılabilecek kusurlar bulmak gerekiyordu. Dolayısıyla, hangi okula gittiğine, ailesinin kimlerden olduğuna, hangi mesleği icra ettiğine, zengin mi fakir mi olduğuna bakılmaksızın Smiley cemiyet treninin en arka vagonuna konuldu ve boşanma olayı gerçekleşip bittikten sonra, geçmişin tozlu raflarında sahipsiz bir şekilde duran, kaderine terk edilmiş kayıp bir bavul gibi ortada kalakaldı.

Lady Ann, kahramanının peşinden Küba'ya doğru giderken Smiley'yi tamamen aklından çıkarmış da değildi. İsteksiz bir kabullenişle, hayatında tek bir erkek olsa bunun kesinlikle Smiley olacağını kendi kendine itiraf etti. Geçmişte aralarında kurulmuş olan kutsal evlilik bağı da bunun ispatı değil miydi zaten?

Lady Ann'in eşini terk etmiş olması, sonu kötü biten duygusal ilişkilere karşı her zaman duyarsız kalan cemiyetin umurunda bile değildi. Ancak Smiley'nin, henüz meşhur olmamış Alman şairlerin şiirlerini pürdikkat okurken kollarından sarkan manşetlerinin altında yumruk yaptığı tombul ve terli ellerine ve iyice buruşturduğu ablak, gözlüklü yüzüne Sawley ile arkadaşlarının getirdikleri yorum yine de ilginçti. Sawley omuz silkerek, "Her ayrılık biraz kaçıştır," deyip durumla dalga geçmiş ve Lady Ann'in gidişiyle George Smiley'nin bir parçasının aslında ölmüş olduğu gerçeğini görmezden gelmişti.

Smiley'nin hayatta kalan tarafı, tanınmamış şairlere duyduğu sevgi ya da ilgi kadar görüntüsüyle tezat oluşturuyordu: Bu tezatlığın sebebi de mesleğinden, yani istihbaratçı

oluşundan kaynaklanıyordu. Smiley işini seviyordu ve bu meslek sayesinde hem karakter hem de köken olarak çok sayıda esrarengiz meslektaş edinmişti. Ayrıca bu meslek ona bir zamanlar hayatta en çok sevdiği şeyi, yani insan davranışlarının gizemine bilimsel bir yolculuk yapabilme imkânını da sunmuştu. Bu yolculuk kendi çıkarımlarını pratiğe dökmesiyle disiplin altına alınmıştı.

Yirmili yıllarda Smiley, sıradan bir okuldan mezun olup yine onun için sıradan sayılan Oxford Koleji'nin kasvetli dehlizlerine göz kırparak ağır ağır ilerlemeye başladığı andan itibaren, bilimsel bir kuruma üye olmanın ve yaşamını on yedinci yüzyıl Almanyası'nın edebi gizemlerine adanarak geçirmenin hayalini kurmuştu. Ama Smiley'yi kendisinden bile daha iyi tanıyan hocası ona yol göstermiş ve şüphesiz bu konuda ileride kazanacağı onurdan onu bilgece uzaklaştırmıştı. 1928 senesinin güzel bir temmuz sabahında Smiley kendisini kafası karışmış ve yüzü heyecandan kızarmış bir halde, adını daha önce nedense hiç duymadığı Yurtdışı Akademik Araştırma Komitesi mülakat kurulunun karşısında bulmuştu. Jebedee (yani hocası) mülakat hakkında tuhaf bir şekilde üstü kapalı açıklamalar yapıyordu: "Bu insanlara bir şans ver Smiley. Seni işe alırlarsa çok para vermezler ama iyi insanlarla çalışırsın." Ama Smiley kendini rahatsız hissetmiş ve bunu da dile getirmişti. Onu rahatsız eden şey genellikle hep açık davranan Jebedee'nin kaçamak tavırlar sergilemesi olmuştu. Sonunda, biraz somurtarak da olsa, Jebedee'nin "gizemli adamlarını" görene kadar, All Souls'a yaptığı başvuruyu erteleme kararını almıştı.

Smiley kuruldakilere tanıştırılmadığı halde üyeleri görünce yarısını tanıdığını fark etmişti. Bunların arasında Cambridge'den Fransız Ortaçağ ilimleri uzmanı Fiel-
ding, Doğu Dilleri Akademisi'nden Sparke ve Smiley'nin

Jebedee'nin misafiri olarak geldiği gece, Yöneticiler Masası'nda akşam yemeğini yiyen Steed-Asprey bulunuyordu. Etkilendiğini kabul etmeliydi. Fielding'in bırakın Cambridge'i kendi odasından bile çıkması büyük bir mucizeydi. Daha sonraları Smiley o mülakatın hep bir çeşit striptiz gösterisine benzediğini düşünmüştü; üyelerin gizemli bir oluşumun farklı yönlerini önceden hesaplayarak ifşa ettikleri bir gösteri. En sonunda, kurul başkanı olduğu anlaşılan Steed-Asprey son gizem perdesini de kaldırarak gerçeği tüm çıplaklığıyla gözlerinin önüne sermişti. Ona bir pozisyon öneriliyordu ve Steed-Asprey'in –daha iyi bir ismi olmadığından– biraz da kızarak ifade ettiği üzere, bu pozisyon *Gizli Servis*'te yer alıyordu.

Smiley düşünmek için biraz süre istemişti ve ona bir hafta süre tanımışlardı. Paradan ise hiç bahsedilmemişti.

O gece Londra'da oldukça iyi bir yerde kalmış ve tiyatroya gitmişti. Garip bir uçarılık hissediyordu ve bu da onda bir tedirginlik yaratmıştı. Kabul edeceğinin pekâlâ farkındaydı; hatta bunu mülakat sırasında da yapabilirdi. Ama onu bunu yapmaktan alıkoyan, içgüdüsel bir uyarı ve belki de, Fielding'le biraz köşe kapmaca oynama arzusuydu.

Teklifi kabul etmesinin ardından eğitim safhası başlamıştı; gözlerden uzak kır evleri, isimleri bilinmeyen öğretmenler, çokça seyahat ve gittikçe daha cazip gelen, tamamen tek başına çalışma imkânı.

Teşkilat için fiili anlamda görev aldığı ilk pozisyon oldukça hoştu; taşradaki bir Alman üniversitesinde *İngilizce okutmanı* olarak görevlendirilmişti. Keats hakkında ders veriyor, hevesli, ciddi, ama nezaketsiz Alman öğrenci gruplarıyla Bavyera'nın av köşklerinde tatil yapıyordu. Her uzun tatilin sonundaysa bu öğrencilerin arasından uygun olarak değerlendirdiği bazılarını İngiltere'ye götürüyor ve tavsiyelerini

Bonn'daki bir adrese gizli yollardan ulaşıyordu. İki yıl boyunca verdiği tavsiyeler kabul edilmiş miydi, yoksa dikkate bile alınmamış mıydı, haberi yoktu. Aday gösterdiği öğrencilerle temasa geçip geçmediklerini de bilmiyordu. Aslında gönderdiği mesajlar yerine ulaşmış mıydı, o bile meçhuldü. İngiltere'deyken Servis'le hiç temas kurmamıştı.

Bu işi yapmasının birbirleriyle pek de bağdaşmayan birçok sebebi vardı aslında. Mesafeli durarak bir kişinin ajanlığa uygun bir aday olup olmadığını belirlemeye yarayan karakter ve davranış testleri geliştirmek, böylelikle insanoğlunun içinde var olan ve eğitimde *ajan potansiyeli* diye öğretilen özelliği ortaya çıkarmak ona cazip gelmişti. Kişiliğinin bu tarafı insani duygulardan uzak ve acımasızdı. Bu açıdan mesleğinde beynelmilel paralı bir asker gibiydi ve kişisel tatmin duygusunun dışında hiçbir şey hissetmeyen, işin ahlaki boyutunu düşünmeden hareket edebilen biriydi.

Diğer taraftan, içindeki doğal haz alma duygusunun giderek öldüğünü görüyor ve buna üzülmüyordu. Hep içine kapanık olmasıyla arkadaşlığın ve bağlılığın cazibesinden iyice uzaklaştığını fark etmişti. Ani tepkiler vermemek için kendini sürekli kontrol altında tutuyordu. Zekâsını kullanarak tamamen objektif bir bakış açısıyla kendini insanları gözlemlemeye zorlamıştı. Bu gözlemin sonucunda da kendi hayatının sahteliğinden nefret etmiş ve ürkmüştü; zira ne ölümsüzdü ne de kusursuz.

Ama Smiley esasen duygusal bir adamdı ve uzun süre vatanından ayrı kalmak onun İngiltere'ye olan sevdasını iyice körüklemişti. Oxford'daki günleri gözünde tütüyordu. Oxford'un güzelliğini, entelektüel serbestliğini ve muhakemesindeki o olgun ağırlığı özlüyordu. Hartland Rıhtımı'ndaki rüzgârlı sonbahar tatillerini, Cornish kayalıklarındaki uzun yürüyüşleri, güneşten yanan yüzünün denizden gelen

rüzgârla nasıl serinlediğini hatırlıyordu. Bu onun diğer gizli yaşamıydı ve yeni Almanya'nın terbiyesizce tavırlarından, tepinen ve bağırان üniformalı öğrencilerinden, yara izli, kibirli yüzlerinden ve basit yanıtlarından giderek daha fazla nefret eder hale gelmişti. Fakültenin *kendi* ilgi alanına, yani sevgili Alman edebiyatına olan yaklaşımına da kızılıyordu. Ve 1937 kışının bir gecesinde, daha doğrusu, korkunç bir gecesinde, Smiley penceresinin önünde durup üniversitenin bahçesinde yakılmış şenlik ateşini ve ateşin etrafını sarmış öğrencileri seyrediyordu; öğrencilerin mutlu yüzleri dans eden alevlerin ışığında adeta ışıldıyordu. Yaktıkları bu pagan ateşine yüzlerce kitabı fırlatıp atmaya başlamışlardı. Smiley o kitapların kimlere ait olduğunu biliyordu: Thomas Mann, Heine, Lessing ve diğerleri. Terli elleriyle tuttuğu sigaranın ucunu kavradı ve nefretle seyretti; sonunda düşmanın kim olduğunu öğrenmişti.

Bin dokuz yüz otuz dokuz senesinde İsveç'teydi. Hafif silahlar üreten meşhur bir İsviçre firmasında saygın bir makamda görev yapıyordu ve firmayla ilişkisi de, duruma uygun olarak çok eskilere uzanmaktaydı. Yine duruma uygun olarak, görünüşü de biraz değişmişti. Smiley kendisinin bu konuda bir yeteneği olduğunu keşfetmiş ve saç modeli üzerinde epeyce değişiklik yapıp küçük bir de bıyık eklemişti. Dört sene boyunca üstlendiği rolü oynamış, İsviçre, Almanya ve İsveç arasında mekik dokumuştı. Bu kadar uzun süre korku hissetmenin mümkün olamayacağını düşünürdü ama sol gözünde on beş yıl boyunca onu terk etmeyecek sinirsel bir tik gelişmişti; bu yüzden etli yanaklarında ve alnında, kasılmadan kaynaklanan birtakım izler oluşmuştu. Uyuyamamanın, dinlenememenin, günün veya gecenin herhangi bir saatinde durup dururken deli gibi çarpmaya başlayan kalbinin, yalnızlığın ve kendine acımanın, aniden ve sebepsizce

bir kadına ihtiyaç duymanın ve hayatın gerginliğini azaltmak için içkiye, egzersize ya da bir ilaca sarılmanın ne demek olduğunu öğrenmişti.

Tüm bu görevlerin yanı sıra esas işini, yani casusluk görevini de yerine getirmişti. Zaman geçtikçe şebeke de genişlemişti; öte yandan, diğer ülkeler de güvenlik tedbirlerini ve hazırlıklarını artırmışlardı. 1943 senesinde geri çağrıldı. Altı hafta içinde geri dönmeyi ister hale geldi ama artık asla gitmesine izin vermeyeceklerdi.

“Görevin sona erdi,” dedi Steed-Asprey. “Yeni adamlar yetiştir, tatil yap ya da evlen! Bir şeyler yap işte! Dinlen biraz.”

Bunun üzerine Smiley, Steed-Asprey’in sekreteri Lady Ann Sercomb’a evlilik teklif etmişti.

Savaş bitmişti. Parasını almıştı ve güzel karısıyla birlikte, Oxford’a, kendini on yedinci yüzyıl Almanyası’nın gizemlerine vakfetmek üzere yola çıkmıştı. Ancak iki sene sonra Lady Ann Küba’daydı. Bu esnada, Ottawa’daki genç bir Rus şifre uzmanının yaptığı keşif, Smiley gibi tecrübeli kişilere ihtiyaç duyulmasına yol açmıştı.

İş yeni bir işti, tanımlanması zor bir tehditti ve başlarda bu hoşuna gitmişti. Ama çok daha genç ve muhtemelen çok daha taze dimağlara sahip adamlar işe başlıyordu. Smiley’nin terfi etmesini sağlayacak hiçbir artışı yoktu ve yavaş yavaş, gençliğini hiç yaşamadan orta yaşa girdiğini, en kibar deyişle de rafa kaldırıldığını idrak etmeye başlamıştı.

Her şey değişmişti. Steed-Asprey gitmiş, başka bir medeniyet arayışı içinde Yenidünya’dan kaçarak Hindistan’a yerleşmişti. Jebedee ölmüştü. 1941 senesinde, yanına aldığı genç bir Belçikalı telsiz operatörüyle birlikte Lille’de bir trene binmiş ve ikisinden de bir daha haber alınamamıştı. Fielding, Roland’la ilgili yeni bir teze kendini adanmıştı – gerideyse sadece Maston kalmıştı; savaş zamanı işe başlamış kariyer

adamı, bakanların istihbarat danışmanı ve Jebedee'nin de-yimiyle "Wimbledon'da agresifçe tenis oynayabilecek ilk adam" Maston... NATO İttifakı ve Amerikalılar tarafından alınan korkunç tedbirler Smiley'nin Servisi'nin tüm yapısını değiştirmişti. Steed-Asprey'in günleri çok gerilerde kalmıştı; emirlerin Magdalen'deki¹ odalardan birinde, bir kadeh Porto şarabı eşliğinde alındığı günler, üstün yeteneklere sahip ama düşük maaş alan az sayıda adamın heyecan verici amatör-lükleri, yerini Maston'ın ellerine teslim edilmiş büyük bir yönetim departmanının çalışmalarına, bürokrasisine ve entri-kalarına bırakmıştı. Her şey, bir şövalye edasıyla pahalı giy-siler içinde dolaşan, karizmatik gri saçlara ve gümüş renkli kravatlara sahip, sekreterinin bile doğum gününü hatırlayan, tavırlarıyla etrafında çalışan kadınların gönlünü fetheden, imparatorluğunu sanki özür diler gibi genişleten ve daha ge-niş büroları üzüdürcesine zapt eden, Henley'de ev partileri düzenleyip altında çalışanların başarılarının üstüne basarak yükselen Maston'ın ellerindeydi artık.

Maston'ı savaş sırasında işe almışlardı. Geleneksel bir de-partmandan getirilen profesyonel bir devlet memuruydu ve çalışanların evrak işlerini takip ederek onların parlak kariyer-lerinin bürokrasi çarkının hantallığına takılmasını engelle-mek üzere görevlendirilmişti. Üst kademedekiler tanıdıkları bir adamla çalışmaktan memnundular; zira Maston her türlü rengi griye indirgeyebiliyor, efendilerinin kim olduğunu bili-yor ve onların arasında yol alabiliyordu. Bu yol alma işini de gayet iyi beceriyordu. Bürosu adına özür dilerken gösterdiği mahcubiyeti, astlarının aşırılıklarını savunurken ortaya koy-duğu yapmacıklığı ve yeni kararları formüle ederken sergi-lediği esnekliği sevmişlerdi. Elinde olmadan, pelerin ve han-

1 Magdalen Koleji. Oxford Üniversitesi bünyesindeki kolejlerden biri. En pres-tijli kolejler arasında yer alır. (ç.n.)

çer¹ rolünün getirdiği avantajlardan da faydalanmış ve üstleri için pelerinini giyerken astları için de hançerini saklamıştı. Görünüşte tuhaf bir pozisyonu vardı. Resmi olarak Servis'in başkanı değildi ama bakanların istihbarat danışmanıydı. Steed-Asprey ondan bahsederken hep *harem ağası* tabirini kullanırdı.

Bu Smiley için yeni bir dünyaydı; ıslıl ıslıl parlayan koridorlar, gösterişli genç adamlar. Kendini yavan ve modası geçmiş hissediyordu ve her şeyin başlamış olduğu Knightsbridge'deki o bakımsız, verandalı evde olmayı diliyordu. Fiziksel görünüşü de hissettiği bu huzursuzluğu yansıtmaya başlamıştı, daha da kamburlaşp kurbağaya daha benzer olmuştu. Tiki de şiddetlenmiş ve en sonunda ona "Köstebek" lakabını takmışlardı. Ama sosyeteye yeni takdim edilmiş sekreteri ona hayrandı ve ondan bahsederken sürekli "sevgili oyuncak ayım" diyordu.

Smiley artık yurtdışına gidemeyecek kadar yaşlanmıştı. Maston bunu açık açık belirtmişti: "Her neyse sevgili dostum, belki de savaş sırasında bu kadar dedektiflik yapmak seni yormuştur. Bu yüzden, senin için en doğrusu artık evini çekip çevirmek olur!"

İşte bütün bunlar, George Smiley'nin 4 Ocak Çarşamba günü sabah saat ikide Cambridge Circus'a² doğru giden bir Londra taksisinin arka koltuğunda oturmasının sebebini bir anlamda açıklamaya yeter.

1 (İng.) *Cloak and dagger*: Etrika içeren, casuslukla ilgili gizli kapaklı durumlar için kullanılan bir terimdir. (ç.n.)

2 Le Carré, romanlarının bir kısmında kurguladığı istihbarat kurumunu, Cambridge Circus olarak bilinen Londra'daki Cambridge Meydanı'na konumlandırdığı hayali idare binasına atıfla Circus diye adlandırır. (yay.n.)

Yedi Gün Yirmi Dört Saat Açığız!

Takside kendini güvende hissediyordu. Güvende ve sıcak. Sıcaklık sanki yatağından gizlice çıkarılmış kaçak bir maldı da, bu ıslak ocak gecesine karşı zulalanmıştı. Güvende hissediyordu çünkü gerçeklik duygusunu yitirmişti: Londra sokaklarında yol alırken otel görevlilerinin şemsiyelerinin altına saklanıp koşturan zevk düşkünü mutsuz insanları ve yağmurlukları içinde hediye paketi gibi görünen sokak kızlarını seyreden herhalde onun hayaletiydi. Evet evet, uykunun en derin yerindeyken birden yatağından fırlayan ve yanındaki komodinin üstünde acı acı çalan telefonu susturan kesinlikle onun hayaleti olmalıydı... Oxford Street... Koca dünyada geceleri kimliğini yitiren tek başkent niye Londra'ydı ki? Smiley paltosunun yakasını iyice yukarı doğru kaldırırken, Los Angeles'tan Bern'e kadar, kimlik mücadelesinden bu kadar kolay vazgeçen başka bir şehir olamaz diye düşünüyordu.

Taksi Cambridge Circus'a doğru döndü ve Smiley birden oturduğu yerde şoke oldu. Nöbetçi memurun onu niye aradığını hatırlamıştı. Hatırladığı şeyler onu acımasızca rüyalarından uyandırdı. Konuşmada geçen kelimeler şimdi birer birer aklına geliyordu. Uzun süre önce yapılmış olsa da bütün detayları gayet net hatırlıyordu.

“Nöbetçi memur konuşuyor, Smiley, Danışman hatta ve seninle görüşmek istiyor, bağlıyorum.”

“Smiley, ben Maston. Pazartesi günü Dışişleri Bakanlığı’ndan Samuel Arthur Fennan’la görüştün değil mi?”

“Evet... Evet görüştüm.”

“Olay neydi?”

“Oxford’dayken Parti üyesi olduğuna dair ihbarda bulunan isimsiz bir mektupla ilgiliydi. Güvenlik direktörünün izniyle yapılan rutin bir görüşmeydi.”

(Fennan şikâyet etmiş *olamaz* diye düşündü Smiley, çünkü onun hakkında temiz raporu vereceğimi biliyordu. Yanlış giden hiçbir şey yoktu; hiçbir şey.)

“Onun üstüne mi gittin? Düşmanca mı davrandın, Smiley, ne oldu anlat bana?”

(Tanrım, sesi korkmuş gibi geliyor. Fennan tüm Kabine’yi bize karşı çevirmiş olmasın!)

“Hayır. Oldukça dostça bir görüşmeydi. Birbirimizden hoşlandığımızı zannediyorum. Aslına bakarsan, bilgilendirirken sınırları aşmış bile olabilirim.”

“Nasıl Smiley, nasıl?”

“Şey, bir bakıma ona endişelenmemesini söyledim.”

“Ne?”

“Endişelenmemesini söyledim işte; belli ki biraz tedirgindi ben de onu rahatlatmak istedim.”

“Tam olarak *ne* söyledin?”

“Benim de, Servis’in de böyle bir yetkisi olmadığını, onu daha fazla rahatsız etmek için başka bir nedenimiz bulunmadığını söyledim.”

“Hepsi bu kadar mı?”

Smiley bir anlığına sessiz kaldı; Maston’ı böyle bilmezdi, yani bu kadar sorumluluk hissettiğini...

“Evet, hepsi bu kadar! Kesinlikle bu kadar.” (Beni bunun için hiç affetmeyecek. Yapmacık ağırbaşlılık buraya kadarmış; krem rengi gömlekler, gümüş kravatlar, şık yerlerde bakanlarla yenilen yemekler.)

“Onun dediğine göre, sadakatinden şüphe duyduğunu, bakanlıktaki kariyerinin mahvolduğunu ve parayla tutulan gammazların kurbanı olduğunu söylemişsin.”

“Ne dedi? Aklını kaçırmış olmalı. Aklandığını biliyordu. Başka ne istiyor ki?”

“Hiçbir şey. Öldü. Bu akşam saat on otuzda kendini öldürmüş. Dışişleri Bakanı’na bir mektup bırakmış. Polis, Bakan’ın sekreterlerinden birini aradı ve mektubu açmak için izin aldı. Sonra bize haber verdiler. Bir soruşturma yapılacak. Smiley, eminsin değil mi?

“Neden emin miyim?”

“...neyse boş ver! Bir an önce gelmeye bak!”

Bir taksi bulmak saatlerini almıştı. Üç taksi durağını aramış ama cevap alamamıştı. En sonunda Sloane Square’deki taksi durağı cevap vermiş ve Smiley, taksinin kapısına yaklaştığını görene kadar paltosuna sarınmış halde yatak odasının penceresinde beklemişti. Gecenin bir yarısındaki bu gerçekdışı endişe hali, ona Almanya’daki hava saldırılarını hatırlatmıştı.

Cambridge Circus’a gelince taksiyi, biraz alışkanlıktan, biraz da Maston’ın ateşli sorgulamasından önce kafasını toparlayabilmek amacıyla, ofisten yüz metre kadar ilerde durdurdu.

Nöbetçiye kimlik kartını gösterdikten sonra yavaşça asansöre doğru ilerledi.

Yukarı çıktığında nöbetçi memur onu güler yüzle karşıladı ve parlak krem rengindeki koridorda birlikte yürümeye başladılar.

“Maston, Sparrow’u görmek için Scotland Yard’a gitti. Hangi polis departmanının olaya bakacağına dair bir anlaşmazlık var. Sparrow, Özel Büro’nun alması gerektiğini, Evelyn ise bunun Suç Araştırma Departmanı’nın işi olduğunu söylüyor. Surrey polisi de ne yapacağını şaşırılmış durumda. Gel de nöbetçi kulübesinde bir kahve içelim. Hazır kahve gerçi ama yine de iş görür.”

Smiley, o gece Peter Guillam nöbetçi olduğu için şükrediyordu. Uydu casusluğunda uzmanlaşmış nazik ve düşünceli bir adamdı, her zaman bir programı olan yanından da çıkışını eksik etmeyen cana yakın biriydi.

“Özel Şube burayı saat on ikiyi beş gece aradı. Fennan’ın karısı tiyatroya gitmiş ve on bire çeyrek kala yalnız başına eve döndüğünde kocasının cesedini bulmuş. Sonra da polisi aramış.”

“Surrey yakınlarında bir yerde oturuyordu galiba.”

“Walliston’da... Kingston Road’u geçince. Şehir merkezinin hemen dışı sayılır. Polis olay yerine vardığında holde, cesedin yanında Dışişleri Bakanı’na yazılmış bir mektup bulmuş. Komiser, Polis Müdürü’nü aramış, o da İçişleri Bakanlığı’ndaki nöbetçi memura durumu aktarmış. Nöbetçi memur, Dışişleri Bakanlığı’ndaki memuru aramış. En nihayet mektubu açmak için gerekli izni almışlar ve eğlence başlamış.”

“Devam et!”

“Dışişleri Bakanlığı’ndaki personel müdürü bizi aradı. Danışman’ın ev numarasını istedi. Bunun son olduğunu, bir daha güvenlik teşkilatının kendi personeliyle oyun oynayamayacağını söyledi, Fennan güvenilir ve yetenekli bir memurmuş, vesaire, vesaire...”

“Evet öyleydi. Kesinlikle öyleydi.”

“Güvenlik teşkilatının iyice çığırından çıktığını, bunun da bu olayla kanıtlanmış olduğunu, büyük bir tehdit

bulunmamasına rağmen Gestapo metotlarını kullandığımızdan filan bahsedip durdu; bir sürü zırvalık işte.

“Ona Danışman’ın numarasını verdim ve adam sayıp dökerken diğer telefonda da Danışman’ın numarasını çevirdim. Aklıma parlak bir fikir geldi ve bakanlığın aradığı hattı beklemeye alıp Maston’a tüm olan biteni anlattım. Saat yaklaşık olarak on ikiyi yirmi geçiyordu. Maston saat bir gibi buradaydı. Hamileliğinin son ayındaki bir kadın gibi görünüyordu, çünkü yarın sabah Bakan’a rapor vermek zorunda kalacak.”

Guillam hazır kahveyi bardaklara koyup elektrikli ısıtıcıdan döktüğü suyla karıştırırken sessiz kaldılar.

“Nasıl biriydi?” diye sordu Guillam.

“Kim? Fennan mı? Bu geceye kadar onun hakkında konuşmak belki anlamlı olabilirdi ama artık pek bir anlamı yok. Görünüşüne baktığın zaman Yahudi olduğunu anlardın. Ortodoks bir aileden geliyordu ama Oxford’a geldiğinde tüm bunlardan uzaklaşmış ve Marksist olmuştu. Sezgileri kuvvetli, kültürlü ve mantıklı bir adamdı. Tatlı dilliydi ve iyi bir dinleyiciydi. Sürekli kendini geliştirirdi; anlarsın ya, gerçekler gizlenemez. Onu ihbar eden her kimse tabii ki haklıydı; o yıllarda Parti’deydi.”

“Kaç yaşındaydı?”

“Kırk dört. Ama daha büyük gösteriyordu.” Gözleri odayı kolağan ederken Smiley konuşmaya devam etti “...ince bir yüzü vardı – saçları koyu renkte ve düzdü; gençlerin kullandığı gibi kesilmişti. Profilden yirmili yaşlarda biri gibi görünüyordu. İnce ve kuru bir cildi vardı, oldukça da solgundu. Yüzünde çok da fazla çizgi vardı – yüzünün her tarafını kaplayan, harita gibi gösteren çizgiler. Parmakları çok inceydi... Ufak tefek, bağımsız ruhlu biriydi. Zevklerini kendi başına yaşıyordu, sanırım kederlerini de...”

Maston içeri girdiğinde ikisi de ayağa kalktı.

“Ah, Smiley. İçeri gel.” Kapıyı açtı ve ilk önce onun içeri girmesi için sol kolunu Smiley’ye doğru uzattı. Maston’ın odasında devlet malı olan tek bir parça yoktu. Bir zamanlar on dokuzuncu yüzyıla ait suluboya resimlerden oluşan bir koleksiyon satın almıştı ve bunların bir kısmı duvarlarda asılıydı. Smiley geri kalan her şeyin kullan-at tarzında malzemeler olduğunu düşündü. Aslında Maston da kullan-at tarzındaydı. Kıyafeti ciddiye alınamayacak kadar gösterişliydi; tek camlı gözlüğünün askısı, her zaman krem rengi tercih ettiği gömleğinin üstüne düşüyordu. Açık gri renkte yün kravat takmıştı. Bir Alman onu görse *flott*¹ diye tanımlardı, diye düşündü Smiley. Şık, evet, o ancak böyle tanımlanabilirdi; bir kadın barmenin rüyalarını süsleyen gerçek centilmen!

“Sparrow’u gördüm. Bir intihar vakası olduğu ortada. Ceset götürüldü ve bilinen formalitelerin dışında, Polis Müdürü başka bir işlem yapmayacak. Bir-iki gün içinde tahkikat olacak. Alınan karara göre –Smiley bunu bilhassa belirtmem gerek– basın, Fennan ile olan önceki münasebetimiz hakkında hiçbir şey bilmeyecek.”

“Anlıyorum.” (Sen tehlikelisin Maston. Zayıfsın ve korkaksın. Kelleni ortaya koymaktansa başkasını harcarsın. Biliyorum, şu anda bana bakıp darağacına nasıl göndereceksin onu planlıyorsun.)

“Seni eleştirdiğimi düşünme Smiley! Nihayetinde görüşme emrini sana güvenlik direktörü verdiğine göre endişelenecek bir şey yok.”

“Fennan haricinde!”

“Elbette. Ancak ne yazık ki güvenlik direktörü sana görüşme yapma emrini yazılı olarak vermedi. Sana bunu sözlü olarak emretti, değil mi?”

1 (Alm.) Güzel, hoş, şık. (ç.n.)

“Evet. Eminim verdiği emri onaylayacaktır.”

Maston tekrar Smiley’ye baktı; öyle keskin ve kurnaz bir bakıştı ki bu, o an Smiley’nin içine bir kurt düştü. Uzlaşmaya yanaşmadığının farkındaydı, ama Maston onu yanında istiyor, kendisiyle ittifak içinde olmasını bekliyordu.

“Biliyorsun. Fennan’ın bürosu benimle temas halinde.”

“Evet.”

“Bir tahkikat yapılacak. Basını uzak tutmak pek mümkün olmayabilir. Yarın ilk iş olarak İçişleri Bakanı’nı ziyaret etmek zorundayım.” (Yine beni korkutmaya çalışıyor... Yaşım ilerliyor... Emeklilik ne olacak... Ya işsiz kalırsam... Ama senin yalanına ortak olmayacağım Maston!) “Tüm gerçekleri bilmem gerekiyor Smiley. Görevimi yerine getirmem gerek. O görüşme hakkında bana söylemen gerektiğini düşündüğün bir şey varsa, belki kayıt altına almadığın bir şey, bana şimdi söyle. Önemli bir şey olup olmadığına ben karar vereyim.”

“Dosyada olanların ve bu gece size anlatmış olduklarımın dışında gerçekten başka bir şey yok. Ama size (“size” kelimesi lüzumsuz yere kullanılmış olabilirdi,) – size yardımcı olaksa şunu söyleyebilirim ki görüşmeyi tamamen gayri-resmi bir ortamda gerçekleştirdim. Fennan’a karşı yapılan suçlama oldukça zayıftı – otuzlu yıllarda Parti üyeliği ve şu anda halen Parti’nin sempatzanı olduğuna dair boş lakırdılar. Kabine’nin yarısı otuzlu yıllarda Parti’nin içindeydi zaten.” Maston’ın suratı asıldı. “Dışişleri Bakanlığı’nda onun odasına gittiğim zaman baktım ki herkes konuşmayı duyabiliyor, insanlar sürekli içeri girip çıkıyor, ona parkta bir yürüyüş yapmamızı önerdim.”

“Devam et!”

“Neyse, yürüyüşe çıktık. Güneşli ama soğuk bir gündü, aslında oldukça hoştu. Ördekleri seyrettik.” Maston sabırsızca bir hareket yaptı. “Parkta yaklaşık yarım saat geçirdik.

Bu sürede hep o konuştu. Zeki bir adamdı, akıcı ve ilginç bir şekilde konuşuyordu. Ama heyecanlıydı da; bu da doğaldı bence. Onun gibi insanlar kendileri hakkında konuşmayı severler; içindekileri dökmek hoşuna gitmişti. Bana her şeyi anlattı –isimleri söylerken mutlu oluyordu– sonra Millbank’ın yakınında bildiği bir espresso kafeye gittik.”

“Ne kafeye?”

“Espresso kafe. Fincanını bir şiline sattıkları özel bir kahve var. Ondan içtik.”

“Anladım. Sen de bu... keyifli muhabbet sırasında ona Teşkilat’ın herhangi bir işlem yapılması için talepte bulunmayacağını söyledin.”

“Evet. Bunu sık sık yaparız, ama normalde kayıt altına almıyoruz.” Maston başını salladı. Bu zaten bildiği bir şey, diye içinden geçirdi Smiley, Tanrım! Gerçekten aşağılık bir herif! Onun, gerçekten de düşündüğü kadar aşağılık biri olduğunu görmek ilginç bir deneyimdi.

“O zaman intiharının –ve tabii ki mektubunun– senin için tamamen sürpriz olduğunu sanıyorum. Bütün bunlar için bir açıklaman yok mu?”

“Bir açıklamam olsa bilirdim, değil mi?”

“Onu kimin ihbar ettiği hakkında bir fikrin var mı?”

“Hayır.”

“Evliydi, biliyorsun.”

“Evet.”

“Aslında merak ediyorum... Karısı bazı boşlukları doldurabilir gibi geliyor bana. Bunu önermeye çekiniyorum ama belki de Teşkilat’tan biri onu ziyaret edip nezaket kuralları dahilinde, onu bu hususta sorguya çekebilir.”

“Şimdi mi?” Smiley ifadesiz bir yüzle ona baktı.

Maston büyük büro masasının yanında duruyor ve aynı zamanda da bir işadınının resmi konukseverliğinin

göstergesi olan büro malzemeleriyle –mektup açacağı, sigara kutusu ve çakmakla– oynuyordu. Smiley onun, krem rengi gömlek manşetlerinin altından görünen beyaz ellerine hayranlıkla baktı.

Maston bakışlarını ona doğru çevirdi, yüzünde bir sempati ifadesi belirmişti.

“Smiley, ne hissettiğini biliyorum ama yaşanan trajediye rağmen durumu anlamaya çalışmalısın. Bakan ve İçişleri Bakanı olayın tüm ayrıntılarını öğrenmek isteyecektir ve bunu yapmak da benim asli görevim. Özellikle de Fennan’ın... bizimle olan görüşmesinden sonraki duyguları hakkındaki en ufak bilgi önem taşıyor. Belki bu konuda karısıyla konuşmuştur. Esasen konuşmaması lazım ama yine de gerçekçi olmalıyız.”

“Benden oraya gitmemi mi istiyorsunuz?”

“Biri gitmeli. Ortada bir tahkikat var. İçişleri Bakanı elbette ki konuyla ilgili bir karara varmak zorunda ama şu an için elimizde kanıtlar yok. Zaman az ve sen konuya vâkıfsın. Konunun geçmişini araştırdın. Başkasına özetleyecek bile vakit yok. Biri gidecekse bu sen olmalısın Smiley.”

“Ne zaman gitmemi istiyorsunuz?”

“Açıkkası Mrs. Fennan enteresan bir kadın. Yabancı asıllı. Aynı zamanda da Yahudi. Savaş sırasında işkencelere maruz kaldığını öğrendim. Bu, durumunu daha da hassaslaştırıyor. İradesi kuvvetli biri ve kocasının ölümünden çok da etkilanmemiş gibi. Şüphesiz görünüşte öyledir. Ama duyarlı ve iletişime açık bir kadın. Sparrow’dan öğrendiğim kadarıyla işbirliğinde bulunabilecek biri ve büyük ihtimalle sen oraya gider gitmez seninle görüşecektir. Surrey polisi senin gideceğine dair ona bilgi verir ve sen de sabah ilk iş onu görmeye gidersin. Biraz zaman geçtikten sonra seni oradan telefonla ararım.”

Smiley dışarı çıkmak üzere arkasını döndü.

"Aa, Smiley bir de..." Maston'ın elini kolunda hissedince dönüp ona baktı. Maston Teşkilat'ta çalışan yaşça büyük kadınların yanında yüzüne oturttuğu bir gülümsemeyle, "Smiley, biliyorsun bana güvenebilirsin, benim desteğime güvenebilirsin," dedi.

Tanrım! diye düşündü Smiley, gerçekten de gece gündüz çalışıyorsun; yedi gün yirmi dört saat açık bir kabare gibisin. Kendini caddeye attı.

Elsa Fennan

Surrey’de bulunan Merridale Lane, “varoş” damgasının beraberinde getirdiği zorluklara karşı amansızca savaş verilen yerlerden biriydi. Her ön bahçede bulunması için gayret gösterilmiş ve gübrelenmiş kocaman ağaçlar arkalarında saklanan ufacık, “karakteristik” evleri bir ölçüde gözlerden uzak tutuyordu. Çevrenin geri kalmışlığı evlerin isimlerinin üzerine yerleştirilmiş tahta baykuşlarla ve kırmızı balıkların bulunduğu küçük havuzların üstünde sıralanmış kırık dökük cüce heykelleriyle daha da belirginleşiyordu. Merridale Lane’in sakinleri, varoшта yaşamının bir gereği gibi düşündüklerinden, cücelerini boyamıyor ve baykuşlarını cilalamıyorlardı; bunun yerine yıllarca sabrederek bu *hazinelere* zaman içinde havanın etkisiyle antika görünümüne bürünmesini, hatta garaj kirişlerinin bile böcekler ve tahta kurtları sayesinde bu payeyi almasını bekliyorlardı.

Emlakçılar öyle olduğunu iddia etseler de Merridale Lane çıkmaz bir yol değildi; Kingston tali yolundan gidildiğinde önce yavaş yavaş daralıyor sonra çakıllı bir patikaya dönüşüyor, ardından da Merries arazisine açılan iç karartıcı, çamurlu bir yol haline geliyordu – buradan da Merridale’in tıpatıp aynısı olan başka bir yola çıkılıyordu. Bu yol 1920’lere kadar,

papaz yönetimi altındaki mahallenin kilisesine ulaşmak için kullanılıyordu. Şimdilerdeyse bahsi geçen kilise, zamanında Merridale Lane ile Cadogan Road'da oturan dindar kimse-lerin ibadetlerini yerine getirmek için kullandıkları patikayla Londra yolunu birleştiren adacığın üzerinde kalmıştı. Merries arazisi adı verilen bu açık arazi, beklenenin üzerinde itibar görmüş ve imarcılarla çevrecileri birbirine düşürerek Belediye Meclisi'nin böğrüne bir hançer saplamıştı; öyle ki bir keresinde, Walliston'da bulunan tüm yerel işletmeler paydos etme noktasına gelmişlerdi. Bugünlerde bir çeşit doğal çözüm sağlanmış gibi görünüyordu ama aralarına belli mesafeler konarak yerleştirilmiş üç adet çelik kule, Merries arazisini ne geliştirmiş ne de koruma altına almıştı. Arazinin tam ortasında, sazdan bir çatısı bulunan ve yamyam kulübesine benzeyen bir baraka duruyordu; "Savaş Anıtı Sığınağı" adı verilen bu baraka iki savaşın anısına, yorgun ve yaşlı insanların dinlenmesi amacıyla 1951 senesinde inşa edilmişti. Görünen o ki, hiç kimsenin aklına yorgun ve yaşlı insanların Merries arazisinde ne arayacakları sorusu gelmemişti; ama en azından örümcekler çatıda barınma imkânı bulmuşlar ve çelik kuleleri diken işçiler de, barakanın dinlenme açısından iyi bir yer olduğunu söylemişlerdi.

Smiley sabah saat sekizi biraz geçe Merridale'e ulaştı ve arabasını polis karakolunun önüne park ederek on dakikalık mesafeyi yürümeye başladı.

Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor ve rüzgâr esiyordu; öyle bir soğuk vardı ki insanın iliklerine işliyordu.

Surrey polisi davayla çok da ilgili görünmüyordu ama Sparrow, Özel Şube'den bir memurunu karakolda beklemesi ve gerektiğinde Teşkilat ile polis arasındaki bağlantıyı sağlaması için görevlendirmişti. Fennan'ın ölüm şekli şüpheye yer bırakmıyordu. 1957'de Lille'de üretilmiş hafif bir Fransız

tabancasıyla, kısa mesafeden ve şakağından vurulmuştu. Tabanca cesedin altındaydı. Tüm deliller olayın bir intihar vakası olduğunu gösteriyordu.

Merridale Lane 15 numara, yatak odalarının üçgen şeklindeki çatı altına yerleştirildiği, yarı ahşap garajlı, Tudor stilinde alçak bir binaydı. İhmal edilmiş, hatta hor kullanılmış bir görünümü vardı. Belki de sanatçılar filan oturmuştur, diye düşündü Smiley. Fennan buraya aitmiş gibi durmuyordu; o daha çok Hampstead ve *yabancı çocuk bakıcısı kız* tarzındaydı.

Bahçe kapısının mandalını kaldırdı ve yavaşça ön kapıya doğru yürüdü; bu arada vitraylı pencerelerde bir yaşam işareti görmek için boş yere bakınıyordu. Hava çok soğuktu. Zili çaldı.

Kapıyı Elsa Fennan açtı.

“Beni telefonla arayıp bir görüşme yapmak için ricada bulundular. Ne diyeceğimi bilemedim. Lütfen içeri gelin.” Hafif bir Alman aksanı vardı.

Fennan’dan büyük olmalıydı. Ellili yaşlarda, ince, sert görünüşlü bir kadındı; saçları çok kısa kesilmiş ve tütün rengine boyanmıştı. Kırılğan görünse de dayanıklı ve cesur olduğu anlaşılıyordu; küçük, deforme olmuş yüzünde parlayan kahverengi gözleri hayret uyandıracak derecede canlıydı. Bu, uzun süre önce harap olmuş ve çökmüş bir yüzdü; Smiley’ye açlık ve yorgunlukla yaşlanmış bir çocuğun ya da bir mülteci kampında veya esir kampında uzun yıllar kalmış birinin yüzü gibi göründü.

Kadın ona doğru elini uzattı – çelimsiz, kızarmış ve kemikli bir eldi. Smiley ona adını söyledi.

“Kocamla görüşen kişisiniz siz,” dedi. “Sadakati hakkında.” Onu alçak tavanlı ve karanlık misafir odasına buyur etti. Ateş yanmıyordu. Smiley birden kendini hasta gibi hissetti ve utancından yerin dibine geçti. Sadakat mi? Kime ve neye

karşı? Kadın kızgın gibi görünmüyordu. Kendisi zalimin tekiydi ama o zulmü kabullenmişti.

“Kocanızı gerçekten sevmiştim. Aklanacaktı,” dedi Smiley.

“Aklanmak mı? Neden aklanacaktı?”

“Görünüşte kuvvetli deliller bulunan bir dava vardı –isimsiz bir mektup– ben de soruşturmak üzere görevlendirilmiştim.” Bir an sustu ve endişeyle kadına doğru baktı. “Mrs. Fennan, kaybınız çok büyük... Kahrolmuş olmalısınız. Zannedirim tüm gece uyuyamadınız...”

Kadın onun gösterdiği alakaya karşı hiçbir tepki vermedi. “Teşekkür ederim ama bugün uyuyabileceğimi pek sanmıyorum. Uyku pek fazla tecrübe ettiğim bir zevk değil.” Sonra ufak vücuduna bakarak acı bir ifadeyle, “Vücudum ve ben birbirimize günde yirmi saat katlanmak zorundayız. Birçok insanın başardığından daha uzun süre beraber yaşadık,” dedi.

“Büyük kaybıma gelince. Evet kaybımın gerçekten büyük olduğunu düşünüyorum. Ama Mr. Smiley, bilirsiniz işte, uzun süre boyunca sahip olduğum tek şey bir diş fırçasıydı, yani bir şeylere sahip olmaya zaten alışkın değilim; sekiz yıllık evlilikten sonra bile... Ayrıca acı çekerken aklıselim davranabilme konusunda da tecrübeliyimdir.”

Smiley’ye oturmasını işaret eden bir baş hareketi yaptıktan sonra, modası geçmiş garip bir hareketle eteğinin arkasını aşağı doğru sıvazlayarak düzeltti ve onun karşısına geçip oturdu. Odanın içi çok soğuktu. Smiley ne söylesem diye düşünüyor ve kadının yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu ama bir taraftan da, karşısında duran Elsa Fennan’ın yorgun ve çökmüş yüzüne dikkatle bakıp, görünenin arkasında ne olduğunu umutsuzca anlamaya çalışıyordu. Kadın konuşmaya başladığında sanki çok vakit geçmiş gibiydi.

“Ondan hoşlandığınızı söylediniz ama, belli ki onda bu izlenimi bırakamamışsınız.”

“Kocanızla ilgili mektubu görmedim ama içinde ne yazılı olduğunu duydum.” Smiley’nin tombul yüzü şimdi samimi bir ifadeyle kadına doğru çevrilmişti. “Gerçekten anlamsız geliyor. Ona neredeyse dedim ki... Yani ona konunun daha fazla uzatılmamasını tavsiye edeceğimizi söyledim.”

Kadın söylenenleri neredeyse hiç kıpırdamadan dinliyordu. Ne diyebilirdi ki? “Mrs. Fennan kocanızı öldürdüğüm için üzgünüm ama sadece görevimi yapıyordum. (*Kime* karşı görev, Tanrı aşkına!) Yirmi dört sene önce Oxford’da Komünist Parti’ye üyeydi ve aldığı son terfi sayesinde çok gizli bilgilere nüfuz edebilme hakkına sahip olmuştu. Bazı işgüzarlar bize isimsiz bir mektup gönderdiler ve bu durumda konuyu araştırmak zorunda kaldık. Soruşturma kocanızda bir bunalıma yol açtı ve o da intihar etti” mi diyecekti? Hiçbir şey demedi.

“Bir oyundu,” dedi kadın birdenbire, “durumu dengelemek için aptalca bir oyun; onun şahsıyla ya da başka bir kişiyle alakası yok. Niye kendinizi bizim için üzüyorsunuz? Whitehall’a geri dönün ve planlarınız için yeni casusların peşine düşün.” Sonra bir süre sustu; alev alev yanan koyu renk gözlerinin dışında, yüzünde herhangi bir duygu ifadesi yoktu. “Sizin bu hissettiklerinizin sebebi eski bir hastalık Mr. Smiley,” dedi, kutudan bir sigara aldı, “ve bu hastalıktan mustarip çok insan gördüm. Zihin vücuttan ayrılır, gerçeklerden uzaklaşarak düşünmeye başlar ve bir ‘kâğıt imparatorluğu’ yönetir; hiçbir duyguyu işin içine katmadan ‘kâğıt kurbanlarının’ mahvoluşlarını planlar. Ama bazen sizin dünyanızla bizim dünyamız arasındaki ayrım yüzünden bazı şeyler tamamlanamaz, o dosyalardan kollar ve bacaklar çıkmaya başlar. İşte o korkunç bir andır değil mi? O isimlerin sadece sicilleri değil aynı zamanda aileleri de vardır, o zavallı küçük dosyalara ve uydurma günahlara sebep olan insani nedenleri

de... İşte başınıza gelen bu, sizin adınıza üzgünüm.” Bir dakika kadar sustuktan sonra sözlerini sürdürdü:

“Devlet ve millet gibi. Devlet de hayali bir şeydir, aslında bir hiçliği temsil eder, bir boşluğu, vücudu olmayan bir zihni... Gökyüzünde bulutlarla oynanan bir oyundur. Ama devletler savaşır, insanları hapse atanlar da onlardır. Doktrinler içinde hayal kurmak – ne kadar nizami! Kocam ve ben de şu anda nizami hale getirildik sizce de öyle değil mi?” Gözlerini dikmiş ona bakıyordu. Aksanı şu an daha belirgindi.

“Siz kendinizi devlet olarak adlandırıyorsunuz Mr. Smiley; gerçek insanlar arasında yeriniz yok. Gökten aşağıya bir bomba bıraktınız. Buraya aşağıya inmeyin, kana bakmayın ya da çılgınlıkları duymayın.”

Sesini hiç yükseltmemişti ve şimdi de gözlerini Smiley’nin başının üzerindeki bir noktaya sabitlemişti.

“Şaşırmış gibi görünüyorsunuz. Ağlamam gerekiyor aslında. Ama artık dökecek gözyaşım kalmadı Mr. Smiley – çorak bir toprak gibiyim; kederimin çocukları çoktan öldü. Geldiğiniz için teşekkür ederim Mr. Smiley, ama artık geri dönebilirsiniz. Burada yapabileceğiniz hiçbir şey yok.”

Smiley, koltuğunda öne doğru kaykılmış, tombul ellerini dizlerinin üzerinde birbirine kenetlemişti. Kutsal Kitap’tan pasaj okumakla görevlendirilmiş bir bakkal gibi endişe ve tedirginlik içindeydi. Yüzü bembeyaz olmuş, şakakları ve dudaklarının üstü terden parlamaya başlamıştı. Sadece gözlerinin altında biraz renk vardı; o da gözlük çerçevesinin altından görünen yarım ay şeklindeki morluktu.

“Bakın Mrs. Fennan, o görüşme sadece bir formaliteden ibaretti. Eşinizin, yaptığımız konuşmadan hoşlandığını düşünüyorum; hatta bu görüşmeyle sorununun hallolacağına inandığı için mutlu bile oldu.”

“Bunu *nasıl* söyleyebiliyorsunuz, nasıl, şimdi de...”

“Ama size bunun gerçek olduğunu söylüyorum; sizce bu görüşmeyi niye resmi bir büroda yapmadık – onun yanına gittiğimde Fennan’ın ofisinin diğer iki odanın geçiş yolu üzerinde olduğunu gördüm ve oradan ayrılıp parkta yürüyüşe çıktık, sohbeti de bir kafede tamamladık. Gördüğünüz gibi buna sorgulama bile denemez. Hatta ona endişelenmemesini söyledim – evet bunu söyledim. Mektubun sebebini anlamıyorum – o...”

“Mr. Smiley sorunun mektup olduğunu düşünmüyorum. Sorun bana söylediği şeydi.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Bana söylediğine göre görüşmeden dolayı hayli endişelenmişti. Pazartesi gecesi eve geldiğinde çok mutsuz görünüyordu – neredeyse dağılmıştı. Bir koltuğa çöktü ve onu yatağına gitmesi için ikna ettim. Ona bir sakinleştirici verdim ve ilaç onu bir süre uyuttu; ama ertesi sabah hâlâ aynı şeyleri söylüyordu. Ölene kadar akli fikri hep bu konuyla meşguldü.”

Üst katta bulunan telefon çalmaya başladı. Smiley ayağa kalktı.

“Özür dilerim – bürodan arıyor olmalılar. İzin verir misiniz?”

“Ön cepheye bakan yatak odasında, tam üstümüzde.”

Smiley, akli karman çorman olmuş bir halde yavaş yavaş merdiveni çıkmaya başladı – şimdi Maston’a ne diyecekti acaba?

Ahizeyi kaldırdı ve gözü otomatik olarak aygıtın üzerinde yazan numaraya ilişti.

“Walliston 2944.”

“Santral bağlantısı. Günaydın. Saat sekiz otuz uyandırma çağrınız!”

“Aa, evet evet, çok teşekkür ederim.”

Kısa bir süreliğine soluk alabileceği için şükrederek ahizeyi kapattı. Odaya kısaca bir göz attı. Fennan'ların yatak odasıydı burası; pek fazla eşya yoktu ama rahat görünüyordu. Gaz sobasının önünde iki koltuk vardı. Smiley o anda Elsa Fennan'ın savaştan sonra üç yılını yatağa mahkûm olarak geçirdiğini hatırladı. Belki de o yıllardan kalma bir alışkanlıkla akşamları yatak odasında oturmaya devam etmişlerdi. Sobanın iki yanında bulunan nişlerde çok sayıda kitap bulunuyordu. Odanın köşesinde bir masa, masanın üzerinde de bir daktilo duruyordu. Odanın dekorasyonunda ona samimi ve sıcak gelen bir taraf vardı ve belki de Smiley ilk defa, Fennan'ın ölümünün yarattığı trajediyi ta iliklerinde hissetti. Misafir odasına geri döndü.

“Telefon sizeydi. Sekiz otuzdaki uyandırma çağrınız için aradılar.”

Bir sessizlik olduğunu fark etti ve ilgisizce kadına doğru baktı. Ama kadın sırtını ona doğru dönerek, pencereden dışarı bakmaya başlamıştı. Camdan vuran gün ışığında zayıf sırtı dümdüz ve kaskatı, kısacık kesilmiş inatçı saçları da kapkara görünüyordu.

Smiley birden gözlerini ona dikti. Yukarıda yatak odasındayken farkına varması gereken bir şeyi fark etmişti – bu öyle umulmadık bir şeydi ki beyni o anda olayı algılayamamıştı. Mekanik bir sesle konuşmaya başladı; oradan gitmek zorundaydı, telefonda ve Maston'ın çılgın sorularından uzaklaşması gerekiyordu, Elsa Fennan'dan ve onun karanlık, kasvetli evinden çıkması lazımdı. Uzaklaşmaya ve düşünmeye ihtiyacı vardı.

“Mrs. Fennan sizi çok rahatsız ettim. Artık müsaadenizle Whitehall'a dönmem gerekiyor.”

Yine o soğuk, çelimsiz el ve ağız içinde mırıldanan nezaket sözcükleri. Paltosunu holden alarak günün ilk ışıklarına attı

kendini. Kış güneşı yağmurdan sonra kısa süreliğine kendini göstermiş, Merridale Lane'deki ağaçları ve evleri solgun, ıslak renklere boyamıştı. Gökyüzü hâlâ koyu griydi ama yeryüzü nereden aşırıldığı belli olmayan güneş ışıklarını yansıtarak tuhaf bir şekilde parlıyordu.

Geri çağrılmaktan korkarak çakıllı yolda yavaş yavaş ilerledi.

Kafasının içi rahatsız edici birçok düşünceyle doluyken karakola ulaştı. Şunu kesin olarak anlamıştı, bu sabah saat sekiz otuzda uyandırılmak için talepte bulunan kişi Elsa Fennan değildi.

Fountain'da Kahve

Walliston'daki Polis Karakolu'nun başkomiseri irikıyım, güleç yüzlü biriydi ve mesleki yeterliliğin, o meslekte geçirilen yılların sayısıyla doğru orantılı olduğuna inanıyordu. Sparrow'un karakolda hazır beklemesi için görevlendirdiği dedektif ise kelimeleri ağzının içinde yuvarlayarak hızlı hızlı konuşan zayıf, sansar yüzlü bir adamdı. Smiley onu bulunduğu bölgeyi çok iyi tanıyan ve o bölgeye sızmaya çalışan kişilerden hiç hazzetmeyen bir avlak bekçisine benzetti.

"Büronuzdan size bir mesaj var efendim. Hemen Danışman'ı aramanız gerekiyor." Başkomiser kocaman eliyle telefonu işaret etti ve halihazırda açık duran kapıya doğru yürüyerek dışarı çıktı. Mendel içeride kalmıştı. Bakışlarını bir baykuş gibi Mendel'a diken Smiley, onu gözleriyle tartıyordu.

"Kapıyı kapat!" Mendel kapıya doğru gitti ve yavaşça kapattı.

"Walliston Telefon Santrali'yla ilgili bir araştırma yapmak istiyorum. Kimle temasa geçmek gerekir?"

"Normalde müdür yardımcısı. Müdür genelde bulutların arasındaki kişidir. İşleri müdür yardımcısı yapar."

"Merridale Lane 15 numarada oturan biri bu sabah saat sekiz otuzda aranmak için santralla görüşmüş. Talebin ne

zaman ve kim tarafından yapıldığını bilmek istiyorum. Sürekli olarak böyle bir çağrı talep ediliyor muymuş, ediliyorsa detayları öğrenelim.”

“Numarayı biliyor musunuz?”

“Walliston 2944. Abone adı sanırım Samuel Fennan’dır.”

Mendel telefona gitti ve “0” rakamını çevirdi. Cevap gelmesini beklerken Smiley’ye, “Hiç kimsenin bu konu hakkında bir şey bilmesini istemiyorsunuz değil mi?” diye sordu.

“Hiç kimsenin. Hatta senin bile. Büyük ihtimalle bir şey çıkmayacak. Eğer cinayet lafını ağızımıza almaya başlarsak biz...”

Mendel santrale bağlanmış ve müdür yardımcısını istemişti bile.

“Burası Walliston Polis Karakolu, Başkomiser’in bürosundan arıyorum. Bir soruşturma yapıyoruz ve... Evet, tabii ki... O zaman siz bana dönün... Polis Karakolu’nun harici hattı, Walliston 2421.”

Ahizeyi yerine geri koydu ve santralin geri aramasını bekledi. Smiley’ye bakmadan, “Hassas kız,” diye mırıldandı. Telefon çaldı ve hemen konuşmaya başladı.

“Biz Merridale Lane’de meydana gelmiş bir hırsızlık olayını soruşturuyoruz. Merridale on beş numara. Ama on beş numaralı evi, karşı evde yapacakları soygun için gözetleme amacıyla kullandıklarını sanıyoruz. Son yirmi dört saat içinde Walliston 2944 numaralı hattan herhangi bir arama yapılmış mı ya da aranmış mı öğrenebilir miyiz acaba?”

Karşıda bir sessizlik oldu. Mendel elini ahizenin ağız kısmına kapatarak hafif bir sırıtışla Smiley’ye döndü. Smiley’nin kanı birdenbire bu adama ısınmıştı.

“Kızlara soruyor,” dedi Mendel, “sonra da listelere bacak.” Telefona geri döndü ve Başkomiser’in not defterine rasgele şekiller çiziktirmeye başladı. Sonra birdenbire gerildi ve masanın üstüne doğru eğildi.

“Aa, evet.” Sesi tavrıyla tezat oluşturacak kadar sakın çıkıyordu. “Ne zaman istediğini merak ediyorum.” Bir sessizlik daha... “19.55’te... Arayan erkek miymiş, yoksa?.. Kız bundan emin mi?.. Anlıyorum, evet, duruma uyuyor. Gerçekten çok teşekkür ederim. Çok yardımcı oldunuz... Sadece bir teori evet hepsi bu... Tekrar değerlendirmemiz gerek değer mi? Neyse çok teşekkürler. Çok naziksınız. Konuştuklarımız aramızda kalsın olur mu?.. Gle gle!” Telefonu kapatıp iziktirdiği kâğıdı defterden kopardı ve cebine koydu.

Smiley hemen söze girdi. “Yolun aşağısında berbat bir kafe var. Kahvaltı yapmam lazım. Sen de gel ve bir kahve i.” Telefon almaya başladı; Smiley, telefonu aldıranın Maston olduğunu neredeyse hissedebiliyordu. Mendel bir an ona baktı ve durumu anlamış gibi göründü. Telefonu açmadılar ve hızla karakolu terk edip High Street’e doğru yürüdüler.

Fountain Kafe (sahibi Miss Gloria Adam’dı) tam anlamıyla Tudor stilinde bir kafeydi, pirinç at figürleriyle ve her yerden altı peni daha pahalıya satılan yerel ballarıyla bu tanımı gerçekten hak ediyordu. Miss Adam, Manchester’ın güneyinde kalan tüm bölgenin en kötü kahvesini satar ve müşterilerine de “dostlarım” diye hitap ederdi. Gloria Adam dostlarıyla ticaret yapmaz, en basit deyişle onları soyardı; bu da her nasılsa, kendisinin korumak için özel çaba sarf ettiği kibar ama acemi imajını daha da glendirirdi. Kökeni meçhuldü ama en son babasından bahsederken onun için sık sık “Albay” kelimesini kullanırdı. Ne var ki, Miss Adam’la “dostluklarını” sürdürebilmek için bugüne kadar ona neredeyse bir servet demiş arkadaşları kendi aralarında bu bahsi geçen “albaylık” payesinin Kurtuluş Ordusu tarafından verilmiş olduğunu konuşurlardı.

Mendel ve Smiley ateşe yakın bir masaya geçerek oturdular ve siparişlerini vermek için beklemeye başladılar. Mendel

garip bir bakışla Smiley'ye baktı: "Kız çağrısı gayet iyi hatırlıyor; geçen gece saat sekize beş kala, vardiyası bitmek üzereyken arama yapılmış. Bu sabah saat sekiz otuz için bir uyandırma çağrısı talebinde bulunulmuş. Çağrısı isteyen Fennan'ın ta kendisiymiş – kız bundan emin."

"Nasıl?"

"Galiba Fennan yılbaşında da santralı aramış ve aynı kız nöbetteymiş. Onlara mutlu Noeller dilemiş ve bu da kızın çok hoşuna gitmiş. Epey bir süre sohbet etmişler. Kız dün telefon bağlatmak için arayan kişinin sesiyle o sesin aynı olduğunu söylüyor. Onu 'çok kültürlü bir bey' diye tanımladı."

"Ama kulağa çok saçma geliyor. Saat on otuzda bir intihar mektubu yazmış. Sekiz ve on otuz arasında ne oldu ki?"

Mendel kullanılmaktan aşınmış evrak çantasını yerden aldı. Kilidi filan yoktu, daha çok müzik notalarının bulunduğu çantalara benziyor, diye düşündü Smiley. Çantadan basit, soluk sarı renkte bir dosya çıkardı ve Smiley'ye uzattı. "Mektubun kopyası. Başkomiser size de bir kopya verilmesini istedi. Orijinalini Dışişleri Bakanlığı'na, bir diğer kopyayı da direkt Marlene Dietrich'e veriyorlar."

"O da kim?"

"Özür dilerim efendim. Sizin Danışman'a taktığımız isim bu. Teşkilat'ta oldukça yaygın. Çok özür dilerim!"

Ne kadar da güzel, diye düşündü Smiley, kesinlikle çok güzel! Dosyayı açtı ve mektubun kopyasına baktı. Mendel konuşmaya devam ediyordu. "Daktiloyla yazıldığını gördüğüm ilk intihar mektubu bu! Üzerine tarih atıldığını da ilk kez görüyorum. Ama imza gerçek görünüyor. Karakolda beklerken, Fennan'ın bir zamanlar kayıp bir eşya için imzalamış olduğu belgedeki imzayla karşılaştırdım. Ona ait olduğu su götürmez."

Mektup büyük ihtimalle portatif bir daktiloyla yazılmıştı. İsimsiz ihbar mektubu gibi! O da portatif bir daktiloyla yazı-

lan bir mektuptu. Ama bu elindeki mektup Fennan'ın düzgün, okunaklı imzasıyla imzalanmıştı. Sayfanın üst kısmına yazılmış adresin altına tarih atılmıştı ve onun altına da saat eklenmişti: 10:30

Sevgili Sir David,

Bir müddet tereddüt ettikten sonra yaşamımı sonlandırmaya karar verdim. Kalan yıllarımı bir ihanet ve şüphe perdesinin altında geçiremem. Kariyerimin mahvolduğunun ve parayla tutulan muhbirlerin kurbanı olduğumun farkındayım.

Saygılarımla
Samuel Fennan

Smiley mektubu defalarca okudu; tamamen mektuba odaklanırken dudaklarını büzüştürüyor, kaşlarını şaşırmış gibi hafifçe yukarı kaldırıyordu. Mendel o sırada ona bir şey sordu:

“Bunu nasıl anladınız?”

“Neyi nasıl anladım?”

“Şu uyandırma çağrısı mevzusunu.”

“Ha o mu, çağrıya ben cevap verdim. Telefonun bana geldiğini sandım ama değilmiş – santralin uyandırmak için yaptığı aramaymış. O anda bile jetonum düşmedi. Telefonun kadına gelmiş olduğunu zannettim, anlarsın ya. Aşağı gittim ve ona söyledim.”

“Aşağı mı?”

“Evet. Telefon yatak odasında idi. Aslına bakarsan hem yatak hem de oturma odası gibi bir yerdi. Biliyorsun kadın bir zamanlar yatağa bağımlıymış ve sanırım odayı öyle olduğu gibi bırakmışlar. Bir köşesi çalışma köşesi gibiydi; kitaplar, daktilo, masa ve bunun gibi şeyler duruyordu.”

“Daktilo mu?”

“Evet. Portatif bir daktilo. Zannederim mektubu onunla yazdı. Ama telefonu açtığımda Mrs. Fennan’ın böyle bir çağrı talebinde bulunmuş olamayacağı aklıma gelmedi.”

“Niye bulunmasın ki?”

“Bana uykusuzluk çeken biri olduğunu söyledi. Hatta bu durumla dalga bile geçti. Ona biraz dinlenmesi gerektiğini söylediğimde bana ‘vücudum ve ben birbirimize günde yirmi saat katlanmak zorundayız. Birçok insanın başardığından daha uzun bir süre beraber yaşadık,’ diye cevap verdi. Dahası, uykunun kendisi için bir lüks olduğundan bahsettti. Eğer öyleyse, niye saat sekiz otuzda uyandırılmak istesin ki?”

“Kocasını neden istesin ki – ya da bir başkası? Neredeyse öğle yemeği saatine yakın. Tanrı, Sivil Hizmetler Bürosu’nun yardımcısı olsun!”

“Haklısın. Ben de buna şaşıyorum ya. Tamam, Dışişleri Bakanlığı herkesin bildiği gibi mesaiye geç başlar – saat onda sanırım. Ama Fennan saat sekiz otuza kadar uyuduğu takdirde işe yetişmesi çok zor. Uyandığı zaman giyinecek, tıraş olacak, kahvaltı edecek ve treni yakalamaya çalışacak. Ayrıca karısı da onu uyandırabilirdi.”

“Belki de uyuyamadığı doğru değildir de sırf hava olsun diye bunu söylüyordur,” dedi Mendel. “Kadınlar uykusuzluk, migren ve bunun gibi bir sürü saçma sebeple insanları kendilerinin sinirli ve alıngan olduklarına inandırmaya çalışırlar. Bir sürü zırvalık.”

Smiley başını salladı “Hayır, çağrıyı o istemiş olamaz, nasıl yapacak ki? Saat on kırk beşe kadar evde yoktu. Hadi diyelim ki geri dönüş saati hakkında kafası karıştı ve tam saati veremedi; öyle bile olsa kocasının cesedini görmeden telefona gitmiş olamaz. Herhalde bana kocasını ölü bulduğunda merdiveni çıkıp sabah için uyandırma çağrısı istediğini söylemeyeceksin.”

Bir süre sessizce oturup kahvelerini içtiler.

“Başka bir şey daha var Mendel.”

“Evet?”

“Fennan’ın karısı tiyatrodan saat on bire çeyrek kala döndü değil mi?”

“Kadın böyle söylüyor.”

“Yalnız mı gitmiş?”

“Hiçbir fikrim yok.”

“Bahse girerim yalnız gitmedi. Gerçekleri söylemek zorunda kalacağını biliyordu ve kendisinin başka bir yerde olduğunu kanıtlamak için mektuba saati de ekledi.”

Smiley, Elsa Fennan’ı düşünmeye başladı; öfkesini, alçak gönüllülüğünü. Onun hakkında bunları söylemek bile gülünçtü. Hayır. Elsa Fennan olamazdı. Hayır.

“Ceset nerede bulunmuştu?” diye sordu Smiley.

“Merdivenin dibinde.”

“Merdivenin dibinde mi?”

“Evet. Holdeki halının üzerinde boylu boyunca uzanmış. Tabanca da altında kalmış.”

“Ve not. O neredeymiş?”

“Yerde, onun yanında.”

“Başka bir şey var mıymış?”

“Evet. Oturma odasında duran bir kupa dolusu kakao.”

“Anlıyorum. Fennan intihar etmeye karar veriyor. Sant-raldan onu sekiz otuzda aramalarını istiyor. Kendine sıcak çikolata hazırlıyor ve onu oturma odasına bırakıyor. Sonra merdivenden çıkıp son mektubunu yazıyor ve yine aşağı inip kendini vuruyor. Sıcak çikolatayı da içmeden öylece bırakıyor. Tüm bunların hepsi de gerçekten birbirine cuk diye oturuyor.”

“Evet, kulağa saçma geliyor. Bu arada büroyu arasanız iyi olmaz mı?”

Smiley anlamlı bir şekilde Mendel'a baktı, "İşte güzel bir arkadaşlığın sonu!" dedi. Üzerinde "Özel" yazan bir kapının arkasındaki ankesörlü telefona doğru yürürken Mendel arkasından seslendi: "Bahse girerim bunu tüm çocuklara söylüyorsunuz." Maston'ın numarasını isterken kendi kendine gülümsüyordu.

Maston onu derhal görmek istemişti.

Oturdukları masaya geri gitti. Mendel başka bir kahve daha almış ve sanki tüm dikkatini ona vermek zorundaymış gibi kahveyi karıştırmaya odaklanmıştı. Kocaman bir çöreği de kahvenin yanında götürüyordu.

Smiley onun yanına oturdu. "Londra'ya geri dönmem gerekiyor."

"Eh, bu ortalığı fena karıştırır, öyle değil mi?" Sansar yüz birden ona doğru döndü; "Yoksa karıştırmaz mı?" dedi ağzının bir kenarıyla, geri kalan taraf çöreği ısırmakla meşguldü.

"Eğer Fennan öldürüldüyse dünyada hiçbir güç, bu bilginin basının eline geçmesini engelleyemez," dedi ve içinden de, Maston bundan hiç hoşlanmayacak. İntiharını tercih ederdi, diye geçirdi.

"Her halükarda bu gerçekle yüzleşmeliyiz, değil mi?"

Smiley bir an sustu ve ciddiyetle kaşlarını çatı. Maston onun şüpheleriyle dalga geçip konuyu gülerек geçiştirebilirdi pekâlâ. "Bilmiyorum," dedi. "Gerçekten bilmiyorum."

"Londra'ya geri dönmek," diye düşündü Smiley. "Maston'ın mükemmel yuvasına, sorumluluklar keşmekeşine ve üç sayfalık rapora sığdırılmış insanlık trajedisinin gerçekdışılığına geri dönmek!"

Yağmur yine yağmaya başlamıştı ama bu defa hararetli ve aralıksız yağıyordu. Smiley, Fountain Kafe'yle karakol arasındaki kısa mesafeyi yürürken sıırıslık olmuştı. Paltosunu çıkararak arabanın arka koltuğuna fırlattı. Walliston'dan

ayrılmak onu rahatlatıyordu – Londra’ya geri dönüyor olsa bile... Anayola döndüğünde gözucuyla istasyona doğru yorgun argın ve yavaşça yürüyen Mendel’ı gördü; adamın gri fötr şapkası yağmurdan şekilsizleşmiş ve rengi siyaha dönmüştü. Onun da Londra’ya dönmek için bir vasıtaya ihtiyaç duyacağı hiç aklına gelmemişti ve o an kendini çok nezaket-siz biri gibi hissetti. Durumdan hiç rahatsızlık duymayan Mendel arabanın kapısını açıp bindi.

“Ne şans!” dedi. “Trenlerden nefret ederim. Cambridge Circus’a mı gidiyorsunuz? Beni Westminster’da bırakabilir-siniz değil mi?”

Yola çıktılar ve Mendel eski, yeşil bir tütün kutusu çıkarıp kendine bir sigara sardı. Sigarayı ağzına doğru götürüyordu ki fikrini değiştirdi ve Smiley’ye uzattı; sonra da neredeyse beş santim boyunda mavi bir alev çıkaran acayip bir çakmak-la yaktı. “Çok endişeli görünüyorsunuz,” dedi Mendel.

“Öyleyim.”

Bir sessizlik oldu. Mendel, “İnsanı haklayan tanımadığı düşmandır!” dedi.

Altı-yedi kilometre kadar daha yol aldıktan sonra Smiley arabayı kenara çekti ve Mendel’a doğru döndü.

“Walliston’a geri dönsek mi ne dersin?”

“İyi fikir. Gidin ve kadına sorun.”

Smiley arabayı döndürdü ve yavaş yavaş Walliston’a, Merridale Lane’e doğru sürdü. Merridale’e vardıklarında Mendel’ı arabada bıraktı ve artık aşına gelen çakıllı yolu ta-kip etti.

Kadın kapıyı açtı ve tek kelime bile etmeden onu misafir odasına buyur etti. Üstünde aynı elbise vardı. Smiley sabah yanından ayrıldığından beri onun neler yaptığını merak etti.

Evin içinde mi dolaşmıştı yoksa öylece misafir odasında mı oturmuştu? Ya da yukarıda, yatak odasında bulunan deri

koltuğu mu tercih etmişti? Bu yeni halini, yani dul bir kadın olmayı nasıl karşılıyordu? Olayın tam anlamıyla farkında mıydı yoksa kayıp duygusunu takip eden o garip kabullene-meme halini mi yaşıyordu? Aynalarda kendi hayaline bakıyor, yüzünde meydana gelen değişikliklerle korkuyu fark edebili-yor muydu? Tüm bunları yapamadığında da ağlıyor muydu?

İkisi de oturmamıştı – sanki her ikisi de içgüdüsel bir şe-kilde, o sabahki görüşmenin bir tekrarını yaşamaktan kaçını-yorlardı.

“Size sormak zorunda olduğum bir şey var Mrs. Fennan. Sizi tekrar rahatsız ettiğim için çok üzgünüm.”

“Sanırım gelen telefonla ilgili, santraldan gelen çağrı hak-kında değil mi?”

“Evet.”

“Bu durum kafanızı karıştırmış olabilir. Uykusuzluk has-talığına yakalanmış biri sabah uyanabilmek için santralı arı-yor.” Açık ve net konuşmaya çalışıyordu.

“Evet. Tuhaf görünüyor. Sık sık tiyatroya gider misiniz?”

“Evet, her iki haftada bir. Weybridge Tiyatro Kulübü’nün bir üyesiyim. Onların sergilediği her gösteriye gitmeye ça-lışırım, anlarsınız ya. Her gösteri için, o gösterinin sahneye konulduğu ilk salı gününde benim adıma bir koltuk ayırırlar. Kocam salı günleri geç saatlere kadar çalışırdı. Benimle hiç tiyatroya gelmezdi, o sadece klasik tiyatroya giderdi.”

“Ama Brecht’i seviyordu değil mi? Berliner Ensemble’ın Londra’daki gösterilerinden çok hoşlanıyordu.”

Kadın bir an ona baktı ve birdenbire gülümsedi – Smiley onu ilk defa gülümserken görüyordu. Göz alıcı bir gülümse-meydi bu – tüm yüzünü sanki bir çocuğun yüzü gibi aydınla-tan bir gülümseme.

Smiley kısa bir an için, Elsa Fennan’ı çocuk olarak haya-linde canlandırdı – George Sand’in *Küçük Fadette*’i gibi sıska

ama çevik, erkek gibi bir kız – ağzına geleni pat diye söyleyen, yalandan da sakınmayan, yarı kadın yarı kız bir çocuk geldi gözlerinin önüne. Daha sonrasında bir kedi misali kendini korumak için savaşılan bir genç kız, ardından da esir kampında hayatta kalmak için amansız bir mücadele veren, aç ve zayıf mı zayıf bir kadın canlandı zihninde. O gülümseyişte aynı anda hem çocukluk masumiyetinin hem de hayatta kalma savaşında kullandığı demir gibi silahının ışıltısını görmek üzücüydü.

“O çağrının sebebiyle ilgili söyleyeceklerim korkarım size çok saçma gelebilir,” dedi. “Hafızam gerçekten çok zayıfladı – hakikaten berbat durumda. Alışverişe gidiyorum, ne alacağımı unutuyorum; telefonla randevu alıyorum, daha ahizeyi yerine koyar koymaz randevu aklımdan uçup gidiyor. İnsanlara hafta sonu bize gelin diyorum, onlar geldiğinde biz çoktan evden çıkmış oluyoruz. Genellikle bir şeyi hatırlamam gerektiğinde santralı arıyorum ve o şeyin gerçekleşmesi gereken zamandan birkaç dakika önce beni çaldırmalarını istiyorum. Mendile düğüm atmak gibi bir şey aslında ama düğüm telefon gibi sizi uyaramaz değil mi?”

Smiley ona dikkatle baktı. Boğazı kurumuştı ve konuşmadan önce yutkunmak zorunda kaldı.

“Peki, çağrı bu kez ne içindi Mrs. Fennan?”

Yine o göz alıcı gülümseyiş: “Bakın işte! Onu da unuttum.”

Maston ve Mum Işığı

Londra'ya geri dönüş yolunda yavaş yavaş ilerleyen Smiley, Mendel'in varlığını bile unutmuştu.

Hayatında öyle anlar olmuştu ki, direksiyon sallamak onun için başlı başına bir teselli vazifesi görmüştü; böyle zamanlarda tek başına kat edilen uzun yollar, karman çorman olmuş zihnine geçici bir çare olmuş, saatler süren yolculukların getirdiği yorgunluklar ona endişelerini unutturmuştu.

Belki orta yaşın getirdiği tuhafliklardan biriydi bu da; çünkü artık zihnini bu şekilde rahatlatamıyordu. Anlaşılan daha sert tedbirler almak gerekiyordu: Kafasında bir Avrupa şehrinde kendini yürürken canlandırmaya bile çalışmıştı – örneğın, Bern'de olduğunu ve Münster'den üniversiteye doğru yürüdüğünü hayal etmiş, önünden geçtiği dükkânları ve binaları hayal etmeye odaklamıştı kendini. Ama böyle enerji sarf ettiren bir zihin egzersizinin sonrasında bile şu âna ait görüntüler hayallerine sızmış, bu hayallerin hepsini kovalamıştı. Aslında onu huzurundan eden Ann'di – bir zamanlar, yaşanan ânı önemli kılan, gerçeklik alışkanlığını öğreten ve çekip gidişıyla arkasında büyük bir boşluk bırakan Ann...

Elsa Fennan'ın kocasını öldürmüş olabileceğine inanmıyordu. Onun temel amacı kendini savunmak, yaşamın

değerli anlarını biriktirmek ve normal bir insan gibi yaşayabilmek için gereken temelleri atmaktı. Doğasında saldırganlık değil, sadece koruyup kollama arzusu vardı.

Ama kim bilebilirdi ki? Hesse ne yazmıştı? “Ne tuhaf siste yürümek, herkes yalnız. Ağaçlar görmüyor birbirini, hepsi de yalnız.” Birbirimiz hakkında hiçbir şey bilmiyoruz aslında, hiçbir şey, diye aklından geçirdi Smiley. Her ne kadar birlikte yaşasak, günün herhangi bir vaktinde, ister gündüz, ister gece, karşımızdaki kişiyle birbimize içimizdeki en gizli, en derin düşünceleri söylesek de hiçbir şey bilmiyoruz. Bu durumda Elsa Fennan hakkında nasıl bir karara varabiliyorum ki? Onun çekmiş olduğu acıları ve korkunun etkisiyle söylediği yalanları anlayabilirim ama onun hakkında ne biliyorum? Hiçbir şey.

Mendel bir işaret direğini gösterdi.

“...İşte yaşadığım yer! Mitcham. Gerçekten kötü bir yer değildir. Bekâr evlerinden bıktım. Burada ortak duvarlı sevimli bir ev satın aldım. Emekliliğim için.”

“Emeklilik mi? Daha çok zaman yok mu emekliliğine?”

“Yaa evet. Üç gün. Bu işi almamın sebebi de buydu. Kârı da yoktu; sorun da yoktu. Ama, ihtiyar Mendel’a işi ver, o da eline yüzüne bulaştırsın!”

“Pekâlâ, pekâlâ! Zannederim, pazartesi itibarıyla her ikimiz de işsiz kalacağız.”

Mendel’ı Scotland Yard’a bıraktıktan sonra Cambridge Circus’a döndü.

Binaya girdi ve yürürken tanıdığı herkesin bildiğini anladı. Görünüşlerinden belli oluyordu; bakışlarında, tavırlarında bir farklılık seziliyordu. Dosdoğru Maston’ın odasına gitti. Maston’ın sekreteri masasında oturuyordu ve o içeri girince hemen bakışlarını ona çevirdi.

“Danışman içeride mi?”

“Evet. Sizi bekliyor. Şu an yalnız. Kapıyı çalıp bir bakayım.” Ama o anda Maston kapıyı açtı ve onu içeri çağırdı. Üstünde siyah bir ceket ve ince çizgili pantolon vardı. Smiley kabare başlıyor diye geçirdi aklından.

“Sana ulaşmaya çalıştım. Mesajımı almadın mı?” dedi Maston.

“Aldım, ama sizinle konuşamazdım.”

“Ne demek istediğini gerçekten anlayamadım.”

“Pekâlâ! Fennan’ın intihar ettiğine inanmıyorum – öldürüldüğünü düşünüyorum. Bunu da telefonda söyleyemezdim.”

Maston gözlüğünü çıkardı ve Smiley’ye büyük bir şaşkınlıkla boş boş baktı.

“Öldürülmek mi? Neden?”

“Fennan mektubunu geçen gece saat on otuzda yazmış, tabii mektupta yazılan saatin doğru olduğunu kabul ediyorsak!”

“Eee?”

“Eee’si, yedi elli beşte de santralı arayarak ertesi sabah saat sekiz otuzda uyandırılmasını istemiş.”

“Bunu nereden biliyorsun Tanrı aşkına?”

“Bu sabah telefon çaldığında oradaydım. Büro’dan arandığımı düşünerek ben cevap verdim.”

“Bu çağrıyı isteyenin Fennan olduğundan nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?”

“Yaptığım araştırmalar öyle olduğunu gösteriyor. Sant-raldaki kız Fennan’ın sesini gayet iyi tanıyordu; arayanın o olduğundan ve geçen gece saat sekize beş kala aradığından emindi.”

“Yani Fennan ve kız birbirlerini tanıyorlardı öyle mi?”

“Tanrım, hayır! Sadece ara sıra hoşbeş ediyorlarmış.”

“Ve buradan yola çıkarak öldürülmüş olduğu sonucuna nasıl ulaştın?”

“Karısına bu çağrı hakkında sorular sordum.”

“Ve?”

“Yalan söyledi. O çağrıyı isteyenin kendisi olduğunu, hafızası çok zayıfladığından önemli bir işi varsa onu unutmamak için bazen santraldan kendisini aramalarını istediğini, bunun da mendil düğümlemek gibi bir şey olduğunu anlattı. Ha, başka bir şey daha var – Fennan kendisini vurmadan hemen önce bir fincan sıcak kakao hazırlamış ve hiç içmemiş!”

Maston sessizce dinledi ve sonunda gülümseyerek ayağa kalktı.

“Sanırım olay bir kör dövüşüne döndü!” dedi. “Ben seni oraya Fennan’ın neden kendini vurduğunu bulman için gönderiyorum. Sen gelip onun kendini öldürmediğini söylüyorsun. Biz polis değiliz Smiley.”

“Hayır. Ama bazen ne olduğumuzu merak ediyorum.”

“Buradaki durumumuzu etkileyecek bir şey duydun mu – intihar etmesini açıklayan ya da intihar mektubunu doğrulayan bir şey?”

Smiley cevap vermeden önce tereddüt etti. Bunun böyle olacağı belliydi!

“Evet. Mrs. Fennan’ın sözlerinden anladığım kadarıyla kocası görüşmeden sonra bir hayli üzgünmüş.” Tüm hikâyeyi duymalıydı. “Görüşmeyi kafasına takmış ve o gece uyuyamamış. Kadın ona bir sakinleştirici vermek zorunda kalmış. Karısının, Fennan’ın görüşmeden sonraki haletiruhiyesine ilişkin söyledikleri, mektubu tamamen destekliyor.” Bir dakika kadar suskun kaldı ve aptalca gözlerini kırptırdı. “Benim söylemeye çalıştığım şey şu; ona inanmıyorum. Fennan’ın o mektubu yazmış olduğuna veya ölmek istediğine inanmıyorum.” Maston’a döndü. “Tutarsızlıkları öylece gözardı edemeyiz. Başka bir şey daha...” diye hemen ekledi. “Bir uzmandan görüş istemedim ama isimsiz mektup ile Fennan’ın

intihar notu arasında benzerlikler var. Daktilo aynı gibi görünüyor. Biliyorum saçmalık ama bundan eminim. Polisi çağırmalı ve onlara gerçekleri anlatmalıyız.”

“Gerçekler mi?” dedi Maston. “Hangi gerçekler? Diyelim ki yalan söyledi; kadın yabancı uyruklu, Yahudi ve garip bir kadın. Kafasında neler döndüğünü ancak Tanrı bilir! Öğrendiğime göre savaş sırasında çok şeye göğüs germiş, türlü türlü eziyet çekmiş vesaire vesaire... Sana bakıp kendisine baskı yapan o kişilere, sorguculara benzetmediği ne malum! Baktı ki bir şeylerin peşindesin, panikledi ve aklına gelen ilk yalanı attı. Bu onu bir katil mi yapar?”

“Peki, Fennan ne diye o çağırıyor istedi? Niye böyle lüzumsuz bir şeyle uğraşsın ki?”

“Kim bilebilir?” Maston’ın sesi şimdi biraz daha yüksek, biraz daha ikna edici çıkıyordu. “Sen veya ben, Smiley, hayatımıza son vermek gibi korkunç bir noktaya gelmiş olsak, bu dünyada yapmak isteyeceğimiz son şeylerin ne olacağını kim bilebilir? Fennan’a gelirse... Kariyerinin mahvolduğunu görüyor, hayatının artık bir anlamı kalmadığını fark ediyor. Belki de ölmeden önce, kararsızlık ve çaresizlik içindeyken, başka bir insanın sesini duymak, insanlarla temas kurmanın verdiği o sıcaklığı bir kez daha hissetmek istemiştir; bu çok mu inanılmaz sence? Tamam... Tuhaf, duygusal bir durum belki, ama böyle sinirleri gergin, kafayı bozmuş ve kendi canını almaya karar vermiş biri için imkânsız değil.”

Smiley hakkını vermeliydi – iyi bir gösteriydi ve konu gösteri olunca Maston’ın eline su dökemezdi. Ansızın içini tahammül sınırlarını aşan, hayal kırıklığının yarattığı bir panik duygusu sardı. Kırılmış saçları ve makul gülümsemesiyle karşısında poz yapan bu yaltakçıya, bu edepsiz muhallebi çocuğuna karşı önlenemez bir öfke duygusu da

hissettiği panik duygusuyla birlikte harekete geçti. Öfke ve panik birdenbire birleşerek içinde fokur fokur kaynamaya başladı ve tüm göğsünü sararak vücuduna yayıldı. Yüzü yanmaya, kızarmaya başladı, gözlüğü buğulandı ve hissettiği aşağılanma duygusunu daha da artıran gözyaşları gözlerine hücum etti.

Maston'sa sevecen bir tavırla hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi sözlerine devam ediyordu: "İçişleri Bakanı'na bulgularını gösterip polisin yanlış bir sonuca vardığını söylememi mi bekliyorsun? Polisle ilişkimizin ne kadar zayıf temellere oturduğunu sen de bilirsin. Bir tarafta bizim şüphelerimiz var – ki bunlar, Fennan'ın geçen geceki davranışlarının ölmek isteyen birinin davranışları gibi olmadığı yönünde... Görünüşe göre karısı sana yalan söylemiş. Diğer tarafta ise, ölüm şekline dair şüpheli hiçbir durumun olmadığını söyleyen eğitilmiş dedektiflerin raporları ve Mrs. Fennan'ın kocasının görüşmeden sonra üzgün olduğuna dair açıklamaları var. Üzgünüm Smiley, ama olan biten ortada."

Ortama tam bir sessizlik hâkimdi. Smiley yavaş yavaş kendine gelmeye başlamıştı ama tüm bu olanlar onu sersemletmiş, konuşamaz hale getirmişti. Maston'ın karşısında kırıksık tombul yüzü hâlâ kıpkırmızı, dudağı aşağı doğru aptalca sarkmış bir halde boş boş önüne bakıyordu. Maston onun bir şeyler söylemesini bekliyordu ama Smiley birden kendini çok yorgun hissetmiş ve sanki konuya ilgisini tamamen kaybetmişti. Maston'a hiç bakmadan kalktı ve odadan çıktı.

Kendi odasına giderek masasına oturdu. Mekanik bir şekilde önünde duran işlere göz gezdirdi. Evrak sepetinde fazla bir şey yoktu – bazı ofis bildirileri ve Sayın G. Smiley, Savunma Bakanlığı adresli kişisel bir mektup vardı. Elyazısı tanıdık gelmedi; zarfı açtı ve mektubu okudu.

Sevgili Smiley,

Yarın seninle öğle yemeği saatinde, Marlow'daki Compleat Angler'da buluşmam gerekiyor. Lütfen saat birde orada olmak için elinden geleni yap. Sana söylemem gereken bir şey var.

Saygılarımla,
Samuel Fennan

Mektup elyazısıyla yazılmıştı ve üzerinde önceki günün tarihi vardı: 3 Ocak Salı. Whitehall'dan akşam saat altıda postalandığı görölüyordu.

Birkaç dakika bıkkın bıkkın mektuba baktı, başını sola doğru eğmiş, mektubu elinde sıkıca kavramıştı. Sonra masaya koyarak çekmecelerinden birini açtı ve temiz bir kâğıt aldı. Maston'a kısa bir istifa dilekçesi yazarak Fennan'ın mektubunu da kendininkine iliştiirdi. Zile basıp bir sekreter çağırdı ve mektubu giden evrak tepsisine bıraktıktan sonra asansöre doğru yürüdü. Her zaman olduğu gibi asansör zemin katta, kayıt bürosunun tekerlekli çay masası yüzünden takılmıştı, kısa süre bekledi, ardından merdivenden aşağı indi. Yolu yarılarmıştı ki yağmurluğunun ve birkaç parça eşyasının odasında kaldığını hatırladı. Boş ver, diye düşündü. Nasıl olsa arkadan gönderirler.

Araç parkına giderek arabasına oturdu, aracın ıslak ön camından uzun uzun dışarı baktı. Aldırmadı; evet lanet olsun ki umurunda bile değildi. Elbette şaşırmıştı. Onu şaşırtan şey, kontrolünü tamamen kaybetme aşamasına gelmesiydi. Sorgulamalar Smiley'nin hayatında büyük bir yer kaplamıştı ve hangi alanda olursa olsun –disiplin, eğitim, sağlık ve din– her çeşit sorgulamaya karşı dayanıklılığını çok uzun süre önce ispatlamış olduğunu düşünürdü. Aslında ketum yapısı, tüm bu sorgulamaların amaçlarından, baskıcı yakınlıklarından ve kaçınılmaz gerçekliğinden nefret ederdi. Quaglino's'ta Ann'le

yemek yerlerken, onu sorgulayan kişileri köşeye sıkıştırmak-
ta kullanacağı Bukalemun-Armadillo Tekniği'ni ona coşkuyla
anlattığı o mutlu akşam geldi aklına.

Mum ışığında yemek yiyip brendi içerlerken, bembeyaz
teninin üstüne inciler takmış Ann'in gözleri sadece onun için
iri iri açılmış ve buğulanmıştı. Smiley âşık rolündeydi ve ro-
lünün hakkını gayet iyi veriyordu; Ann de onu seviyordu ve
aralarındaki uyum onu heyecanlandırıyordu.

"...ve ben de ilk olarak bukalemun olmayı öğrendim."

"Yani öylece oturup geçirdiğini mi söylüyorsun, seni gör-
güsüz kurbağacak!"

"Hayır, aslında bu renklerle alakalı bir şey. Bukalemunlar
renk değiştirirler."

"Elbette renk değiştirirler. Yeşil yapraklar üstünde dur-
duklarında renkleri yeşile döner. Sen de yeşile mi döndün
kurbağacak?"

Smiley'nin parmakları hafifçe onun parmaklarını okşa-
mıştı. "Dinle benim cilvebazım! Sana haddini bilmeyen sor-
guculara yönelik *Smiley Bukalemun-Armadillo Tekniği*'ni anla-
tacağım şimdi." Ann yüzünü iyice ona doğru yaklaştırmış ve
büyük bir hayranlıkla ona bakmıştı.

"Teknik şu teoriye dayanıyor; sorgucu dünyada hiç kimse-
yi kendini sevdiği kadar sevmediğinden en çok etkisi altında
kalacağı kişi de kendi suretine en çok benzeyen olacaktır. Bu
yüzden de seni sorgulayan kişinin sahip olduğu sosyal, yapı-
sal, politik ve entelektüel özelliklere bürünmen gerekir."

"Seni kendini beğenmiş kurbağacak. Çok zeki bir âşıksın
sen!"

"Sessiz ol! Bazen bu yöntem sorgucunun aptallığına veya
kötü niyetliliğine bağlı olarak başarısızlığa uğrayabilir. O za-
man da armadillo yöntemine geçersin."

"Ve, çizgi çizgi gibi görünen şeyler mi giyersin kurbağacak?"

“Hayır, onu öyle bir pozisyona getirirsin ki, senin ondan üstün olduğuna inanır. Bunu emekli bir piskoposun üzerinde denedim. Benden başka cemaati yoktu ve yarım günlük ayinde, bir piskoposluk bölgesine yetecek kadar nasihat almıştım. Sonra piskoposun yüzüne gözlerimi dikerek gözlerimin önünde onun kalın bir kürkle kaplandığını hayal ettim ve üstünlüğü ele geçirdim. O dakikadan sonra bu kabiliyet daha da gelişti. İstersem onu bir maymuna çevirebilir, sürme pencerelerin arasına sıkıştırabilir, çırlıçıplak bir halde masonluk şölenlerine gönderebilir, yılan gibi karnının üstünde sürünerek gitmeye mecbur edebilirdim...”

“*Seni kötü kalpli, sevgili kurbağacık!*”

Ve yapmıştı da. Ama Maston’ın son sorgularında tarafsızlık gücü onu terk etmiş, olaylara fazlaca dahil olmaya başlamıştı. Maston ilk hamleleri yaptığında Smiley halihazırda çok yorgundu ve mücadeleden bezmişti. Maston, Elsa Fennan’ın kocasını öldürdüğünü, bunun için de iyi bir sebebi olduğunu varsaymıştı ve bu durum artık kendisini o kadar endişelendirmiyordu. Sorun ortadan kalkmıştı; şüphe, tecrübe, basiret, sağduyu – bunlar gerçekliğe ulaştıran vasıtalar değildi Maston’a göre. Gerçek olan kâğıtlardı, bakanlar gerçektir, İçişleri Bakanı gerçeğin ta kendisiydi. Teşkilat, siyasi makamlarla zıt görüşlere sahip bir çalışanın boş izlenimleriyle kendini meşgul etmezdi.

Smiley yorgundu; gerçekten iliklerine kadar yorulmuştu. Arabasını, evine giden yolda oldukça yavaş kullanıyordu. Akşam yemeğini dışarıda yiyecekti. Özel bir şeyler yemeliydi. Ama henüz öğle yemeği saatleriydi; öğleden sonrayı, Rus topraklarında, Hansa yolculuğuna çıkmış Olearius’un¹ peşine takılarak geçirmeye karar verdi. Sonrasında Quaglino’s’un

1 On yedinci yüzyılda yaşamış olan Alman bilim adamı, gezgin. Rusya gezile-riyle ilgili bir kitap kaleme almıştır. (ç.n.)

yolunu tutup orada akşam yemeğini yiyecek ve başarılı bir cinayetle Sam Fennan'ın yaşamına son verip George Smiley'nin kariyerini bitiren katilin, belki de Elsa'nın şercfine tek başına kadeh kaldıracaktı.

Çamaşırlarını alması gerektiğini hatırlayınca Sloane Street'teki çamaşırhaneye gitti ve oradan da arabasını Bywater Street'e sürdü. Kendi evinin üç bina aşağısında park yeri bularak arabayı park etti ve kahverengi kesekâğıdından yapılmış çamaşır paketini kucağına alarak arabadan indi. Güçbela arabayı kilitledi ve sırf alışkanlıktan, arabanın etrafında dolaşarak tüm kapı kulplarını kontrol etti. Yağmur çiseliyordu. Yine başka birinin kendi evinin önüne park ettiğini düşünüp sinirlendi. Tanrı'ya şükür Mrs. Chapel, Smiley'nin yatak odasındaki camı kapatmıştı; yoksa yağmur...

Smiley'nin tüm vücudu bir anda alarma geçti. Misafir odasında bir şey hareket etmişti. Bir ışık, bir gölge, bir insan şekli; kesin bir şey vardı, bundan emindi. Acaba bir göz yanılsaması mıydı yoksa sezgi miydi? Belki de mesleğinden kaynaklanan gizli kabiliyetler onu bir şekilde uyarmaya çalışıyordu? Sanki bir sezgi ya da kuvvet, dolaylı bir algı ona bir uyarı göndermişti de, o da bunu dikkate almıştı.

Hiç düşünmeden anahtarlarını ceketinin cebine geri koydu ve evinin ön kapısına giderek zili çaldı.

Zil evin içinde acı acı yankılandı. Bir dakika kadar süren bir sessizlikten sonra Smiley, sağlam ve güvenli adımlarla kapıya doğru yaklaşan birinin ayak seslerini duydu. Zincirin açılma sesini, Ingersoll marka mandalın sesi takip etti ve kapı birden açıldı.

Smiley onu daha önce hiç görmemişti. Uzun boylu, açık renk saçlı, yakışıklı, otuz-otuz beş yaşlarında sıra dışı biriydi. Açık gri renkte takım elbise ile beyaz gömlek giymiş ve gümüş renkli bir kravat takmıştı – bir diplomatın giyim tarzına

benziyordu. Alman veya İsveçli olabilirdi. Sol eli ceketinin cebinde kayıtsızca duruyordu.

Smiley özür dilercesine ona baktı.

“İyi günler. Mr. Smiley içerdeyse görüşebilir miyim lütfen?”

Kapı ardına kadar açıldı. Kısa bir an durakladı.

“Tabii. İçeri buyurun.”

Bir saniyeliğine tereddüt ettikten sonra, “Hayır teşekkürler. Lütfen bunu ona verebilir misiniz?” dedi ve çamaşır paketini adamın eline tutuşturarak merdivenden indi, tekrar arabasına bindi. Halen seyredildiğinin farkındaydı. Arabayı çalıştırdı, park yerinden çıktı ve evin olduğu yöne tek bir bakış bile atmadan Sloane Square’e doğru sürdü. Sloane Street’e vardığında bir park yeri buldu ve park ettiği gibi eline günlüğünü alıp hızla yedi adet rakam grubu kaydetti. Bunlar, Bywater Street’te park etmiş yedi arabanın plakalarıydı.

Ne yapmalıydı? Polise mi haber vermeliydi? Adam her kimse çoktan gitmiş olmalıydı. Ayrıca dikkate alması gereken başka hususlar da vardı. Arabayı tekrar kilitledi ve yolun karşısına geçerek bir telefon kulübesine girdi. Scotland Yard’ı aradı ve Özel Şube’yi bağlatarak Dedektif Mendel’la görüşmek istediğini söyledi. Ama görünen oydu ki Mendel amirine rapor verdikten sonra sağduyusunu dinleyerek emekliliğin güzel olacağına karar vermiş ve Mitcham’a gitmişti. Smiley bir sürü yalan attıktan sonra onun adresine ulaşmayı başardı ve tekrar arabasına binerek yola koyuldu, meydanın üç yakasını kat ettikten sonra Albert Köprüsü’ne çıktı. Nehre bakan bir birahane durdu, bir sandviç ve koca bir bardak viski ısmarladı. Yaklaşık on beş dakika sonra Mitcham’a gitmek üzere köprüyü geçiyordu. Yağmur minik arabasının ön camına vuruyordu. Endişeliydi; gerçekten de çok endişeliydi.

Çay ve Sempati

Mitcham'a vardığında yağmur halen devam ediyordu. Mendel, bahçesindeydi ve Smiley'nin o güne kadar hiç görmediği kadar garip bir şapka takmıştı kafasına. Şapka muhtemelen hayatına bir Anzak şapkası olarak başlamıştı; ama geniş siperleri iyice aşağı sarktığından artık upuzun bir mantara benziyordu. Mendel bir ağaç kütüğünün yanında düşüncele-re dalmıştı, ürkütücü görünen bir kazmayı adaleli sağ kolunda hazır tutuyordu.

Smiley'ye keskin bir bakış attı ve sonra, ağzı kulaklarına varana dek sııttı.

"Sorun var galiba," dedi elini uzatarak.

"Sorun var."

Smiley bahçe yolundan geçerek onun ardından eve girdi. Ev tipik bir banliyö eviydi, rahat döşenmişti.

"Oturma odası soğuktur – daha yeni geldim eve. Mutfakta bir çay içelim mi?"

Mutfağa gittiler. Smiley etrafın ne kadar derli toplu olduğunu, bir kadın eli değmişçesine düzenli görüldüğünü fark edince neredeyse gülecekti. Ortamdaki illüzyonu bozan tek şey duvardaki polis takvimiydi. Mendel çaydanlığı ocağa koyup fincanları ve fincan tabaklarını hazırlamakla

meşgulken, Smiley ona sakın sakın Bywater Street'te olan biten her şeyi anlattı. Sözlerini bitirdiğinde, Mendel sesini çıkarmadan uzun bir süre ona baktı.

“Peki ama seni niye içeri davet etti?”

Smiley gözlerini kırptırdı ve kızardı. “Benim merak ettiğim de bu. Bir dakikalığına dengem şaştı. İyi ki elimde paket vardı.”

Çayından bir yudum aldı. “Her ne kadar paketin ona inandırıcı geldiğini zannetmesem de... Belki inanmıştır ama bundan şüpheliyim. Çok şüpheliyim.”

“İnanmamış mıdır?”

“Eh, ben olsam inanmazdım. Ford’la çamaşır paketleri taşıyan ufak tefek bir adam! Ne alaka! Ayrıca ona Smiley’yi sordum, sonra da onu görmek istemedim; bu ona çok tuhaf gelmiş olmalı.”

“Peki, sence neyin peşindeydi? Seninle alıp veremediği neydi? Kim olduğunu düşündü acaba?”

“İşte asıl nokta bu, tam da bu, anlıyor musun? Beklediği bendim, bundan eminim ama tabii ki zili çalacağımı düşünmemiştir. Bu onu şaşırttı. Amacı sanırım beni öldürmektir. Onun için içeri davet etti: Aslında beni tanıdı ama tam olarak değil, muhtemelen fotoğrafımdan tanıdı.”

Mendel bir süre sessizce Smiley’ye baktı.

“Yüce Tanrım!” dedi

“Farzet ki haklıyım,” diye devam etti Smiley, “hem de sonuna kadar. Farzet ki Fennan dün gece öldürüldü ve bu sabah olayın izini süren *bendim*. Ne de olsa benim mesleğimde seninki gibi her gün bir cinayete tanık olunmuyor.”

“Yani?”

“Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Aslında daha fazla ilerlemeden önce şu arabaları benim için bir araştırırsan iyi olur. Bu sabah hepsi de Bywater Street'te park etmiş durumdaydı.”

“Niye kendin araştırmıyorsun?”

Smiley bir an şaşırmış gibi ona baktı. Sonra Mendel’a henüz istifasından bahsetmediğini hatırladı.

“Kusura bakma! Sana söylemedim, değil mi? Bu sabah istifa ettim. Onlar kovmadan ben gideyim dedim. Yani anlayacağın kuşlar kadar özgürüm ama aynı zamanda da işsizim.”

Mendel numaraların olduğu listeyi elinden aldı ve telefon etmek için hole yöneldi. Birkaç dakika sonra geri geldi.

“Bir saat içinde geri dönecekler,” dedi. “Hadi gel! Sana etrafı göstereyim. Arılar hakkında bir şeyler bilir misin?”

“Şey, çok az, evet. Oxford’dayken tam bir doğa tarihi meraklısıydım.” Faust gibi “dünyayı gerçekten ayakta tutan şeyin ne olduğunu” keşfetmek umuduyla, Goethe’nin bitki ve hayvan metamorfozlarıyla nasıl boğuştuğunu Mendel’a anlatacaktı. Doğa tarihi hakkında bilgi sahibi olmadan on dokuzuncu yüzyıl Avrupası’nı anlamamanın mümkün olamayacağını açıklamak istiyordu ona. Bunları yapmayı gerçekten istiyordu ve konu hakkında önemli fikirleri vardı. Ama içten içe biliyordu ki tüm bunlar, zihninin yaşadığı olaylarla çok fazla meşgul olmasından ve kendini gergin hissetmesinden kaynaklanıyordu. Avuçları terden ıslanmıştı.

Mendel arka kapıdan çıkana kadar yol gösterdi; bahçenin kenarını çevreleyen alçak tuğla duvarın karşısında üç tane boş arı kovanı duruyordu. Çiseleyen yağmurun altında dikiilirlerken Mendel konuşmaya başladı.

“Hep arı yetiştirmek istemiş, nasıl bir şey olduğunu merak etmişimdir. Konu hakkında çok fazla okuyup bilgi edindim – ama sana itiraf edebilirim, gözüm korkmuyor değil. Tuhaf minik keratalar!” Bu söylediklerini onaylarcasına birkaç kere başını salladı. Smiley ilgiyle ona baktı. Yüzü ince ama kaslıydı, konuşkan olmayan, ketum birinin ifadesine sahipti; kıvrılmış saçları çok kısa kesilmişti ve dik duruyordu.

Havanın nasıl olduğunu hiç umursamıyormuş gibiydi; hava da ona hiç aldırımıyordu zaten. Smiley, Mendel'in hayatının nasıl geçtiğini gayet iyi tahmin edebiliyordu. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, tüm polisler aynı kösele gibi cilde, aynı sabra, aynı sertliğe ve aynı öfkeye sahip olurlardı. Uzun saatler boyunca, her çeşit hava koşulunda, hiç gelmeyecek gelse bile anında tüyecek birilerini nafile yere gözetlemenin nasıl bir şey olduğunu tahmin edebiliyordu. Mendel ve onun gibilerin nasıl kişiliklerin insafına kaldığını da gayet iyi gözlemlemişti – kaprisli ve zorba, sinirli ve değişken, bazen de anlayışlı ve sempatik. Böyle kaç tane zeki adamın üstlerinin aptallığı sebebiyle harcandığını, gece gündüz demeden haftalar boyunca çalışan kaç kişinin emeğinin heba olduğunu da biliyordu.

Mendel, yağmurun farkında değilmiş gibi onu arkasına alıp kırık taşlardan yapılmış tehlikeli bir yoldan geçirdi. Kovanların yanına geldiklerinde aralarından birini eline alarak parçalara ayırdı ve anlatmaya başladı. Kısa kısa konuşuyor ve her cümlenin ardından susup ince parmaklarıyla bakması gereken yerleri gösteriyordu.

Sonunda yine içeri girdiler ve Mendel ona alt kattaki iki odayı gösterdi. Oturma odası adeta çiçeklerle bezenmişti: çiçekli halı ve perdeler, çiçekli mobilya örtüleri. Köşedeki küçük dolaptaysa Toby Jug'lar,¹ çok güzel bir çift tabanca ve atıcılıktan kazanılmış bir kupa duruyordu.

Smiley üst kata çıkarken onu takip etti. Sahanlıkta duran sobadan parafin kokusu geliyor, tuvaletin rezervuarı da sürekli fokurdama sesi çıkarıyordu.

Mendel ona kendi yatak odasını gösterdi.

"Gelin odası. Yatağı indirimden bir pound'a satın aldım. Alt yatağı yaylıdır. Neler var görsen şaşırsın. Halılar eski,

1 Toby Jug: Üç köşeli şapka giymiş ihtiyar adam şeklindeki bira bardağı. (ç.n.)

Kraliçe I. Elizabeth. Her sene değıştirirler. Bunları Watford'daki bir dükkândan aldım."

Smiley kapının girişinde duruyordu ve nedense kendini rahatsız hissetmişti. Mendel arkasını döndü ve onun yanından geçerek diğeri yatak odasının kapısını açtı.

"Ve işte senin odan. Eğer istersen," Smiley'ye döndü. "Senin yerinde olsam bu gece kendi evime gitmezdim. Neler olacağını bilemezsin, değil mi? Ayrıca burada daha rahat uyuşsun. Hava daha güzeldir."

Smiley itiraz edecek gibi oldu.

"Sen bilirsin. Nasıl istersen öyle yap." Mendel aksileşmiş ve mahcup olmuştu. "Doğrusunu söylemek gerekirse, sen polisin işinden ne kadar anlarsan ben de senin işinden o kadar anlarım. Ne istiyorsan yap. Sana bakınca kendi kendine idare edebilecek biri olduğunu görüyorum."

Tekrar alt kata indiler. Mendel oturma odasındaki gaz sobasını tutuşturdu.

"En azından sana bu akşam bir yemek ısmarlamama izin ver," dedi Smiley.

O sırada holdeki telefon çaldı. Mendel'ın sekreteri araba plakalarıyla ilgili arıyordu.

Mendel geri geldi ve Smiley'ye bir liste uzattı; listede yedi isim ve adres bulunuyordu. Bunların dördü dikkate alınmayabilirdi çünkü kayıtlı oldukları yer zaten Bywater Street'ti. Geriye üç tane araba kalıyordu: birincisi Adam Scarr and Sons of Battersea firmasından kiralanmıştı; ikinci araba Eastbourne'daki Severn Tile Company'ye aitti; üçüncüsü ise Panama Elçiliğı'ne ait bir arabaydı.

"Şu anda Panamalılarla çalışan bir adamım var. Orada sorun çıkmaz – elçilikte sadece üç arabaları var."

"Battersea uzak değil," diye devam etti Mendel. "Oraya birlikte gidebiliriz. Senin arabayla yani."

“Elbette, elbette,” dedi Smiley çabukça. “Ve sonra da Kensington’da akşam yemeği yeriz. Entrechat’da bir masa ayırtayım.”

Saat dört olmuştu. Bir süre oturup havadan sudan, arılardan ve evle ilgili konulardan konuştular. Mendel gayet rahat-tı ama Smiley endişeli ve sıkıntılıydı; çok zekiymiş gibi anlaşılmadan konuşacak bir şeyler bulmaya çalışıyordu. Ann’in Mendel hakkında ne söyleyebileceğini tahmin edebiliyordu. Onu severdi, onu taklit eder, sesini ve yüzünü ona benzeterek onun için bir hikâye uydururdu; ta ki Mendel kendi hayatlarına dahil olup bir gizem olmaktan çıkana kadar. “Sevgilim, onun böylesine *sıcakkanlı* biri olduğunu kim tahmin edebilir-di ki? Onun gibi birinin ucuz balığın nereden alınabileceğini söylemesi çok şaşırtıcı, ölsem aklıma gelmezdi. Ve ne kadar şirin bir evi var – gerçi Toby Jug’ların korkunç olduğunu bil-diği halde umursamıyor ama boş ver! Bence o çok sevimli. Kurbağacık, onu akşam yemeğine bize çağır. Mutlaka davet etmelisin. Dalga geçmek için değil, *ondan hoşlandığımız için*.” Smiley tabii ki onu davet etmezdi ama Ann bir şekilde tatmin olurdu – ondan hoşlanmanın bir yolunu bulurdu. Bunu yaptıktan sonra da onu unutturdu.

Smiley’nin yapmaya çalıştığı da aslında buydu – yani Mendel’dan hoşlanmanın bir yolunu bulmaya çalışıyordu. Birini bulmakta Ann kadar hızlı değildi. Ama Ann, Ann’di işte – bir keresinde balığın yanında kırmızı şarap içti diye Eton Koleji öğrencisi olan kuzenini yerin dibine geçirmişti ama muhtemelen Mendel onun krep süzetinin üstüne piposunu yakacak olsa umursamazdı.

Mendel biraz daha çay hazırladı ve birlikte içtiler. Saat beşi çeyrek geçe, Smiley’nin arabasına binerek Battersea’ye doğru yola koyuldular. Mendel yol üzerinde arabayı durdurarak bir akşam gazetesi aldı ve cadde ışıklarının yardımıyla zor

da olsa okumaya çalıştı. Birkaç dakika geçmişti ki ağzından adeta tükürükler saçarak konuşmaya başladı:

“Kraut’lar,¹ kana susamış herifler, Tanrım onlardan nefret ediyorum!”

“Kraut’lar mı?”

“Kraut’lar, barbarlar, pislikler, kana susamış Almanlar. Beş para etmez herifler. Etobur kan emici koyunlar. Yine Yahudilere saldırıyorlar. İyice gemi azıya aldılar. Önce onları yere devir, sonra kollarından tut, ayağa kaldır. Bağışla ve unut. Kahretsin, *niye* unutuyoruz ki, anlamıyorum? Sırf bir kişi değil, milyonlarca kişi yaptı diye hırsızlıkları, cinayetleri, tecavüzleri hasıraltı mı edeceğiz? Tanrı aşkına, zavallı, basit bir banka memuru on papel yürütse bütün şehir üstüne çullandır. Ama Krupp² ve avanesi yaptı mı... eyvah. Tanrım, eğer Almanya’da bir Yahudi olsaydım...”

Smiley birden kendine geldi: “Ne yapardın? Söylesene Mendel ne yapardın?”

“Eh, sanırım boyun eğdim. Siyaset artık istatistik anlamına geliyor. Onlara hidrojen bombası vermek akıl kârı mı? Değil, ama bu siyaset işte. Amerika’da milyonlarca kana susamış Yahudi var – ve Yankiler, onlar ne yapıyorlar? Tanrı hepsinin belasını versin: Kraut’lara daha fazla bomba veriyorlar. Tüm dostlar bir arada – birbirlerini uçursalar keşke...”

Mendel öfkeyle titriyordu ve Smiley bir an sessizliğe gömüldü; Elsa Fennan’ı düşünüyordu.

“Cevabı buldun mu?” diye sordu, sırf bir şey söylemiş olmak için.

1 Kraut: İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikalı askerlerin Almanları aşağılamak için kullandıkları söz. Almanların çok fazla tükettikleri ve *sauerkraut* adını verdikleri lahana turşusuna atıfta bulunarak üretilmiş olan aşağılayıcı bir ifadedir. (ç.n.)

2 Krupp: Essen bölgesinde yerleşmiş ve yaklaşık 400 yıllık bir geçmişe sahip olan Alman aile. Aile, sanayici geçmişiyle, çelik, silah ve mühimmat üretimiy-le ünlüdür. (ç.n.)

"Tanrı bilir," dedi Mendel dişlerini sıkarak.

Battersea Bridge Road'a döndüler ve kaldırıma doğru yanaştılar. Mendel kaldırımında duran polis memuruna polis kimliğini göstererek adresi sordu.

"Scarr'ın garajı mı? Şey, efendim, aslında orası tam anlamıyla bir garaj sayılmaz daha çok boş bir alan denilebilir. Scarr hurda metallerle ve ikinci el arabalarla ilgilenir. Adam'ın söylediğine göre bunlar birinin işine yaramasa da, başka birinin işine kesin yararmış! Hastaneyi görene kadar Prince of Wales Drive'ı takip edeceksiniz. İki prefabrik yapı arasına sıkışmış bir yerdir. Aslında bombalanmış bir alandır. İhtiyar Adam oranın etrafını cüruflla sağlamlaştırdı, kimse de adamın orayı boşaltmasını istemedi."

"Hakkında çok şey biliyor gibisin," dedi Mendel.

"Bilmem lazım, onu birkaç kere tutuklamışlığım var. Adam'ın karşı gelmediği kanun maddesi yok gibidir. Adam Scarr daimi müşteridir yani."

"Bak sen. Peki, bu aralar karıştığı bir şey var mı?"

"Bilemiyorum, efendim. Ama yasa dışı bahis oynatmayı rutin haline getirmiştir. Adam halihazırda yasa kapsamında zaten."

Arabayı Battersea Hastanesi'ne doğru sürdüler. Sağ taraflarındaki park cadde lambalarının altında karanlık ve tehlikeli görünüyordu.

"Ne yasası bu?" diye sordu Smiley.

"Ha, espri yapıyor. Yani suç kaydı o kadar çok ki polis güvenlik gerekçesiyle istediği zaman onu içeri tıkabilir, hem de yıllarca. Tam benim tipim," dedi Mendel. "Onu bana bırak."

Polis memurunun tarif ettiği gibi mekânı buldular; gerçekten de burası, bombalanmış bir alanda, asker barakalarının belli belirsiz sırası boyunca kondurulmuş, iki köhne prefabrik yapı arasında kalmış bir yerdi. Etraf molozlarla, cüruflla ve

öple doluydu. Büyük olasılıkla Scarr'ın elden çıkarmak veya kullanmak için topladığı asbest, kereste ve hurda demir yığınları bir köşede duruyor ve ilerideki prefabrik yapıdan gelen zayıf ışık bu yığını belli belirsiz aydınlatıyordu. İki adam bir dakika boyunca hiç konuşmadan etrafı kolaçan ettiler. Sonra Mendel omuz silkerek iki parmağını ağzına yerleştirip tiz bir ısılık çaldı.

“Scarr!” diye bağırdı. Sessizlik. İlerideki prefabrik kulübenin girişindeki lamba yandı ve savaş öncesi dönemden kalma, hepsi de birbirinden harap vaziyette üç ya da dört arabayı hafifçe aydınlattı.

Kapı yavaşça açıldı ve eşikte on iki yaşlarında bir kız çocuğu belirdi.

“Tatlım, baban evde mi?” diye sordu Mendel.

“Yok. Sanırım Prod'a gitti.”

“Tamam tatlım. Teşekkürler.”

Geri dönerek yürümeye başladılar.

“Tanrı aşkına Prod nedir? Yoksa sormamam mı gerekiyor?” dedi Smiley.

“Prodigal's Calf. Köşedeki meyhane. Oraya kadar yürüyebiliriz – sadece yüz metre. Arabayı burada bırak.”

Meyhane daha yeni açılmıştı. Ucuz içkilerin satıldığı bar boştu, meyhanenin sahibinin gelmesini beklerlerken kapı açıldı ve siyah giysiler içinde çok şişman bir adam içeri girdi. Dosdoğru bara yürüdü ve elindeki madeni parayla tezgâhın üstüne vurdu.

“Wilf,” diye bağırdı. “Kıçını kaldır! Müşterilerin var, seni şanslı çocuk.” Smiley'ye döndü. “İyi akşamlar dostum,” dedi.

Meyhanenin arka tarafından bir ses geldi: “Söyle onlara, parayı tezgâhın üzerine bıraksınlar. Kendileri sonra gelsin.”

Şişman adam bir dakika kadar boş boş Mendel ve Smiley'ye baktı ve aniden bir kahkaha patlattı. “Onlar mı?

Wilf bunlar gerçek müşteri!" Şaka o kadar hoşuna gitmişti ki kendini odanın bir köşesinde duran bankın üstüne attı ve elleriyle dizlerine vurup koca omuzları sarsıla sarsıla güldü. Bu arada yanaklarından aşağı yaşlar süzülüyordu. Ara sıra, "Ah Tanrım, ah Tanrım!" deyip nefes alıyor, ardından başka bir gülme krizine giriyordu.

Smiley ilgiyle ona baktı. Beyaz gömleğinin yuvarlak kenarları kirden sertleşmişti, kırmızı çiçekli bir kravatı dikkatle siyah yeleğinin üstüne iğneyle tutturmuş, ayağına da ordu malı botlar geçirmişti. Üzerinde, giyilmekten yıpranmış siyah bir takım elbise vardı ve pantolonunda kat yeri filan yoktu. Ceketinin kolundan gözüken gömlek manşetleri terden, kirden ve motor yağından kararmıştı. Düşen düğmelerin yerine de manşetleri kapatmak için, kâğıtları tutturmaya yarayan ataşlardan takmıştı.

En nihayet meyhaneci ortaya çıktı ve siparişlerini verdiler. Yabancı adam kocaman bir viskiyi ve zencefilli şarabı kaparak ateşin yandığı ve asıl içki barının bulunduğu sıcak kısma geçti. Meyhaneci onu hoşnutsuz bir ifadeyle seyrediyordu.

"Hep aynı şey, alçak herif! İçkiye para vermez ama sığağı kaçırmaz."

"O kim?" diye sordu Mendel.

"O mu? Adı Scarr. Adam Scarr. Adını niye Adam koymuşlar Tanrı bilir. Onu Cennet bahçesinde düşünsenize bir; 'asalak soytarı', işte onun adı bu olmalıydı. Herkes diyor ki Havva ona bir elma verse elmanın çekirdeğini bile lüpletirdi." Meyhaneci dişlerini sıkarak başını salladı. Sonra sesini yükselterek Scarr'a döndü. "Yine de bir işe yarıyorsun değil mi Adam? Seni görmek için kilometrelerce yol kat edip geliyorlar, yalan mı? Uzaydan gelen ergen canavar, işte sen busun! Gelin, görün. İşte Adam Scarr. Ona bir bakın ve içkiye tövbe edin!"

Scarr daha da gürültülü bir şekilde güldü. Mendel Smiley'ye doğru eğilerek, "Git ve arabada bekle! Buradan uzak kalsan iyi olur. Beş papelin var mı?" dedi.

Smiley cüzdanını çıkararak ona beş pound verdi ve düşüncesini onayladığını gösteren bir baş işareti yaparak dışarı çıktı. Scarr'la uğraşmaktan daha berbat bir şey olamazdı herhalde.

"Sen Scarr'sın değil mi?" diye sordu Mendel.

"Evet dostum, aynen."

"TRX 0891. Sana ait bir araba mı?"

Mr. Scarr kaşlarını çatarak viskisine ve zencefilli şarabına doğru baktı. Soru canını sıkmış gibiydi.

"Eee?" diye üsteledi Mendel.

"Öyleydi beyim, öyleydi."

"Bu ne demek oluyor şimdi?"

Scarr önce sağ elini biraz havaya kaldırdı, sonra yavaş yavaş indirdi. "Karanlık sular beyim, bulanık sular."

"Dinle! Senin tahmin edemeyeceğin kadar çok badire atlattım ben. Bak bir bana! Camdan yapılmış gibi mi duruyorum? İnan bana, senin tehlikeli dediğin şu işler beni şu kadar bile endişelendirmez. Nerede bu araba?"

Scarr onun söylediklerini kafasında şöyle bir ölçüp biçti. "Şimdi jeton düştü dostum. Sen bilgi istiyorsun," dedi.

"Tam üstüne bastın, aynen öyle."

"Bunlar zor zamanlar beyim. Her şey ateş pahası! Bilgi aslında bir eşya, satılabilir bir eşya. Öyle değil mi?"

"Bu arabayı kimin kiraladığını söylersen, aç kalmazsın."

"Şu anda açlık çekmiyorum dostum. Sadece daha iyi bir şeyler yemek istiyorum."

"Bir beşliğe ne dersin?"

Scarr içkisini bitirdi ve bardağını gürültüyle masanın üstüne bıraktı. Mendel ayağa kalkarak onun için bir içki daha aldı.

“Çalındı,” dedi Scarr. “Birkaç yıl boyunca kiralık araba olarak kullandım onu, anlarsın ya. Depo olarak kullanıyordum.”

“Depo mu?”

“Depo, yani depozito olarak. Herifin biri gelir, bir günlüğüne kullanabileceği bir araba ister. Depozito olarak yirmi pound alırsın, tamam mı? Geri geldiğinde sana kırk papel daha verir. Sen ona otuz sekiz pound’luk makbuz verirsin, sonra da bunu zarar olarak gösterirsin. Bu iş sana bir onluk kazandırır. Çaktın mı?”

Mendel başını salladı.

“Neyse, üç hafta önce herifin biri geldi. Uzun boylu bir İskoç. Hali vakti yerindeydi. Elinde bir de baston tutuyordu. Depozitoyu ödedi ve arabayı aldı. Bir daha ne onu ne de arabayı gördüm. Bunun adı hırsızlık.”

“Niye polise haber vermedin?”

Scarr sustu ve bardağından bir yudum daha aldı. Üzgün bir tavırla Mendel’a baktı.

“Bir sürü sorun çıkardı beyim.”

“Yani arabayı sen kendin mi çaldın?”

Scarr ona şok geçirmiş gibi baktı. “Epeydir, arabayı kullanan şahıs hakkında yığınla sıkıcı dedikodu geliyor kulağıma. Bu kadarını söyleyeyim,” dedi anlamlı bir şekilde.

“Arabayı kiralarken adam bazı formlar doldurdu herhalde değil mi? Sigorta, makbuz vesaire... Nerede onlar?”

“Sahte bilgiler, hepsi sahte. Bana Ealing’den bir adres vermiş. Gittim baktım öyle bir adres yok. Eminim ki ismi de sahteydi.”

Mendel parayı cebinde rulo yapıp masanın karşı tarafında oturan Scarr’a uzattı. Scarr ruloyu gayet rahat bir şekilde açarak, etraftakilerden çekinmeden inceledi.

“Seni nerede bulacağımı biliyorum,” dedi Mendel. “Ve senin hakkında başka şeyler de biliyorum. Eğer bana palavra attıysan, o lanet olasıca boynunu kırarım.”

Yağmur yine yağıyordu ve Smiley, keşke şapkamı yanıma almış olsaydım diye geçirdi içinden. Yolun karşı tarafına ilerledi ve Mr. Scarr’ın tesisinin bulunduğu yan sokağa girerek arabasına doğru yürüdü. Sokakta kimsecikler yoktu, ortalığa tuhaf bir sessizlik çökmüştü. Yolun iki yüz metre kadar aşağısında bulunan küçük ve mazbut Battersea Hastanesi’nin perdesiz pencerelerinden süzülen ışık etrafı aydınlatıyordu. Kaldırım çok ıslaktı ve adım atarken çıkan sesler kulağa güçlü ve ürkütücü geliyordu.

Scarr’ın arazisinin sınırlarını belirleyen iki prefabrik yapıdan birincisinin tam yanındaydı. Bir araba bu alana park etmiş ve yan sinyallerini yakmış duruyordu. Meraklanan Smiley yönünü değiştirerek arabaya doğru yürüdü. Eski bir MG SA’ydı bu ve muhtemelen yeşil renkteydi; ya da savaştan önce kullanmaktan hoşlandıkları şu kahverengi tonundaydı. Plaka zar zor görölüyordu ve çamura bulanmıştı. Okuyabilmek için iyice eğildi, işaretparmağını kullanarak rakamları okumaya çalıştı: TRX 0891. Tabii ya! Bu sabah kaydettiği plakalardan biriymiş. Arkasında, ona doğru yaklaşan bir ayak sesi duydu ve biraz doğrularak sesin geldiği yöne dönmeye çalıştı. Tam kolunu kaldırıyordu ki başına aldığı darbeye yere yığıldı.

Korkunç bir darbeydi – sanki kafatası ikiye ayrılmıştı. Düştüğü gibi sol kulağının üstünden oluk oluk akmaya başlayan kanın sıcaklığını hissedebiliyordu. Yine mi, Tanrım, ne olur yine olmasın diye düşündü Smiley. Ama sonrasında ne olduğunu pek fark edemedi – sadece vücudunun, giderek uzaklaşan vücudunun orada olduğunu hissediyordu. Bir kayanın yavaş yavaş parçalanması, parçalanıp un ufak olması

gibiydi; sonrası ise boşluktu. Boşlukta sadece yüzünden akarak yerdeki cürufa karışan kanın sıcaklığı vardı, uzakta, çok uzaktaysa taşlar paramparça ediliyordu. Ama burada değildi. Uzaktaydı.

Mr. Scarr'ın Hikâyesi

Mendel ona baktı ve ölüp ölmediğini merak etti. Kendi paltosunun ceplerini boşalttı ve büyük bir dikkatle Smiley'nin omuzlarına örttü; ardından da koşmaya başladı. Deliler gibi hastaneye doğru koşuyordu. Oraya vardığında, ayakta tedavilerin yapıldığı bölümün kapısını iki yana doğru kırarcasına açtı ve yirmi dört saat açık olan bölümün aydınlığına kendini attı. Genç, siyahi bir doktor nöbetteydi. Mendel ona kimliğini gösterdi ve bağıra bağıra olayı anlatmaya çalıştı; bir taraftan da doktoru kolundan tutup çekiştiriyor, dışarı çıkmaya zorluyordu. Doktor sabırla gülümseyerek başını salladı ve telefona yönelip ambulans istedi.

Mendel gerisingeri Smiley'nin yanına koştu ve bir müddet onun yanında bekledi. Birkaç dakika sonra ambulans gelmiş ve işlerinin erbabı olan adamlar Smiley'yi alarak götürmüşlerdi.

Geberteceğim onu, dedi Mendel kendi kendine; o piçe bunu ödeteceğim.

Birkaç dakika kadar orada durup Smiley'nin düştüğü çamur ve cüruflla kaplı ıslak zemini inceledi, ama arabanın arka lambalarından sızan kırmızı ölgün ışıktaki hiçbir şey görülüyordu. Ambulans görevlilerinin ayakları da zemini iyice

kariştirmiş, ezmişti. Prefabrik yapılarda kalan birkaç kişi olay anında akbabalar gibi ortaya çıkmış, sonrasında ise gözden kaybolmuşlardı; çünkü ortada bir sorun vardı ve onlar sorun istemezlerdi.

“Piç!” diye tısladı Mendel ve yavaş yavaş meyhaneye doğru yürüdü.

Bar iyice kalabalıklaşmıştı. Scarr da o esnada başka bir içki daha sipariş etmekle meşguldü. Mendel onu kolundan yakaladı. Scarr ona döndü:

“Selam dostum, geri mi geldin? Teyzeciğimi öldüren den biraz içsene.”

“Kes sesini,” dedi Mendel. “Seninle konuşacaklarım var. Dışarı gel!”

Scarr başını hayır anlamında salladı ve sempatik bir şekilde sırıttı.

“Yapamam dostum, yapamam. Arkadaşım var.” Başıyla, masanın köşesinde hareketsizce oturan on sekiz yaşlarında, grimsi ruj sürmüş, inanılmaz göğüslere sahip sarışını işaret etti. Kızın boyanmış gözlerinden apaçık bir korku okunuyordu.

“Dinle,” diye ona doğru eğilip fısıldadı Mendel. “Sadece iki saniye içinde o kahrolasica kulaklarını kesip eline veririm, seni yalancı pislik.”

Scarr içkisini meyhanecinin gözetimine bırakıp yavaşça ve temkinlice çıkışa doğru yürüdü. Kıza tek bir bakış bile atmamıştı.

Mendel onu kolundan tutup sürükleyerek prefabriklerin olduğu yere götürdü. Yolun seksen metre kadar aşağısında duran Smiley’nin arabasının yan lambalarından vuran ışık neredeyse onların bulunduğu yere kadar geliyordu.

Scarr’ın arazisine yöneldiler. MG halen oradaydı. Mendel, Scarr’ın kolunu öyle sıkı tutuyordu ki gerekirse kolu arkaya

kıvrıp yukarı doğru bükerek omuz eklemine kırabilir ya da çıkartabilirdi.

“Amanın, amanın,” diye büyük bir mutlulukla bağırdı Scarr, “kızım babasının kollarına geri dönmüş.”

“Çalınmıştı ha!” dedi Mendel. “Elinde bir bastonu olan ve Ealing’de oturan uzun boylu bir İskoç tarafından çalınmıştı. Geri getirmesi ne büyük incelik değil mi? Çok dostane bir davranış, bunca zaman geçtikten sonra... Yanlış yere tezgâh açtın Scarr!” Mendel öfkeyle titriyordu. “Peki, yan lambalar niye yanıyor? Aç şunun kapısını!”

Scarr karanlıkta Mendel’a doğru döndü ve boşta kalan eliyle cebini kurcalayıp anahtarlarını aradı. Cebinden üç ya da dört anahtarın bulunduğu bir anahtar destesi çıkararak doğru anahtarın hangisi olduğunu elleriyle anlamaya çalıştı. Bulunca da arabanın kapısını açtı. Mendel arabaya binerek tavanda lambasının düğmesini buldu ve yaktı. Sonrasında sistematik bir şekilde arabanın içini aradı. Scarr dışarıda duruyor ve onu bekliyordu.

Mendel arama işini gayet hızlı ama eksiksiz yapıyordu; torpido gözü, koltuklar, zemin, arka pencerenin pervazı... Hiçbir şey yoktu. Yolcu kapısının üzerinde bulunan harita cebinin içine elini soktu, bir haritayla zarf buldu. Zarf gri mavi renkte uzun ve yatay, keten elyafından bir zarftı. Mendel, Avrupa tarzı, diye aklından geçirdi. Zarfın üzerinde yazı yoktu. Yırtarak açtı. On adet eski beş pound’luk banknot ve sade bir posta kartı vardı zarfın içinde. Mendel kartı ışığa doğru kaldırarak üzerine tükenmez kalemle yazılmış notu okudu.

BİTTİ. ŞİMDİ SAT ONU.

İmza yoktu. Arabadan inerek Scarr’ı dirseğinden yakaladı. Adam bir adım geriye doğru gitti ve “Derdin ne dostum?” diye sordu.

Mendel yumuşak bir sesle, "Benim bir derdim yok Scarr, senin başın dertte. Hem de tahmin edemeyeceğin kadar büyük dertte. Cinayet komplosu ve cinayete teşebbüs Devlet Sırları Yasası kapsamında suç sayılır. Bunlara Karayolları Trafik Yasası ihlalini, vergi kaçakçılığını ve sen kodeste kendini avutmaya çalışırken benim keşfedeceğim yaklaşık on beş tane ilave suçu da ekleyebilirsin."

"Bir dakika amirim, bir fren yap! Olay ne, cinayet lafı nereden çıktı Tanrı aşkına?"

"Dinle Scarr, sen para babalarının üstünden beslenen küçük bir adamsın, yalan mı? Ama şimdi para babası sen olmuştun. Tahminime göre bu da sana on beş yıla patlayacak."

"Bak, kes sesini tamam mı?"

"Hayır, kesmeyeceğim küçük adam. Sen o para babalarının arasında piyon olmuş bir enayisin. Ve ben ne yapacağım biliyor musun? Sen hapiste çürüyüp şişko göbeğini seyrederken kasıklarım ağrıyana kadar güleceğim. Şu hastaneyi görüyorsun değil mi? Orada senin uzun İskoç'unun öldürmeye çalıştığı bir adam, belki şu anda can veriyor. Yarım saat önce onu senin arazinde bir domuz gibi başından kan akarken buldular. Surrey'de de başka bir ölü var ve kim bilir daha başka kaç evde. Onun için bu senin *sorunun* zavallı budala, benim değil. Ha, başka bir şey daha var – bu adamın kim olduğunu bilen sadece sensin değil mi? Bu pürüzü ortadan kaldırmak isteyebilir, yanlış mıyım?"

Scarr yavaşça arabanın diğer tarafına geçti.

Mendel sürücü koltuğuna oturdu ve içerden yolcu kapısının kilidini açtı. Scarr da Mendel'in arka tarafına geçip oturdu. Işığı yakmadılar.

"Buradaki işim iyi," dedi Scarr sessizce "kârı az, ama sürekli. Daha doğrusu o herif gelene kadar öyleydi."

"Hangi herif?"

“Yavaş yavaş amirim, sıkboğaz etme! Dört yıl önceydi. Onunla karşılaşana kadar Noel Baba’ya inanmazdım. Bana elmas işiyle uğraşan bir Hollandalı olduğunu söyledi. Bak, onun dürüst olduğunu zannettim demiyorum, anlarsın ya, sen boş kafalı biri değilsin, ben de değilim. Ona ne yaptığını hiç sormadım, o da söylemedi; ama kaçakçılık yaptığını tahmin ediyordum. Paralar sonbaharda düşen yapraklar gibi onun kucağına düşüyordu. Bir gün bana, ‘Scarr sen bir işadamısın,’ dedi ‘ben ortalıkta görünmeyi sevmem, hiçbir zaman sevmedim. Anladığım kadarıyla sen ve ben bir elmanın iki yarısı gibiyiz. Ben bir araba istiyorum, sürekli elimin altında olsun diye değil, arada sırada kullanmak için,’ Yabancı olmasından dolayı tam olarak bunları söyleyemedi ama ben öyle dediğini tahmin ettim. Ona, ‘Teklifiniz nedir? Bir anlaşma yapalım,’ dedim.

“‘Tamam,’ dedi. ‘Ben utangacımdır. Kaza filan yaparsam kimse izimi bulsun istemem. O yüzden benim için eski, hoş bir araba al Scarr ve motorunu falan toparla. Kendi isminle satın al ama; ve benim için muhafaza et. Başlangıçta sana beş yüz pound vereceğim, sonra garajda durması için ayda yirmi pound. Onu kullandığım her gün için de ekstra para vereceğim. Ama söylediğim gibi ben çekingenimdir anlıyorsun ya, beni tanıımıyorsun. Parayı bunun için veriyorum. Tanınmak için.’

“O günü hiç unutmayacağım. Öyle bir yağmur yağıyordu ki sanki göğün dibi delinmişti. Wandsworth’de herife teslim edeceğim eski taksinin üstüne yaslanmış duruyordum. Bir bahisçiye kırk papel borcum vardı ve aynasızlar, veresiye alınan bir malın Clapham’da ucuza satılması konusunda hassaslardı.”

Mr. Scarr derin bir nefes aldı ve komik bir teslimiyet ifadesiyle sözlerine devam etti.

“Ve bu adam geldi; vicdan azabı gibi tepemde dikiliyor, mangırları kullanılmış bahis kuponlarını atar gibi üzerime yağıdırıyordu.”

“Görünüşü nasıldı?” diye sordu Mendel.

“Oldukça gençti. Uzun boylu ve sarışındı. Ama çok soğuktu – bir buz parçası kadar soğuktu. Onu o günden sonra hiç görmedim. Londra’dan postalanmış ve düz kâğıtlara daktiloyla yazılmış mektuplar gönderiyordu. ‘Pazartesi gecesi hazır ol!’, ‘Perşembe gecesi hazır ol!’ gibi şeyler yazıyordu mektuplarda. İşler bu şekilde yürüdü. Ben arabayı bu deponun hemen dışına bırakıyordum; deposu dolu, bakımı filan yapılmış oluyordu. Ne zaman geri geleceğini hiç söylemiyordu. Ama genellikle kapanış saati gibi ya da sonrasında arabayı getiriyor, kapıları kilitli, lambaları da açık olarak bırakıyordu. Arabayı kullandığı her gün için de harita cebine ekstra para koyuyordu.”

“Bir şeyler ters giderse ne oluyordu? Mesela sen tutuklan-san filan ne yapacaktı?”

“Bir telefon numarası vermişti bana. Bir şey olursa bu numarayı aramamı ve bir isim söylememi istemişti.”

“Hangi ismi?”

“Bana bir isim seç dedi. Ben de ‘Sarışın’ ismini seçtim. Ona çok komik gelmedi ama bu ismi kullandık. Telefon numarası Primrose 0098.”

“Hiç aradın mı bu numarayı?”

“Evet, birkaç sene önce yanımda bir hatunla on günlüğüne Margate’e gitmiştim. Ona söylesem iyi olur diye düşündüm. Telefonu bir kız açtı – o da Hollandalıydı, konuşmasından öyle anladım. Sarışın’ın Hollanda’ya gittiğini ve ona mesajımı iletceğini söyledi. Ama sonrasında bir daha aramadım.”

“Niye aramadın?”

“Bir şeyler kafama dank etmeye başlamıştı, anlarsın ya. İki haftada bir düzenli olarak geliyordu; ocak ve şubat hariç her

ayın birinci ve üçüncü salısında gelirdi. Bu, ocak ayında ilk geliyordu. Arabayı her zamanki gibi perşembe günü bıraktı. Bu gece gelmesi ilginç. Ama işi bitti demek ki, öyle değil mi?" Scarr'ın kocaman elinde Mendel'in elinden aldığı kart duruyordu.

"Hiç gelmediği zamanlar oldu mu? Uzun süre ara verdiği mesela?"

"Kışları genelde ortalıkta olmazdı. Dedim ya, ocak ayında hiç gelmezdi ve şubat ayında da."

Mendel elli pound'u hâlâ elinde tutuyordu. Parayı Scarr'ın kucağına fırlattı.

"Paçayı kurtardığını sanma sakın! Bunun on katını verseler bile senin yerinde olmak istemezdim. Geri geleceğim."

Scarr endişelenmiş görünüyordu.

"Ne yapabilirdim ki," dedi "Keşke bu işe hiç bulaşmasaydım. Şimdi bana ne olacak amirim?"

"Aa, kes sesini!" dedi Mendel. Yorulmuştu. Posta kartını geri aldı, arabadan indi ve hastaneye doğru yürüdü.

Hastanede yeni bir gelişme yoktu. Smiley halen bilinci kapalı yatıyordu. Kriminal Araştırma Dairesi'ne bilgi verilmişti. Mendel'a adını ve adresini bırakıp evine gitmesini söylemişlerdi. Bir gelişme olursa onu hemen arayacaklardı. Epey uğraştıktan sonra Mendel başhemşireden Smiley'nin arabasının anahtarını almayı da başarmıştı.

Mitcham'ın yaşanacak bir yer olmadığını düşünüyordu artık.

Hastane Koğuşunda Derin Düşünceler

Boğulma tehlikesi atlatan birinin denizden nefret etmesi gibi, o da bu yataktan nefret etmişti. Ellerini ve ayaklarını oynatmasını engelleyecek şekilde onu hapseden çarşaflardan da hiç hoşlanmamıştı.

Ve bu hastane odasından da nefret ediyordu çünkü odada bulunan her şey onu korkutuyordu. Kapının hemen yanında, *İsa'nın Son Akşam Yemeği* tablosundaki masa gibi beyaz bir örtüyle örtülmüş, üzeri makas, bandaj, şişe ve ne oldukları anlaşılmayan daha bir sürü nesneyle dolu bir servis arabası duruyor, ne idüğü belirsiz bu objeler ona korku salıyordu. Bir de, sürahiye benzer bir şeyler vardı ki, bunların uzun olanları, üstlerini yarı yarıya kapatan beyaz örtüler yüzünden bağırsaklarını deşmek için pusuda bekleyen beyaz kartalları andırıyor, küçük olanların içindeki lastik hortumlar da yılan gibi görünüyordlardı. Buradaki her şeyden nefret etmiş ve korkmuştu. Vücudu yanıyor, birdenbire her yerinden ter boşanıyordu. Bir yandan üşüyor, bir yandan da kaburgalarının üzerinden damla damla ter süzülüyordu. Smiley için gündüz ve gece birbirine karışmıştı. Uykuya karşı amansız bir mücadeleye veriyordu çünkü gözlerini kapattığı an beynindeki karmaşa onu esir alıyordu; gözkapakları büsbütün ağırlaşmış

kapandıklarındaysa onları açık tutmak ve üzerinde bir yerlerde titreşen solgun ışığı tekrar görebilmek için insan üstü bir çaba sarf etmesi gerekiyordu.

Sonra o mutlu gün geldi ve sanki biri perdeleri açarak gri kış güneşini içeri davet etti. Dışarıda akıp giden trafiğin sesini duydu ve o an anladı ki yaşayacaktı.

Böylelikle, ölüm problemi onun için bir kez daha akademik boyutta ele alınması gereken bir nitelik kazanmıştı – zengin olup kendi imkânlarıyla ödeyene kadar erteleyeceği bir borçtu bu. Bu his çok rahatlatıcı hatta arındırıcıydı. Zihni berraklaşmış, adeta kendi dünyasının Prometheus'u olmuştu; “Zihin vücuttan ayrılır ve bir kâğıt imparatorluğunu yönetir...” lafını nereden duymuştu acaba? Tepesinde duran ışıktan sıkılmıştı; keşke seyredecek daha çok şey olsaydı diye içinden geçirdi. Üzümler, bal petekleri, çiçeklerin kokusu ve çikolatalar onu sıkıyordu. Kitap ve edebiyatla ilgili dergiler istiyordu; ona hiç kitap vermezlerse araştırmalarına nasıl devam edecekti ki? Onun zamanında çok az araştırma yapılmıştı. On yedinci yüzyılla ilgili özgün makale sayısı çok azdı.

Mendel'in onu görmesine izin verilene kadar üç hafta geçmişti. Yanına geldiğinde yeni bir şapka giyyordu ve elinde arılar hakkında bir kitap vardı. Şapkasını yatağın ucuna, kitabı da yatağın yanındaki sehpa koydu. Sırıttıyordu.

“Sana bir kitap getirdim,” dedi. “Arılar hakkında. Onlar zeki küçük keratalardır. İlginç çekebilir.”

Yatağın kenarına oturdu. “Yeni bir şapka aldım. Aptalca bir şey, ama emeklilik kutlaması!”

“Aa evet. Unutmuşum. Sen de rafa kaldırıldın.” İkisi de güldü ve sonra yine suskunlaştılar.

Smiley gözlerini kırptırdı. “Maalesef şu anda seni çok net göremiyorum. Eski gözlüğümü takmama izin vermiyorlar.

Yeni gözlük vereceklermiş.” Bir an sustu. “Bunu kimin yaptığını biliyor musun?”

“Biliyor olabilirim. Biraz muğlak. Sanırım bazı ipuçları yakaladım. Ama yeterince bilgiye sahip değilim. Sorun da burada. Demek istiyorum ki senin işinin ilgi alanına giren şeyler var. Doğu Alman Çelik Misyonu sana bir şey ifade ediyor mu?”

“Evet, sanırım. Dört sene önce buraya gelip Ticaret ve Sanayi Dairesi’ne sızmaya çalışmışlardı.”

Mendel, Scarr’la arasında geçenleri anlattı.

“...Hollandalı olduğunu söyledi. Scarr onunla sadece Primrose’daki bir telefon numarasını kullanarak iletişim kurabiliyormuş. Aboneyi araştırdım. Belsize Park’ta, Doğu Alman Çelik Misyonu adına kayıtlı. Etrafı kolaçan etmesi için birini gönderdim. Çoktan tüymüşler. Hiçbir şey yok orada, eşya filan, hiçbir şey. Sadece telefon duruyor ve o da fişten çekilmiş durumda.”

“Ne zaman gitmişler?”

“Ocak ayının üçünde. Fennan’ın öldürüldüğü gün yani.” Merakla Smiley’ye baktı. Smiley bir dakika kadar düşündü:

“Savunma Bakanlığı’ndan Peter Guillam’a ulaş ve onu yarın buraya getir. Gerekirse ensesinden tut, ama mutlaka getir!”

Mendel şapkasını aldı ve kapıya doğru yürüdü.

“Güle güle,” dedi Smiley. “Kitap için teşekkür ederim.”

“Yarın görüşürüz,” dedi Mendel ve çıktı.

Smiley yatakta geriye doğru yaslandı. Baş ağrıyordu. Kahretsin, diye düşündü. Ona bal için teşekkür etmedim. Üstelik Fortnums’tan almıştı.

Fennan niye uyandırma çağrısı istemişti? Bu, kafasını her şeyden daha çok karıştıran bir konuydu. Aptalcaydı

biliyordu ama durumla ilgili tüm gariplikler arasında en çok bu onu rahatsız ediyordu.

Elsa Fennan'ın açıklaması çok saçmaydı, gerçek olmadığı apaçık ortadaydı. Evet, belki Ann, ihtiyaç hissetseydi böyle bir şey yapabilirdi ama Elsa Fennan asla... O cin gibi, zeki, ufak yüzünde, tamamen kendi ayakları üstünde durabilen o karakterinde bu gülünç "unutkanlık" bahanesini destekleyecek en küçük bir emare yoktu. Santralin bir hata yaptığını ya da yanlış günde aradığını filan söylese daha mantıklı olurdu. Fennan, evet unutkan olan oydu. Onunla yaptığı görüşmeden önce bazı araştırmalar yapmış ve Fennan'ın karakteri hakkında bazı tuhaf uyumsuzluklar tespit etmişti. Western okumaya bayılıyordu, satranç oynamayı çok seviyordu, müzisyendi, boş zamanlarında felsefeyle uğraşıyordu ve bir düşünce adamıydı; ama unutkandı. Bir keresinde bazı gizli belgeleri Dışişleri Bakanlığı'ndan dışarıya çıkarmış, belgeler bulunamayınca ortalık karışmıştı. Sonra anlaşılmıştı ki Fennan, Walliston'a, yani evine gitmeden önce onları yanlışlıkla, *Times* dergisinin ve akşam gazetesinin yanına, evrak çantasına koymuştu.

Acaba Elsa Fennan panikle, kocasının rolünü mü üstlenmişti? Ya da onun *yapmaya mecbur olduğu bir şeyi*? Fennan acaba bu çağrıyı *kendisine* bir şeyi hatırlatması için istemişti de, karısı bu mecburiyet her neyse onu mu saklamaya çalışmıştı? Eğer öyleyse, Fennan'ın hatırlaması gereken şey neydi – ve karısı bu kadar büyük bir gayretle *neyi* gizlemeye çalışıyordu?

Samuel Fennan. Onun karakterinde hem eski hem de yeni dünya birleşmişti. Tam bir Yahudi'ydi, kültürlü, geniş görüşlü, kendi kaderini kendi tayin eden, üretici ve zeki: Smiley'ye göre bunlar inanılmaz derecede cazip niteliklerdi. Çağının çocuklarından biriydi; Elsa gibi zulme uğramıştı ve alışkın olduğu dünyadan, Almanya'dan koparılmış, mecbur kalarak

İngiltere’de bir üniversiteye devam etmişti. Sahip olduğu su götürmez yetenekler sayesinde dezavantajları ve önyargıları ortadan kaldırmayı başarmış ve kendine Dışişleri Bakanlığı’nda bir yer edinmişti. Bu çok önemli bir başarı olmayıydı ve bu başarı da sadece ve sadece onun dehasından kaynaklanıyordu. Bu açıdan biraz kibre kapıldıysa ve daha düşük zekâ seviyesindeki insanların fikirlerine soğuk yaklaştıysa onu kim suçlayabilirdi ki? Fennan Almanya’nın bölünmesi taraftarı olduğunu söylediğinde bundan rahatsızlık duyanlar olmuştu mutlaka, ama sonrasında konu kapanmış, Fennan Asya masasına tayin edilmiş ve mevzu da unutulmuştu. Kariyerinin sonraki aşamalarında olaylara hep hoşgörüyüyle yaklaşmış, hem Whitehall’da hem de her hafta sonu saatlerce yardım dernekleri için çalışmalar yaptığı Surrey’de sevilip sayılan biri haline gelmişti. En büyük sevdası kayaktı. Her sene izninin tamamını alıyor ve altı haftalığına İsviçre’ye veya Avusturya’ya gidiyordu. Almanya’ya sadece bir kez, o da Smiley’nin hatırladığına göre, dört yıl önce karısıyla birlikte gitmişti.

Fennan’ın Oxford’dayken Sol Parti’ye katılmış olması son derece doğaldı. Onun orada bulunduğu zamanlar, üniversite komünizminin balayı aylarıydı ve Tanrı bilir, savundukları şeyler de onun fikirlerine gayet yakın şeylerdi. Bir tarafta Almanya’da ve İtalya’da yükselişe geçen faşizm, Japonya’nın Mançurya’yı işgal etmesi, İspanya’daki Franco isyanı, Amerika’daki ekonomik kriz ve hepsinin de ötesinde, Avrupa’da çığ gibi büyüyen antisemitizm varken Fennan’ın öfkesini ve tepkisini göstermek için çıkış yolu araması kaçınılmazdı. Ayrıca Sol Parti o zamanlar saygı gören bir partiydi; İşçi Partisi’nin ve koalisyon hükümetinin başarısızlıkları çoğu entelektüelin, kapitalizme ve faşizme karşı komünistlerin iyi bir alternatif olabileceğini düşünmesine yol açmıştı. Ortalıkta bir heyecan, komplo ve yoldaşlık havası hâkimdi, tüm bunlar Fennan’ın

fantezilerine hitap etmiş ve hissettiği yalnızlıkta ona biraz nefes aldırması olmalıydı. İspanya'ya gitme fikri o aralar yaygın olarak konuşulurdu. Bazıları *gitmişti* ve bir daha da geri dönmemişti; tıpkı Cambridge'li Cornford gibi.

Smiley o yıllarda Fennan'ın nasıl biri olduğunu hayal edebiliyordu – fişek gibi, hevesli, yoldaşlarına zulme maruz kalmanın nasıl olduğunu ispatlayan canlı bir örnek, öğrenciler arasında bir emektar! Ailesi ölmüştü – babası bir bankacıydı ve İsviçre'deki bankalardan birinde küçük bir hesap açacak kadar sağduyulu davranmıştı. Fazla bir para değildi ama onu Oxford'a götürmeye ve yoksulluğun soğuk rüzgârından korumaya yetmişti.

Smiley, Fennan'la yapmış olduğu görüşmeyi çok iyi hatırlıyordu; yaptığı pek çok görüşmeden biriydi ama yine de farklıydı. Kullanılan dil farklıydı. Fennan ne düşünüyorsa açıkça ifade ediyordu, çok hızlı ve kendinden emin konuşuyordu. "Onlar için en önemli gün, madencilerin geldiği gündü. Rhondda'dan geldiler, bilirsin orayı; yoldaşlara göre sanki beraberlerinde dağlardan özgürlük rüzgârını getirmişlerdi. Ama bu bir açlık yürüyüşüydü. Bizim grup, yürüyüş yapanların gerçekten de acıkmış *olabileceğini* hiç düşünmemişti ama ben anlamıştım. Bir kamyon kiraladık ve kızlar yahni pişirdiler – tonlarca... Çarşıdaki sempatik bir kasaptan ucuzca et almıştık. Kamyonla birlikte onlarla buluşmaya gittik. Yahniyi yediler ve sonra yürüyüşe geçtiler. Bizden çok hoşlanmamışlardı aslında, anlarsın ya, bize güvenmemişlerdi." Güldü. "Çok ufaklardı; en iyi hatırladığım şey bu. Ufacıklardı ve kapkaralardı; cinlere benziyorlardı. Şarkı söyleyeceklerini umuyorduk – söylediler de... Ama bizim için değil, sadece kendileri için. Gallilerle ilk karşılaşmamdı bu.

"Kendi ırkımı anlamama yardımcı oldu – biliyorsun ben bir Yahudi'yim."

Smiley başını sallamıştı.

“Galliler gittikten sonra ne yapacaklarını bilemediler. Bir rüya gerçek olduğunda ne yaparsın? Entelektüellerin Parti tarafından çok da ciddiye alınmamasının sebebini o zaman fark ettiler. Sanırım kendilerini basit hissettiler ve utanç duydular. Yattıkları yataklardan, yaşadıkları odalardan, kocaman göbeklerinden ve zekice yazılmış makalelerinden utandılar. Yeteneklerinden ve mizahlarından utandılar. Keir Hardie’nin¹ stenoyu, sadece bir tebeşirle kömür parçalarının üzerinde nasıl öğrendiğini anlatıp dururlardı, bilirsin. Kalem ve kâğıda sahip olmaktan utandılar. Ama bunları öylece bırakıp gitmek kolay değildir, değil mi? En sonunda bunu anladım işte. Sanırım Parti’den de bu sebeple ayrıldım.”

Smiley, Fennan’a kendisinin ne hissettiğini sormak istedi ama o konuşmaya devam ediyordu. Anlamıştı ki Fennan onlarla hiçbir şey paylaşmamıştı. Onlar yetişkin değildi; özgürlük ateşlerini, Çingene müziklerini ve beyaz atların üstünde Biscay Körfezi’ne doğru yol aldıklarını hayal eden, ya da açlık çeken Galli elflere bira almanın hoşnutluğunu yaşayan çocuklardı. Doğu güneşine direnmeye gücü olmayan, bunun yerine uysalca itaat etmeyi tercih eden çocuklar... Birbirlerini seviyorlardı ve insanların tümünü de sevdiklerine inanıyorlardı; birbirleri için savaşıyorlardı ve dünya için de savaştıklarına inanıyorlardı.

Fennan onları komik, hatta acınası bulmuştu. Ona göre hepsi askerler için çorap örseler daha iyi olurdu. Rüya ve gerçek arasındaki orantısızlık, Fennan’ı her iki olguyu da incelemeye sevk etmiş ve tüm enerjisini felsefeye ve tarihe yönlendirmişti. Bunun sonucunda da şaşkınlıkla fark etmişti ki, huzur ve barış Marksizm’in entelektüel saflığındaydı.

1 James Keir Hardie (1856-1915): İngiliz siyaset adamı. İşçi Partisi’nin kurucularındandır. (ç.n.)

Marksizm'in entelektüel zalimliğinden beslenmiş, korkusuzluğundan ve geleneksel değerlere getirdiği akademik evrimlerden çok etkilenmişti. Olan biten bundan ibaretti. Ona yalnızlığını yaşarken güç veren şey Parti değildi; kibrini kırmayı başararak gerçekleri fark etmesini sağlayan ve doğruluğu tartışılamayacak kurallara koşulsuz şartsız sadakati gerektiren bir felsefeydi. Başarıyı, huzuru ve uyumu bulunca da, artık onun için bir değeri kalmayan bu hazineye buruk bir şekilde sırtını dönmüş ve bu macera sadece Oxford'daki gençlik yıllarıyla sınırlı kalmıştı.

Fennan olan biten her şeyi bu şekilde anlatmıştı ve Smiley de anlamıştı. Smiley'nin bu tarzdaki sorgulamalarda karşılaşmayı beklediği bir kızgınlık ve kırgınlık hikâyesiydi ama (belki de sırf bu yüzden) daha gerçek görünüyordu. Görüşmeyle ilgili bir şey daha vardı: Smiley, Fennan'ın söylemediği önemli bir konu daha olduğuna inanıyordu.

Bywater Street'teki olay ile Fennan'ın ölümü arasında *gerçek* bir bağlantı var mıydı? Smiley kendini fazla kaptırdığı için suçluluk hissediyordu. Geniş açıdan bakıldığında birbiri ardına sıralanan olaylar, Fennan ile Smiley'nin belli bir sorunun parçaları olduğunu gösteriyordu, bunun dışında bariz bir şey yoktu.

Yalnızca olayların gidişatı değil, Smiley'nin içgüdüleri, tecrübeleri ve altıncı hissi de –anahtarını kullanmamasını ve zili çalmasını söyleyen ama ne hikmetse, gecenin bir yarısında arkasından çelik bir boruyla yaklaşan bir katil olduğunu söyleyemeyen altıncı hissi– ortada bir sorun olduğuna işaret ediyordu.

Görüşme gayriresmi bir şekilde yapılmıştı, bu doğrudu. Parkta yürüyüş yaparak konuşmak ona Whitehall'dan çok Oxford'u anımsatmıştı. Parkta yürüyüş, Millbank'ta bir kafede oturmak... Evet, prosedürler farklı uygulanmıştı ama

bu neyi değiştirirdi ki? Resmi bir Dışışleri Bakanlığı görevlisi parkta yürürken ciddi bir tavırla, kim olduğu bilinmeyen ufak tefek bir adamla konuşuyordu... Bu ufak tefek adamın kim olduğu *biliniyorsa* iş değişirdi tabii.

Smiley eline karton kapaklı bir kitap alıp kalemiiyle kapak sayfasının arkasındaki boş sayfaya yazmaya başladı:

“Ortada hiçbir kanıt olmasa da, Fennan’ın öldürülmesi ile Smiley’nin canına kastedilmesi olaylarının birbiriyle bağlantılı *olduğunu* farz edelim. Fennan’ın ölümünden önce Smiley ile Fennan’ı bir araya getiren durumlar nelerdi?

1. Ocak ayının 2’sindeki görüşmeden önce Fennan’la hiç karşılaşmadım. Onunla ilgili dosyayı Teşkilat’tayken okudum ve bazı n araştırmalar yaptım.

2. Ocak ayının 2’sinde Dışışleri Bakanlığı’na taksiyle tek başıma gittim. Görüşmeyi Dışışleri Bakanlığı ayarladı ama kimin yapacağını bilmiyorlardı, tekrar ediyorum, bilmiyorlardı. Fennan görüşmeyi benim yapacağımı önceden bilmiyordu ve Teşkilat dışında kimsenin de bu konuda bir bilgisi yoktu.

3. Görüşme iki kısım halinde yapıldı; ilki Dışışleri Bakanlığı’nda, insanlar odanın etrafında dolanıp bize hiç dikkat etmezlerken, ikincisi ise hiç kimsenin bizi görmüş olamayacağı bir yerde, dışarıda gerçekleştirildi.

Sonra ne oldu? Hiçbir şey, sadece...

Evet, mantıklı tek bir sonuç vardı; sadece Fennan’ı değil Smiley’yi de tanıyan biri onları bir arada görmüş, onların bir arada olmasına şiddetle tepki göstermişti.

Ama *niye*? Smiley hangi açıdan tehlike arz edebilirdi? Bir-den gözleri fal taşı gibi açıldı. Elbette –tek bir şekilde tehlikeli olabilirdi, tek bir şekilde– bir *istihbaratçı* olarak.

Kalemini bıraktı.

Sam Fennan’ı öldüren kişi her kim ise, onun bir *istihbarat görevlisi* ile konuşmasını istememişti. Belki de Dışışleri

Bakanlığı'ndan biriydi. Ama bu kişi kesinlikle Smiley'yi de tanıyordu. Fennan'ın Oxford'dan tanıdığı ve komünist olarak bildiği, sonuçta da Fennan'ın konuşacağından ya da haliha-zırda konuştuğundan korkan, ifşa edilmemek için de bu işe kalkışan biriydi belki. Tabii Fennan konuştuysa, Smiley'nin de öldürülmesi, hem de derhal öldürülmesi gerekiyordu.

Böyle düşünülürse, Fennan'ın öldürülmesi ve Smiley'ye saldırılması olayları da açıklığa kavuşurdu. Biraz da olsa akla uygundu ama çok da değil. Kartları üst üste koyarak mümkün olduğunca yüksek bir kule yapmaya çalışmıştı ama elinde hâlâ birkaç kart vardı. Elsa ne oluyordu peki, yalanları, karmaşık davranışları, korkusu? O araba neyin nesiydi; peki ya sekiz otuz çağrısı? İsimsiz mektup vardı bir de. Katil, Fennan ve Smiley arasında bağlantı olmasından korkan biriye niye Fennan'ı ihbar edip dikkatleri iyice onun üzerine çekecekti ki? O zaman kimdi bu? Kim?

Geriye doğru yaslandı ve gözlerini kapattı. Başını zonkluyordu yine. Belki Peter Guillam yardımcı olabilirdi. Tek umudu oydu. Başını çatlıyor, gerçekten canı yanıyordu.

Toparlama

Mendel yüzünde kocaman bir sırıtışla Peter Guillam'ı hastane koğuşuna soktu.

“Al, getirdim onu!” dedi.

Bu aslında uygun olmayan bir görüşme tarzıydı ve Smiley'nin ani istifasıyla bir hastane koğuşunda toplanmış olmanın uygunsuzluğu bir araya geldiğinde durum en azından Guillam için sıkıntılı bir hale dönüşüyordu. Smiley'nin üstünde mavi bir robdöşambr vardı, saçları bandajların üzerinde sivrilmişti ve karmakarışık görünüyordu; sol şakağında da kocaman bir çürük izi duruyordu.

Tuhaf bir sessizlikten sonra Smiley, “Bak Peter,” dedi. “Mendel sana başıma gelenleri anlattı. Sen bu konularda uzmansın – Doğu Alman Çelik Misyonu hakkında ne biliyorsun?”

“Kar gibi tertemizler dostum, aniden ortadan kaybolmalarını göz önüne almazsak tabii. Üç-dört adam ve bir de getir-götür işlerini yapan biri. Hampstead civarında takılıyorlar. İlk geldiklerinde niye burada olduklarını kimse anlamadı ama son dört yıldır gayet nezih davrandılar.”

“Görevleri ne peki?”

“Tanrı bilir! İlk geldiklerinde sanırım Avrupa çeliği işine girme konusunda Ticaret ve Sanayi Dairesi'ni ikna etmeye

çalıştılar ama yüz bulamadılar. Sonra makine parçaları ve hazır ürünler hakkında danışmanlık yapmaya başladılar; teknik konularda, bir de sanayiyle ilgili konularda bilgi alışverişi işine filan girdiler. Geliş amaçlarıyla pek ilgisi yoktu ama bence çok daha kabul edilebilir şeylerdi.”

“Bunlar kimdi peki?”

“İki tekniker –Profesör Doktor bilmem kim ve Doktor falan filan– iki kız ve bir de getir-götüre bakan biri.”

“Bu getir-götüre bakan kimdi?”

“Bilmem. İşleri toparlayan genç bir diplomattır sanırım. Kayıtları büroda duruyordur. Sana detayları gönderebilirim istersen.”

“Sana zahmet olmazsa.”

“Hayır, olmaz tabii ki!”

Yine tuhaf bir sessizlik ortama hâkim oldu. “Fotoğraflar çok yardımcı olur Peter. Bulabilir misin?” diye sordu Smiley.

“Evet evet, tabii.” Guillam biraz rahatsızlık duyarak gözlerini Smiley’den kaçırdı. “İşin doğrusu Doğu Almanlar hakkında çok fazla şey bilmiyoruz. Şuradan buradan edindiğimiz garip bilgiler; ama genele bakarsan hâlâ gizemlerini koruyorlar. Eğer bir iş üstündelerse, bunu ticari veya diplomatik bir amaçla yapmadıkları kesin – onun için eğer bu adam hakkında yanılmıyorsanız, Çelik Misyonu’ndan biri olması gerçekten tuhaf.”

“Yaa,” dedi Smiley.

“İşlerini nasıl yürütüyor bunlar?” diye sordu Mendel.

“Bildiğimiz çok az sayıdaki olaya dayanarak genelleme yapmak zor. Ama benim edindiğim izlenime göre işlerini direkt olarak Almanya’dan yönetiyorlar, iş yaptıkları bölgede herhangi bir kontrol birimiyle temas kurmuyorlar.”

“Ama bu, işlerini çok zora sokar,” dedi Smiley. “Görevli kendi ülkesi dışında bir buluşma noktasına gitmek zorunda

olduğundan aylarca beklemek gerekebilir. Ayrıca bu seyahati yapmasını sağlayacak uygun paravanı hiç bulamayabilir de.”

“Evet, zora sokar tabii ama hedef kitlesi çok önemsiz olduğunda ve kısa süreli görevlerde yabancıları kullanıyorlar. İsveçlilerle, sürgün edilmiş Polonyalılarla, yani bu gibi kısıtlamaların çok etkilemeyeceği kişilerle çalışıyorlar. Önemli durumlar için söz konusu ülkede sürekli ikamet eden bir ajanları varsa kurye sistemini kullanıyorlar; Sovyet tarzı.”

Smiley iyice kulak kabartmıştı.

“Esasen,” dedi Guillam, “Çok yakın zamanda Amerikalılar bir kuryeyi sorguya çektiler ve GDR tekniği denilen şey hakkında az bir şeyler öğrenebildik.”

“Ne gibi?”

“Şöyle ki, hiçbir zaman bir randevu noktasında beklemiyorlar, söylenen saatte değil, yirmi dakika öncesinde belirlenen noktaya gidiyorlar, tanıtma işaretleri kullanıyorlar – sıradan bilgileri cilalamak için kullanılan tüm hilelerden faydalanıyorlar. İsimlerle de oynuyorlar. Bir kuryenin üç veya dört ajanla irtibatı olabiliyor – bir kontrol birimi on beş kadar ajanı idare edebiliyor. Kendileri için hiçbir zaman bir isim bulmuyorlar.”

“Ne demek istiyorsun? Bunu yapmaları gerekiyor aslında.”

“Kullandıkları ajandan bunu yapmalarını istiyorlar. O kişi bir isim seçiyor, istediği bir ismi yani ve Kontrol de bunu onaylıyor. Bir çeşit aldatmaca.” Durakladı ve şaşkın bir halde Mendel’a baktı.

Mendel ayağa fırlamıştı.

Guillam sandalyede oturuyor ve bir sigara içip içemeyeceğini düşünüyordu. Gönülsüzce kabullendi ki içemeyecekti. Bir sigara içse her şey daha kolay olurdu.

“Anlat ona!” dedi Smiley. Bunun üzerine Mendel, Scarr’la konuştuğu her şeyi Guillam’a bir bir anlattı.

“Evet, duruma uyuyor,” dedi Guillam. “Bildiklerimizle örtüşüyor gibi. Ama bu konu hakkında çok şey bilmediğimiz de malum. ‘Sarışın’ eğer bir kurye ise, garip bir kurye –bunu tecrübelerime dayanarak söylüyorum– çünkü bir ticaret heyetini paravan olarak kullanıyor.”

“Misyonun dört senedir burada olduğunu söylemiştin,” dedi Mendel. “Sarışın da Scarr’ın yanına ilk kez dört yıl önce gelmiş.”

Bir dakika boyunca hiç kimseden ses çıkmadı. Sonra Smiley ciddi bir tavırla konuşmaya başladı “Peter bu mümkün, değil mi? Yani demek istediğim, belli durumlarda hem kuryelere hem de daimi bir ikametgâha ihtiyaç duymuş olamazlar mı?”

“Evet, olabilir, özellikle de önemli bir şeyin peşindeyseler.”

“Yani söz konusu kişi üst düzey bir görevliyse demek istiyorsun.”

“Evet, aşağı yukarı!”

“Mesela Maclean veya Fuchs gibi bir ajanları olduğunu varsayalım. Sadece ve sadece söz konusu ajanının elinden tutmak için, herhangi bir gayesi olmasa da ticaret paravanıyla burada bir konaklama yeri tesis etmeleri akla yatkın değil mi?”

“Evet, akla yatkın ama yine de uygulanması çok zor George. Sen ajanın yurtdışından yönlendirildiğini, kuryenin ona bilgi sağladığını, bu kuryenin de misyon heyetinin idaresi altında olduğunu dolayısıyla misyonun aynı zamanda ajanın koruyucu meleği olarak görev yaptığını söylüyorsun. Bunun için ajanın çok önemli bir ajan olması gerekir.”

“Tam olarak böyle demiyorum – ama buna yakın. Ve sistemin bu görev için üst düzey bir ajan kullanmak

istediğine inanıyorum. Unutmayın, yurtdışından geldiğini sadece Sarışın'ın söylemiş olduğu sözlere dayandırıyoruz.”

Mendel lafa girdi. “Bu ajan direkt olarak misyonla temas sağlıyor olamaz mı?”

“Tanrım, tabii ki hayır,” dedi Guillam. “Muhtemelen onlarla acil durumlarda irtibat kurabileceği bir yöntemi vardır – bir telefon şifresi veya bunun gibi bir şey.”

“Bu sistem nasıl işliyor?” diye sordu Mendel.

“Farklı yolları var. Yanlış numara sistemini kullanıyor olabilirler mesela. Bir telefon kulübesine gidip o numarayı ararsın ve George Brown’la görüşmek istediğini söylersin. Sana orada George Brown diye birinin olmadığını söylerler, özür diler telefonu kapatırsın. Zaman ve randevu yeri önceden belirlenmiştir – bu ismi söylemekle acil görüşme talebini iletmiş olursun. Buluşma noktasına biri gelecektir.”

“Bu misyon başka ne gibi şeyler yapıyor olabilir?” diye sordu Smiley.

“Söylemek zor. Büyük olasılıkla ajanlara para ödüyordur. Raporları alabilmek için belli bir yer tespit ediyordur. Tabii ki ajan için tüm bu düzenlemeler kontrol birimi tarafından yapılır ve ajanın ne yapması gerektiği ona kurye vasıtasıyla iletilir. Söylediğim gibi büyük ölçüde Sovyet sistemini esas alıyorlar – en küçük detaylar bile kontrol birimi tarafından düzenleniyordur. Saha görevlilerinin özgürlükleri çok sınırlıdır.”

Bir sessizlik daha oldu. Smiley önce Guillam’a, sonra da Mendel’a baktı ve “Sarışın ocak ve şubatta Scarr’a gelmiyordu değil mi?”

“Hayır,” dedi Mendel “Bu sene ilk kez gelmiş.”

“Fennan ocak ve şubat aylarında sürekli kayağa gidiyordu. Dört yıldır bunu ilk kez bu sene yapmamıştı.”

* * *

“Acaba,” dedi Smiley “Maston’la bir kez daha görüşsem nasıl olur?”

Guillam rahatça gerindi ve gülümsedi. “Yapabilirsin tabii. Kafana ağır bir darbe aldığını duyunca heyecanlanacaktır. İçimden bir ses diyor ki sana ‘Battersea’de ne halt ediyordun?” diye soracak, ama aldırma! Ona özel mülkiyet kapsamındaki bir alanda gezinirken saldırıya uğradığını söylersin olur biter. Ayrıca sana saldıran hakkında da bilgi ver George. Onu hiç görmediğini, adını bilmediğini ama Doğu Alman İstihbarat Teşkilatı’ndan bir kurye olduğunu söyle ona! Maston sana arka çıkacaktır, hep çıkar. Özellikle Bakan’a rapor etmek zorunda kalırsa kesinlikle çıkar.”

Smiley, Guillam’a baktı ve bir şey demedi.

“Hele kafana aldığın darbeyi de anlattıktan sonra,” diye ekledi Guillam “Anlayış göstermemesi mümkün değil.”

“Ama Peter...”

“Biliyorum George, biliyorum.”

“Pekâlâ, size bir şey daha söyleyeyim. Sarışın arabayı her ayın ilk salı gününde alıyordu.”

“Yani?”

“Elsa Fennan her ayın ilk salı gününde akşamları Weybridge Tiyatro Kulübü’ne gittiğini söylemişti. Dediğine göre Fennan salı günleri geç saatlere kadar çalışıyormuş.”

Guillam ayağa kalktı “Şu işi enine boyuna bir düşüneyim ben George, hoşça kal Mendel! Muhtemelen bu gece sizi arayım. Şu anda ne yapabileceğimizi bilmiyorum ama bilmek iyi olurdu, değil mi?” Kapıya yürüdü. “Aklıma gelmişken, Fennan’ın şahsi eşyaları nerede? Cüzdanı, günlüğü vesaire... Cesedin üstünden çıkan şeyler yani?”

“Muhtemelen hâlâ polis karakolundadır,” dedi Mendel. “Soruşturma bitene kadar orada kalır.”

Guillam bir an ne diyeceğini bilemiyormuş gibi Smiley'ye baktı.

"İstediğin bir şey var mı George?"

"Hayır, teşekkürler – aa, evet bir şey var."

"Nedir?"

"Kriminal Araştırma Dairesi'ni benden uzak tutabilir misin? Şu ana kadar beni üç kez ziyaret ettiler ve bir yere vardıkları da yok! Şimdilik konunun bir istihbarat olayı olarak görülmesini sağlayabilir misin? Ortalığı biraz yatıştırsak ve gizem katsak?"

"Evet, ben de öyle düşünüyorum."

"Peter, bak biliyorum, bu senin için zor bir şey ama ben..."

"Neyse, moralinizi düzeltecek bir şey söyleyeyim. Fennan'ın intihar notu ile isimsiz mektup arasındaki karşılaşmanın sonucuna baktım. Aynı makinede, ama farklı kişiler tarafından yazılmışlar. Tuşlara uygulanan basınç ve harfler arasındaki aralıklar farklı ama karakterler aynı. Hoşça kalın. Siz laflamaya devam edin."

Guillam kapıyı arkasından kapattı. Boş koridorda yankılanan ayak seslerini duydular.

Mendel kendine bir sigara sardı.

"Tanrım," dedi Smiley. "Seni hiçbir şey korkutmaz mı? Başhemşireyi görmedin mi?"

Mendel sıırttı ve başını salladı.

"Sadece bir kez ölebilirsin," dedi sigarayı ince dudaklarının arasına yerleştirirken. Smiley onun sigarayı yakışını izliyordu. Çakmağı çıkardı, kapağını kaldırdı, lekeli başparmağıyla çarkı çevirip sigarayı tutuşturdu; bu arada alev sönmecin diye de her iki eliyle alevin etrafını kapatıyordu. Sanki etrafta fırtına vardı.

"Sen suç konularında uzmansın," dedi Smiley. "Ne dersin, ne durumdayız?"

“Karman çorman,” dedi Mendel. “Arapsacı gibi.”

“Niye?”

“Sonuçlandırılmamış şeyler var, her yerde. Polis çalışmamış. Hiçbir şey kontrol edilmemiş. Cebir problemi gibi.”

“Cebirle ne alakası var?”

“İlk önce ispat *edilebilir* olanı ispat etmek zorundasın. Önce değişken olmayan, sabit faktörleri bulursun. Tiyatroya gerçekten gitti mi? Yalnız mıydı? Komşular onun geri geldiğini duymuşlar mı? Eğer duydularsa saat tam olarak kaçmış? Fennan gerçekten de salı günleri geç mi geliyormuş? Sevgili karısı gerçekten de *her* iki haftada bir tiyatroya gidiyor muymuş?”

“Ve sekiz otuz çağrısı. Bu konuyu aydınlatabilir misin benim için?”

“Aklın fikrin hep bu aramayla meşgul, değil mi?”

“Evet. Tüm o sonuçlandırılmamış işler arasında bence en önemlisi bu. Üzerinde düşünüp durdum biliyorsun ama hiçbir anlam veremiyorum. Onun trene biniş saatlerini inceledim. Adam gayet dakik bir adammış – genellikle herkesten önce Dışişleri Bakanlığı’na gidiyor, herkesten önce işe başlıyormuş. Büyük ihtimalle sekiz elli dört trenini kullanıyordu; hadi onu kaçırdı diyelim, dokuzu sekiz geçe kalkan trene, o da olmadı, dokuz on dört trenine yetişmesi gerekirdi. Sekiz elli dört trenine bindiğinde tren dokuz otuz sekizde Londra’da olur ve o da ona çeyrek kala işyerine ulaşırdı. Sekiz otuzda uyandırılmak istemiş olması mümkün değil bence.”

“Belki de sadece zilleri seviyordu,” dedi Mendel yerinden kalkarak.

“Bir de mektuplar var,” diye devam etti Smiley. “Yazarlar farklı ama makine aynı. Katili hesaba katmayalım; bu makineye sadece iki kişi erişebilirdi, onlar da Fennan ve karısı. İntihar mektubunu Fennan yazmış olsa –ki mektubu

imzaladığı kesin– ihbar mektubunu Elsa’nın yazmış olması gerekir. Bunu niye yapsın ki?”

Smiley yorulmuştu, Mendel’in gideceğini anlayınca biraz rahatladı.

“Gidip konuyu biraz toparlayayım! Önce sabit olan faktörleri belirlemek gerek.”

“Paraya ihtiyacın olacak,” dedi Smiley ve yatağın yanında duran cüzdandan biraz para çıkardı. Mendel seremoniye gerek duymadan parayı aldı ve oradan ayrıldı.

Smiley arkasına yaslandı. Başı delicesine zonkluyordu; ateşi çıkmıştı. Hemşireyi çağırmayı düşündü ama cesaret edemedi. Sonra zonklama yavaş yavaş azaldı. Dışarıdan, Prince of Wales Drive’dan hastanenin bulunduğu tarafa doğru gelen ambulansın sirenini duydu. “Belki de sadece zilleri seviyordu,” diye mırıldanarak uykuya daldı.

Uyandığında koridordan tartışma sesleri geliyordu – hemşire sesini yükselterek bir şeylere itiraz ediyordu. Sonra ayak seslerini ve Mendel’in sesini duydu; bu seste apaçık bir telaş vardı. Kapı aniden açıldı ve biri ışıkları yaktı. Smiley gözlemini kırıştıırıp yatakta doğruldu ve saatine baktı. Saat altıya çeyrek vardı. Mendel onunla konuşuyordu, neredeyse bağırıyordu. Ne söylemeye çalışıyordu ki? Battersea Köprüsü... Sahil polisi... Dünden beri kayıp... Birden ayıldı. Adam Scarr ölmüştü.

Bakire'nin Hikâyesi

Mendel arabayı, disiplinli bir kadın öğretmen edasıyla öyle dikkatli kullanıyordu ki Smiley görse gerçekten çok eğlenirdi. Weybridge yolundaki trafik her zamanki gibi yoğundu. Mendel otomobil sürücülerinden nefret ederdi. Kendilerine ait bir arabaya bindiği zaman insanlar tüm tevazu ve sağduyularını garajda bırakıp öyle yola çıkıyorlardı. Arabayı kim kullanırsa kullansın durum değişmiyordu; öyle ki, gösterişli cüppeler içinde araba kullanan ve meskûn mahalde yetmişle giderek yayaların ödünü patlatan piskoposlar bile görmüştü. Mendel, Smiley'nin arabasını sevmiştir. Bakımlı oluşu, işe yarar artıları, yan aynaları ve geri vites lambaları hoşuna gitmişti. Küçük ama güzel bir arabaydı.

Sahip oldukları şeylere iyi bakan, başladığı işleri tamamlayan insanları severdi. Her şeyin belli bir düzende ve dikkatle yapılmasından hoşlanırdı. Baştan savma işler ona göre değildi. Tıpkı bu katil gibi... Scarr ne demiştir onun için? "Genç, zeki ama soğuk – bir buz parçası kadar soğuk." Mendel o yüz ifadesini iyi tanırdı – Scarr da tanımıştı – genç bir katilin gözlerinde pusuya yatmış olan kayıtsızlık ifadesiydi bu. Vahşi bir hayvanın bakışı değildi ya da bir delinin gözlerine yansıyan zalimliği... Üzerinde çalışılmış, deneme yanılmalarla

kanıtlanmış, üst seviyedeki bir yeteneğin yarattığı bir ifadeydi. Savaş tecrübesinin ötesinde bir seviyeydi. Savaşta ölümlere tanıklık etmek sadece bir hayat tecrübesi kazandırmakla kalmıyordu; bunun ötesinde, çok daha ötesinde, profesyonel bir katilin, herkesten üstün olduğuna dair bir inanç geliştirmesine de yol açabiliyordu. Evet, Mendel buna daha önce de tanıklık etmişti; kalabalıktan uzak duran, donuk bakışlı, ifadesiz, kızların arkalarından koştuğu, gülümsemeden konuşan adamlardı bunlar. Evet, nihayetinde bu katil de bunlardan biriydi.

Scarr'ın ölümü Mendel'ı korkutmuştu. Hastaneden çıktığı zaman Bywater Street'e geri dönmeyeceğine dair Smiley'den söz almıştı. Şansı varsa onun öldüğünü düşünürlerdi. Öte yandan Scarr'ın ölümü bir şeyi kesin olarak kanıtlamıştı: Katil hâlâ İngiltere'deydi ve hâlâ ortalığı toparlamakla meşguldü. Smiley geçen gece, "Ayaklandığımda ilk işimiz onu gizlendiği delikten çıkarmak olacak. Onun için de deliğin önüne bir parça peynir koymamız lazım," demişti. Mendel peynirin kim olacağını biliyordu: Smiley. Elbette eğer düşündükleri gerekçelerde haklılarsa, bir diğer peynir namzedi de Fennan'ın karısıydı. Mendel içinden, kadın ölmüş ya da ölmemiş aslında pek bir farkı yok diye düşündü. Sonra kendinden utandı ve zihnini başka şeylere odaklamaya çalıştı; örneğin Smiley'ye...

Küçük tuhaf kerata; onun için Smiley böyleydi. Okuldayken futbol oynadığı tombik oğlanı hatırlatıyordu ona. O da koşamazdı, topa vuramazdı ve bir yarasa kadar kördü ama öyle bir oynardı ki tatmin olana kadar kendini paralardı. Boksta da öyleydi; kollarını önce sallarsa sonra ardına kadar açarak gelir, hakem oyunu durdurana kadar neredeyse kendini yarı yarıya öldürtürdü. Çok da akıllıydı hergele!

Mendel yol üzerinde bir kafede mola vererek bir çörek yedi ve bir fincan çay içti, sonra da Weybridge'e doğru direksiyon salladı. Repertuar Tiyatrosu, High Street'e açılan tek yönlü bir

sokakta yer alıyordu ve oraya park etmek imkânsızdı. O da arabayı tren istasyonuna park ederek şehir merkezine kadar geri yürüdü.

Tiyatronun ön kapıları kilitliydi. Mendel binanın etrafını dolaşarak, üstünde tuğladan inşa edilmiş bir kemer bulunan başka bir kapıya yöneldi. Yeşil renkteki bu kapı açık duruyordu. Kapının arka kısmında sürgüler vardı ve tebeşirle üzerine “sahne kapısı” yazılmıştı. Zil yoktu ve içerideki koyu yeşil renge boyanmış koridordan hafif bir kahve kokusu geliyordu. Mendel kapıdan içeri girip koridorda ilerlemeye başladı ve koridorun sonunda metal tırabzanı olan taştan bir merdivene ulaştı. Merdiveni çıkınca karşısında yine yeşil bir kapı belirdi. Kahvenin kokusu şimdi daha kuvvetli geliyordu ve içeride birileri konuşuyordu.

“Hayatım, bu saçmalık olur. Surrey’nin keyfine düşkün kültür akbabaları eğer Barrie’nin üç ay daha oynamasını istiyorlarsa, bırak öyle olsun. Üçüncü yılın programında ya Barrie ya da *Yuvadaki Yabancı*¹ olacak, ama bana göre Barrie diğerinden azıcık daha önde.” Sesin orta yaşlı bir kadına ait olduğu anlaşıyordu.

Aksi bir erkek sesi cevap verdi. “Neyse, Ludo Peter Pan’ı her zaman oynayabilir, değil mi Ludo?”

“Hadi oradan!” dedi üçüncü bir ses; bu da erkek sesiydi. Mendel kapıyı açtı.

Sahnenin kenar kısmındaydı. Sol tarafında, üzerine çok sayıda elektrik düğmesi monte edilmiş kalın tahtadan bir levha duruyordu. Onun altında ise suflörün ve kâhyaların kullanması için konulmuş, yaldızlı ve süslemeli, rokoko tarzı absürd bir sandalye vardı.

Sahnenin ortasında duran varillerin üzerine oturmuş iki adam ve bir kadın, sigaralarını tütürüp kahve içiyorlardı.

1 İngiliz oyun yazarı Ben Travers’in tiyatro oyunu. (yay.n.)

Dekor bir geminin güvertesi şeklinde hazırlanmıştı. Sahnenin tam orta yerinde bir gemide olması gereken malzemelerin ve ip merdivenin yanı sıra, deniz ve gökyüzünün resmedildiği fona doğru çevrili, mukavvadan yapılma ve koyu renklerle boyanmış büyük bir savaş topu bulunuyordu.

Mendel'ı sahnede gördükleri an sohbeti kestiler. Biri mırıldandı. "Tanrım, işte ziyafetteki hayalet!"¹ Hepsi birden ona baktı ve gülüştüler.

İlk kadın konuştu. "Birine mi baktınız bayım?"

"Kestiğim için özür dilerim. Tiyatroya nasıl üye olunduğuy-la ilgili konuşmak istemiştim. Kulübe katılmak istiyorum da."

"Ha evet, tabii ki. Ne hoş!" dedi kadın ve ayağa kalkarak ona doğru yürüdü. "Ne kadar hoş!" Mendel'ın sol elini iki elinin arasına aldı ve sıktı; bir taraftan da geriye doğru adım atarak kollarını iyice uzattı. Bu onun malikânenin hanımı rolünü oynarken kullandığı bir hareketti – Lady Macbeth, Duncan'ı karşılarken... Başını bir tarafa doğru yatırdı ve masum bir gülüşle onun elini sımsıkı kavrayarak sahnenin diğer tarafına doğru götürdü. Orada bir kapı vardı ve bu kapı gelişigüzel atılmış eski programlarla, posterlerle, makyaj malzemeleriyle, peruklarla ve ucuz denizci kostümleriyle dolu küçük bir büroya açılıyordu.

"Bu seneki müzikal komedi oyunumuzu gördünüz mü? *Define Adası*. *Fevkalade* başarılı oldu. Ve diğer bayağı masallara göre çok daha *sosyal içerikli*, sizce de öyle değil mi?"

"Evet, elbette öyle," dedi Mendel, neden bahsettiği hakkında en ufak bir fikri olmadan. Bu arada gözü gayet düzenli bir şekilde toparlanmış, sıkı bir klipsle tutturulmuş senet yığınınına ilişti. En üstteki senette Mrs. Ludo Oriel ismi yazıyordu ve senedin vadesi dört ay geçmişti.

1 William Shakespeare'in *Macbeth* adlı oyununda Banquo'nun hayaletinin Macbeth'e görüldüğü ziyafet sahnesine atıfta bulunmaktadır. (ç.n.)

Kadın kurnaz bir bakışla gözlüğünün arkasından ona bakıyordu. Ufak tefek ve esmerdi, boynunda yaşa bağlı çizgiler oluşmuştu, yüzünde de ağır bir sahne makyajı vardı. Gözlerinin altındaki çizgiler sahne makyajıyla kapatılmaya çalışılmış ama pek işe yaramamıştı. Üzerinde bir pantolon ve salaş boya lekeli bir kazak vardı. Hiç ara vermeden sigara içiyordu. Ağzı çok büyüktü ve sigarasını ağzının tam ortasında, burnuyla aynı hizada tutuyordu. Dudakları abartılı şekilde dışa doğru durduğundan yüzünün alt kısmının görüntüsünü bozuyor ve ona aksi, sabırsız bir ifade veriyordu. Mendel onun asabi ama zeki bir kadın olduğu kanaatine vardı. Senetleri ödeyemeyecek durumda olması onu biraz rahatlatmıştı.

“Kulübe katılmak *istiyorsunuz*, değil mi?”

“Hayır.”

Kadın birden öfkелendi. “Eğer sen de o kahrolası tüccarlardan biriysen hemen gidebilirsin. Size borcumu ödeyeceğimi söyledim ve ödeyeceğim, sadece beni taciz etmekten vazgeçin. Eğer insanların benim bittiğimi düşünmesine sebep olursanız *gerçekten* biterim ve kaybeden de siz olursunuz, ben değil.”

“Ben alacaklı değilim Mrs. Oriel. Buraya size para teklif etmeye geldim.”

Kadın bekliyordu.

“Ben bir boşanma avukatıyım. Zengin bir müvekkilim için araştırma yapıyorum. Size birkaç soru soracağım. Harcadığınız vaktin bedelini de ödemeye hazırız.”

“Tanrım,” dedi kadın rahatlayarak, “niye en baştan söylemediniz?” Gülüştüler. Mendel senetlerin üzerine sayarak beş pound bıraktı.

“Şimdi,” dedi Mendel, “kulüp üyeliği listesini nasıl oluşturunuz? Kulübe üye olmanın avantajları neler?”

“Eh, her sabah saat tam on birde sahnede sulandırılmış kahve ikramımız vardır. Kulübün üyeleri saat on birden saat

on bir kırk beşe kadar, prova aralarındaki molalarda oyuncularla bir araya gelebilirler. Tabii ki aldıkları her şeyin parasını kendileri ödemek koşuluyla; ama sadece ve sadece kulüp üyeleri bu etkinliğe katılabilir.”

“Elbette.”

“Sizi ilgilendiren kısım da bu herhalde. Sabahları sapkınlardan ve nemfomanlardan başka kim gelecek değil mi?”

“Öyle sanırım. Başka neler yapıyorsunuz peki?”

“Her iki haftada bir, farklı bir oyun sergileriz. Üyeler her oyun için belli bir günü rezerve edebilirler; mesela her oyun için ikinci çarşamba günü rezervasyon istiyorum diyebilirler. Oyun başlangıçlarımız mutlaka her ayın birinci ve üçüncü pazartelerine denk gelir. Gösteri saat yedi otuzda başlar, saat yediyi yirmi geçene kadar kulüp rezervasyonlarını satmayız. Gişedeki kııda oturma planı bulunur ve satılan her koltuğu listeden çıkarır. Kulüp rezervasyonları kırmızıyla işaretlidir ve son âna kadar satılmazlar.”

“Anlıyorum. Yani üyelerinizden biri her zamanki koltuğunda yerini almazsa, bu durum oturma planında belirtilmiş oluyor.”

“Sadece satılmışsa.”

“Tabii.”

“Birinci haftadan sonra genellikle çok kalabalık olmaz. Bu yüzden her hafta bir oyun sergilemeye çalışıyoruz, anlarsınız ya, ama kolay olmuyor – yani parasal anlamda. İki haftalık oyunlar için destek bulamıyoruz gerçekten.”

“Tabii ki zor bir durum. Eski oturma planlarını muhafaza eder misiniz?”

“Bazen, hesap kontrolleri için.”

“Ocağın üçüne, salı gününe ait oturma planı duruyor mu?”

Bir dolabı açarak, matbu oturma planlarından oluşan bir kâğıt destesi çıkardı. “Pandomim başlayalı iki hafta oldu; alışkanlık işte.”

“Elbette,” dedi Mendel.

“Özellikle ilgilendiğiniz kişi kim?” diye sordu Mrs. Oriel, masadan büyük bir defter alarak.

“Ufak tefek sarışın bir üyeniz, yaklaşık kırk iki-kırk üç yaşlarında. Adı Fennan, Elsa Fennan.”

Mrs. Oriel kayıt defterini açtı. Mendel hiç çekinmeden, rahatça kadının omzunun üzerinden deftere baktı. Sol taraftaki sütuna üyelerin isimleri oldukça düzenli bir şekilde kaydedilmişti. Sayfanın en soluna atılan kırmızı işaret ise, üyenin aidatını ödediğini gösteriyordu. Sayfanın sağ tarafında ise o yıl için yapılmış rezervasyonlar yazıyordu. Yaklaşık seksen üye bulunuyordu.”

“İsim bir şey çağrıştırmadı. Nerede yaşıyor?”

“Hiçbir fikrim yok.”

“Aa, evet, tamam işte, buldum. Merridale Lane, Walliston. Merridale! – Gelin, bakalım! Sıranın sonunda bulunan arka koltuklardan biri. Çok tuhaf bir seçim, sizce de öyle değil mi? Koltuk numarası R2. Ama ocak ayının üçünde o koltukta mıydı, Tanrı bilir. Hayatımda hiçbir şeyi atmamış olsam da oturma planının halen durduğunu zannetmiyorum. Her şey buharlaşıp uçuyor değil mi?” Gözucuyla Mendel’a bakarak acaba beş pound’u hak ettim mi, diye düşünüyordu. “Size ne diyeceğim biliyor musunuz? Bakire’ye soracağız.” Ayağa kalkıp kapıya doğru yürüdü. Bir taraftan da “Fennan... Fennan...” diye mırıldanıyordu. “Bir saniye, şimdi hatırlıyorum sanki. Ama nereden. Aa, tabii ya kahretsin, nota çantası.” Kapıyı açtı. Sahnedeki birine doğru bakarak “Bakire nerede?” diye sordu.

“Tanrı bilir!”

“Yardımsever domuz!” dedi Mrs. Oriel ve kapıyı tekrar kapattı. Mendel’a döndü. “Bakire bizim istikbal vaat eden kabiliyetimiz. İngiliz gülü, bir avukatın artist olmaya hevesli

kızı; incecik çoraplar içinde ve yaka-yakalayabilirsen havasındadır. Aslında onu hiç sevmeyiz. Ara sıra oyunlarda rol alır, çünkü babası aidatları düzenli öder. Bazen akşamları çok koşturtmaca olduğunda yer gösterme işini o üstlenir; o esnada Mrs. Torr, yani temizlikçimiz de perdeleri açıp kapatır. Ortalık sakinleştikindeyse Mrs. Torr her işi yapar, Bakire de sahne kenarında başaktrisin düşüp ölmesini ümit ederek bekler durur." Bir an sustu. "Tabii ya, Fennan'ı hatırlıyorum. Adım gibi eminim hatırladığımdan. *Nerelerde* bu şıllık merak ediyorum," dedi ve birkaç dakika ortadan kayboldu, sonra yanında uzun boylu, kıvırcık sarı saçlı ve pembe yanaklı oldukça güzel bir kızla geri döndü – kızın tenis ve yüzmede başarılıymış gibi bir görüntüsü vardı.

"Bu Elizabeth Pidgeon. Belki bize yardımcı olabilir. Şekerim, biz Mrs. Fennan diye birini arıyoruz, bizim kulübün üyelerinden biri. Sen sanki bana onun hakkında bir şeyler söylemiştin."

"Aa, *evet* Ludo." Sesinin kulağa tatlı geldiğini düşünüyor olmalıydı. Mendel'a anlamsız anlamsız gülümsedi ve başını yana doğru eğerek parmaklarını büktü. Mendel dikkatle ona bakıyordu.

"Onu tanıyor musun?" diye sordu Mrs. Oriel.

"Aa, *evet* Ludo. Müziğe korkunç düşkün biri; yani en azından ben öyle olduğunu sanıyorum çünkü yanında hep nota çantası getirir. Çok zayıf ve tuhaf bir kadın. Yabancı galiba, öyle değil mi Ludo?"

"Niye tuhaf?" diye sordu Mendel.

"Şey, geçen gelişinde yanındaki koltuk için müthiş öfkelendi. O koltuk da kulüp rezervasyonuydu ama saat yedi yirmiyi geçiyordu. Pantomim sezonuna daha yeni başlamıştık ve bilet isteyen milyonlarca insan vardı; o yüzden ben de o koltuğu satmıştım. Kadın bana durmadan koltuğun sahibinin

geleceğini söyleyip duruyordu, çünkü hiçbir zaman gelmezlik etmezmiş.”

“Geldi mi?” diye sordu Mendel.

“Hayır. Koltuğu sattım ben de. Çok öfkelenmiş olmalı ki ikinci bölümden sonra tiyatroyu terk etti ve nota çantasını bile almayı unuttu.”

“Bu geleceğinden emin olduğunu söylediği kişi,” dedi Mendel, “Mrs. Fennan’la samimi miydi?”

Ludo Oriel, Mendel’a imalı bir bakış attı.

“Şey, öyle olmalı *tabii*. O adam kadının kocası değil mi?”

Mendel bir dakika kadar ona baktı ve sonra gülümsedi, “Elizabeth için bir sandalye bulabilir miyiz?” dedi.

“Vay canına, teşekkür ederim,” dedi Bakire ve sahne kenarında duran suflör koltuğuna benzeyen, yaldızlı eski sandalyenin kenarına ilişti. Kızarmış tombul ellerini dizlerine koyarak öne doğru eğildi ve böylesine büyük bir ilginin merkezi olmaktan duyduğu mutlulukla gülümsedi. Mrs. Oriel ona dış bileyerek bakıyordu.

“Sana o adamın kadının kocası olduğunu düşündüren şey nedir Elizabeth?” Sesinde daha önce olmayan bir keskinlik vardı şimdi.

“Şey, onların ayrı ayrı geldiklerini biliyorum ama diğer kulüp rezervasyon koltuklarından ayrı bir yerde oturdukları için herhalde karıkoca olmalılar diye düşündüm. Ha bir de, adam da yanında sürekli nota çantası taşıyordu.”

“Anlıyorum. O akşamla ilgili başka ne hatırlıyorsun Elizabeth?”

“Şey, aslında çok şey hatırlıyorum, anlıyorsunuz değil mi, çünkü o öfkelenip gittiği için kendimi kötü hissetmişim ve aynı akşam telefonla aradı. Yani Mrs. Fennan. Önce kendini tanıttı, sonra da erken çıktığını ve nota çantasını burada unuttuğunu söyledi. Bu yüzden vestiyer fişini de kaybetmişti

ve çok kötü bir durumdaydı. Ağlıyor gibiydi sanki. Arkadan da birinin sesi geliyordu ve sonra Mrs. Fennan, fişsiz teslim etmemiz sorun olmazsa birisinin gelip çantayı alacağını söyledi. Ben de tabii ki dedim ve yarım saat kadar sonra adam geldi. Süper bir adam. Uzun boylu ve sarışın."

"Anlıyorum," dedi Mendel. "Çok teşekkür ederim Elizabeth, çok yardımcı oldun."

"Rica ederim, sorun değil!" Ayağa kalktı.

"Bu arada," dedi Mendel, "nota çantasını almaya gelen şu adam – tiyatrodaki onun yanında oturan adam değildi sanırım. Yoksa öyle miydi?"

"Evet oydu. Tüh, üzgünüm. Bunu söylemeliydim."

"Onunla konuştun mu?"

"Şey, sadece 'buyurun' gibi bir şeyler söyledim."

"Nasıl bir sesi vardı?"

"Ha, yabancı gibiydi. Mrs. Fennan gibi yani – o da yabancı, öyle değil mi? Öfkesini ve tavırlarını yabancı olmasına bağlamıştım."

Mendel'a gülümsedi, bir dakika kadar bekledi ve sonra Alice gibi yürüyerek dışarı çıktı.

"Şıllık," dedi Mrs. Oriel, kapanan kapıya bakarak. Gözleri Mendel'a döndü. "Umarım beş pound'unuzun karşılığını almışsınızdır," dedi.

"Aldığımı sanıyorum," dedi Mendel.

Saygın Olmayan Kulüp

Mendel Smiley'yi tamamen giyinik bir halde koltukta otururken buldu. Peter Guillam ise elinde tuttuğu soluk yeşil renkteki bir dosyayla, rahatça yatağın üzerine yayılmıştı. Dışarıda gökyüzü kapkara ve tehditkâr görünüyordu.

Mendel içeri doğru ilerlerken Guillam, "Ve üçüncü katil içeri girer!"¹ dedi. Mendel, solgun ve bitkin görünen Smiley'ye bakıp mutlu bir ifadeyle kafasını salladı.

"Geçmiş olsun! Seni tekrar ayaklarının üzerinde görmek güzel."

"Teşekkür ederim. Beni gerçekten ayaklarımın üzerinde görseydin, korkarım bunu söyleyemezdin. Bir yavru kedi kadar zayıf hissediyorum kendimi."

"Ne zaman çıkmana izin verecekler?"

"Ne zaman gitmemi umduklarını bilmiyorum..."

"Sormadın mı?"

"Hayır."

"Sorsan iyi olur. Sana haberlerim var. Ne anlama geldiğini bilmiyorum ama bir anlamı olduğu kesin."

1 Macbeth'in üçüncü perdesinde üçüncü bir katil ortaya çıkar, oraya gönderme yapılmaktadır. (ç.n.)

“Pekâlâ pekâlâ,” dedi Guillam, “herkesin birbirine verecek haberleri var. Ne hoş değil mi? George da benim aile albümüne bakıyordu,” –elindeki yeşil dosyayı yukarı doğru kaldırdı– “ve tüm eski dostlarını teşhis etti.”

Mendel kendini şaşkın ve konuya yabancı gibi hissetti. Smiley hemen araya girdi: “Sana yarın akşamüstü yemek sırasında her şeyi anlatacağım. Ne derlerse desinler, yarın sabah buradan çıkıyorum. Sanırım katili bulduk; hatta daha da fazlasını... Şimdi, sende ne haberler var, onları anlat!” Gözlerinde bir zafer ifadesi yoktu. Sadece endişe vardı.

Smiley’nin de üyesi olduğu kulüp, *Kim Kimdir* tarzını esas alarak kayıt defteri sayfalarını üyelerin isimleriyle dolduran saygın kulüplerden biri değildi. Din hakkında saygısız konuşmalar yapması ve Güney Afrikalı bir piskoposun da bu konuşmaları işitmesi yüzünden Sekreterlik tarafından Junior Carlton’dan¹ kovulan Steed-Asprey adındaki genç bir centilmen tarafından kurulmuştu. Steed-Asprey, Oxford’daki ev sahibesini Hollywell’deki mütevazı evini terk ederek, varlıklı bir akrabası tarafından kendisine tahsis ettiği Manchester Square’deki iki oda ve bir mahzenden oluşan binayı devralması için ikna etmişti. Kulübün üye sayısı bir zamanlar kırka ulaşmıştı ve bu üyelerin her biri, aidat olarak yılda elli İngiliz ginesi ödüyordu. Şu anda ise üye sayısı otuz bire inmişti. Kadınlar yoktu, kurallar yoktu, sekreterler yoktu, piskoposlar yoktu. Sandviç isteyip yanına bir şişe bira alabilirdin veya sandvicin yanına hiçbir şey almazdın. Makul düzeyde bir ağırbaşlılığa sahip olduğun ve sadece kendi işine baktığın sürece ne giydiğine, ne yaptığına, ne söylediğine ya da yanında kimi getirdiğine bakılmazdı burada. Mrs. Sturgeon artık

1 Junior Carlton Kulübü 1864 senesinde Londra’da kurulmuş ve 1977 senesinde lağvedilmiş olan, üst düzeydeki erkeklerin üye oldukları bir centilmenler kulübüdür. (ç.n.)

barda baharatlı yemekler pişirmiyor ya da pırzoları mahzen odasındaki masalara servis etmiyordu ama küçük bir sınır birliğinden emekli olan iki çavuşun bakımlarını ihtimamla yerine getiriyordu.

Üyelerin çoğunun Smiley'yle aynı dönemlerde Oxford'da okumuş kişiler olması normaldi; çünkü kulübün belli bir jenerasyona hizmet etmesi, bu jenerasyonla birlikte gelişmesi ve bu üyeler öldükten sonra da varlığını sonlandırması amaçlanmıştı. Savaş Jebedee ve diğerlerini onlardan ayırmıştı ama hiç kimse yeni üyeler seçilmesi gerektiğini söylememişti. Ayrıca kulüp binasının mülkiyeti artık tamamen onlara geçmişti. Mrs. Sturgeon'ın geleceği garanti altına alınmış ve kulüp kendi giderlerini kendi karşılayabilecek duruma gelmişti.

Bir cumartesi akşamıydı, kulüpte sadece yarım düzine kadar insan vardı. Smiley yemekleri ısmarlamıştı ve şöminede yanan parlak kömür ateşinin ısıttığı mahzen dairesinde kendileri için bir masa ayrılmıştı. Orada, onlardan başka kimse yoktu. Masalarına bonfile ve kırmızı şarap getirilmişti, yağmur dışarıda aralıksız yağmaya devam ediyordu. Kendilerini bir araya getiren tuhaf olaylara rağmen o gece üçüne de dünya huzurlu ve güzel görünüyordu.

Smiley en sonunda söze başladı ve özellikle Mendel'i hedef alarak, "Size söyleyeceklerimin manasını daha iyi kavrayabilmeniz için kendimle ilgili bazı açıklamalar yapmam gerekiyor," dedi. "Bildiğiniz üzere çekirdekten yetişme bir istihbarat memuruyum – neredeyse Nuh Tufanı'ndan bu yana Teşkilat'ın içindeyim. Yani, kuvvet politikası kapsamında Whitehall'la bir araya gelmemizden çok öncesinde de Teşkilat'ın bir üyesiydim. O günlerde personel sayımız çok azdı ve az para kazanırdık. Güney Amerika'daki ve Orta Avrupa'daki olağan eğitim ve staj safhalarından sonra bir Alman üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladım.

Görevim, ajanlık potansiyeli olan genç Almanlar arasından yetenekli olanları avlamaktı.” Bir an durdu, Mendel’a gülümse-
di, “Kullandığım jargon için kusura bakma,” dedi. Mendel
ciddi ciddi başını salladı ve Smiley sözlerine devam etti. Caka
sattığının farkındaydı ama bunu nasıl engelleyeceğini bilemi-
yordu.

“Son savaştan kısa bir süre önceydi; Almanya’da çok kötü
günler yaşıyordu, hoşgörüsüzlük almış başını gitmişti. Bi-
rine yaklaşmak için deli olmam gerekirdi. Tek şansım müm-
kün olduğunca sıradan görünmek, siyasi ve sosyal açıdan
rengimi hiç belli etmemek ve adayların seçimini başka biri-
nin yapmasını sağlamaktı. Öğrenci gezilerinde bazılarını kısa
süreliğine İngiltere’ye getirmeye çalışıyordum. Teşkilat’la hiç
iletişim kurmamaya gayret ettim, çünkü o günlerde Alman
Karşı İstihbaratı’nın etkinliği hakkında yeterince bilgi sahibi
değildik. Bu yüzden kimin seçildiğini bilmezdim. Demek istediğim,
kimliğim açığa çıkarsa bilmemem daha iyi olurdu.

“Hikâyem tam olarak 1938’de başlıyor. Bir yaz akşamında
odamda yalnız oturuyordum. Güzel bir gündü; sıcak ve hu-
zurlu. Faşizmin ne olduğu henüz bilinmiyordu. Pencerenin
yanındaki masada oturmuş, ceketimi çıkarmış çalışıyordum;
aslında çok da çalışmıyordum, çünkü harika bir akşamdı.”

Sözlerine ara verdi, bir şeylerden rahatsız olmuş ve dik-
katini şaraba vermişti. Yanaklarının üst kısmında iki pembe
leke belirdi. Çok az içtiği halde kendini hafiften sarhoş gibi
hissediordu.

“Kısacası,” dedi ve birden kendini aptal gibi hissetti. “Üz-
günüm. Birden dilim tutuldu sanki... Her neyse, orada otu-
rurken kapı vuruldu ve genç bir öğrenci içeri girdi. Aslında
on dokuz yaşlarında filandı ama daha genç gösteriyordu. Adı
Dieter Frey’di. Benim öğrencilerimden biriydi, zeki bir çocuk-
tu ve görünüşü de çok dikkat çekiciydi.” Smiley yine sustu

ve önüne bakmaya başladı. Bu hatırayı bu kadar canlı hatırlamasının sebebi belki hastalığıydı, belki de vücudunun zayıf düşmüş olmasıydı.

“Dieter çok yakışıklı bir çocuktı, açık bir alnı ve hizaya gelmeyen gür siyah saçları vardı. Ama vücudunun alt kısmı sakattı. Sanırım çocuk felcinden kaynaklanıyordu. Bir baston taşıyordu ve yürürken bayağı öne doğru eğilmek zorunda kalıyordu. Haliyle küçük bir üniversitede romantik bir figür haline gelmişti; onu Byron’a filan benzetirlerdi. Ama ben kendi adıma onu hiç romantik bulmazdım. Bilirsiniz, Almanlar genç yetenekleri keşfetmekte müthiş hırslıdırlar; Herder’dan Stefan George’a kadar birçok yetenek böyle keşfedilmiştir. Birileri onları beşikten itibaren baş tacı eder. Ama Dieter’a bunu yapamazdınız. Onda en kararlı insanları bile korkutacak ateşli bir bağımsızlık, bir kural tanımazlık vardı. Dieter’daki bu savunma mekanizması sadece onun sakatlığından kaynaklanmıyordu; bunda kökeni de çok etkili oluyordu, çünkü o bir Yahudi’ydi. Nasıl olup da üniversitede kendine bir yer edindiğini anlayamıyordum. Belki de Yahudi olduğunu bilmiyorlardı – belki de güzelliği sanki güney ülkelerinden birindenmiş, mesela bir İtalyan’mış gibi algılanmasını sağlıyordu. Ama sonuçta gerçekten tuhaf bir durumdu. Bana göre onun Yahudi olduğu apaçık belliydi.

“Dieter bir sosyalistti. O günlerde bile görüşlerini gizlemezdi. Bir ara onun ajanlık için uygun olabileceğini düşünmüştüm ama toplama kampına gönderilme ihtimali olan birinin bu işe aday gösterilmesi pek uygun değildi. Ayrıca çok fevri, çok tez canlı, çok parlak ve çok mağrurdu. Üniversite-deki tüm topluluklarda – münazara topluluğu, siyasi topluluk, şiir topluluğu vesaire vesaire, hep en öndeydi. Sporla ilgili tüm topluluklarda da şeref üyeliği gibi pozisyonlarda yer alıyordu. İlk yılını ne kadar sarhoş geçirirsen o kadar adam

olduğunun düşünöldüğü bir üniversitede içki içmeme cüretini gösterebiliyordu.

“Sonuçta bu Dieter’dı; uzun boylu, yakışıklı, otorite sahibi bir kötürömdü ama kendi neslinin idolü olan bir Yahudi’ydi. Ve o sıcak yaz akşamında beni görmeye gelen adamdı.

“Ona oturmasını söyledim ve bir içki ikram etmek istedim; reddetti. Bunun üzerine ona kahve hazırladım, sanırım tekli gaz ocağında hazırlamıştım. Keats üzerine vermiş olduğum son ders hakkında öyle gelişigözel konuştuk. Ders sırasında Almanlara ait eleştiri metotlarının İngiliz şiirlerine uygulanmasını doğru bulmadığımı söylemiştim ve bunun sonrasında sanattaki ‘yozlaşmanın’ Naziler tarafından nasıl yorumlandığına dair bazı tartışmalar yaşanmıştı. Dieter konuyu tekrar gündeme getirip tartışmaya başladı, modern Almanya’yla ve sonrasında da Nazizm’le ilgili hoşnutsuzluklarını sayıp döktü. Doğal olarak ihtiyatlı davranmaya çalışıyordum – sanırım o günlerde şimdikine göre daha akıllıydım. Sonunda bana dobra dobra, Naziler hakkında ne düşündüğümü sordu. Ona açıkça ev sahiplerimi eleştirmek istemediğimi ve politikayı çok da eğlenceli bulmadığımı söyledim. Onun verdiği cevabı hiç unutmayacağım. Müthiş öfkelenmişti; bir yandan ayağa kalkmak için çabalıyor bir yandan da bana bağıırıyordu: ‘*Von Freude ist nicht die Rede!*’ – ‘Biz eğlenceden bahsetmiyoruz!’” Smiley birden durdu ve masanın karşı tarafında oturan Guillam’a baktı: “Kusura bakma Peter. Lafı çok uzatıyorum galiba.”

“Saçmalama dostum. Sen kendi yönteminle anlatıyorsun hikâyeyi.” Mendel homurdanır gibi bir ses çıkararak onu onayladı. Ellerini masanın üzerinde kavuşturmuş dimdik oturuyordu. Odayı aydınlatan tek ışık şöminedeki alevlerden geliyordu ve bu ışık kaba sıvalı duvarlarda uzun gölgeler oluştıuruyordu. Şarap sürahisini neredeyse boşalmıştı. Smiley

kendi kadehine biraz daha şarap koyduktan sonra sürahiye onlara uzattı.

“Delirmiş gibi bağıırıyordu bana. Sanatsal eleştirilerde bağıımsızlığı böylesine savunan birinin, nasıl olup da siyasete karşı bu kadar duyarsız kalabildiğini ve Avrupa’nın üçte biri zincirlere vurulmuşken sanatsal özgürlük hakkında nasıl hâlâ ahkâm kesebildiğini anlayamıyordu. Çağdaş medeniyetin kan kaybetmesi benim için hiç mi anlam taşımıyordu? On sekizinci yüzyıl edebiyatında bu kadar kutsal olan neydi de yirminci yüzyılı fırlatıp bir kenara atabiliyordum? Benim seminerlerimden hoşlandığı ve benim aydın biri olduğumu düşündüğü için bana gelmişti ama şimdi benim herkesten daha kötü olduğumu fark etmişti.

“Onu gönderdim. Başka ne yapabilirdim ki? Dieter kâğıt üzerinde şüpheliydi – anlaşılmaz bir şekilde özgürlüğünü elinde tutabilen, üniversitede belli bir yere sahip, ama asi bir Yahudi. Her şeye rağmen onu hep takip altında tuttum. Ders yılı bitmek üzereydi ve uzun tatilin başlamasına az kalmıştı. Yıl sonunda yapılan münazarada, lafını hiç esirgemedi öyle bir konuştu ki, insanlar birden sessizleşip endişeyle birbirlerine bakmaya başladılar. Eğitim yılı sona erdiğinde Dieter bana tek bir veda kelimesi bile etmeden ayrılıp gitti. Onu bir daha görmeyi hiç beklemiyordum.

“Ama yaklaşık altı ay geçtikten sonra onu tekrar gördüm. Dresden’in yani Dieter’in memleketinin yakınlarında oturan bir arkadaşımı ziyaretten dönüyordum ve istasyona yaklaşık yarım saat kadar erken gelmiştim. İstasyonda boş boş dolanıp vakit geçireceğime etrafı gezmeye karar verdim. Birkaç yüz metre ileride on yedinci yüzyıldan kalma ürkütücü ve yüksekçe bir bina vardı. Binanın önünde bir avlu bulunuyordu ve bu avlu uzun demir parmaklıklarla çevrelenmişti; dökme demirden bir kapısı vardı. Binanın geçici olarak hapishaneye

dönüştürüldüğü apaçık ortadaydı çünkü aralarında hem kadınların hem de erkeklerin bulunduğu saçları tıraş edilmiş esirlere avluda talim yaptırılıyor, bu esirler görevliler tarafından avlunun etrafında zorla yürütülüyorlardı. Elleri tabancalı iki muhafız avlunun tam ortasında bekliyordu. Onları seyrederken diğerlerinden daha uzun boylu, topallayan, etrafındakilere ayak uydurmakta zorlanan biri bana çok tanıdık geldi. O Dieter'dı. Bastonunu elinden almışlardı.

"Bu konu üzerine sonradan kafa yorduğumda fark ettim ki Gestapo, doğal olarak, üniversitenin en popüler üyesini halen popülerliğini korurken tevkif etmişti. Treni filan unuttum, şehre geri döndüm; telefon rehberine bakarak ailesini aramaya başladım. Babasının doktor olduğunu bildiğimden adresini bulmak zor olmadı. Adrese gittim ve orada sadece annesinin yaşadığını gördüm. Babası bir toplama kampında ölmüştü. Annesi Dieter hakkında konuşmaya pek istekli değildi ama öyle görünüyordu ki Dieter, bir Yahudi kampına değil de genel bir kampa gitmişti ve güya sadece 'düzeltme süreci' kapsamında oradaydı. Kadın onun yaklaşık üç ay içinde döneceğini umuyordu. Dieter'a bir mesaj bırakarak, elimde halen ona ait bazı kitapların bulunduğunu, bana ulaşırsa bunları ona iade etmekten memnun olacağımı söyledim.

"Sanırım 1939'daki olaylar beni haddinden fazla zorlamıştı çünkü o sene zarfında Dieter bir daha aklıma bile gelmedi. Dresden'dan ayrıldıktan kısa bir süre sonra Teşkilat bana İngiltere'ye geri dönmemi emretti. Eşyalarımı toplayıp kırk sekiz saat içinde orayı terk ettim ve büyük bir kargaşanın yaşandığı Londra'ya dönüş yaptım. Yeni bir göreve atanmışım ve bu görev yoğun bir hazırlık, brifing ve eğitim dönemi gerektiriyordu. Derhal Avrupa'ya geri gidecektim ve bu acil durumda fayda sağlayacakları düşünülen, daha önce neredeyse hiç tecrübe edilmemiş Alman ajanlarını göreve çağıracaktım.

Bir sürü garip ismi ve adresi ezberlemeye çalışıyordum. Bu isimler arasında Dieter Frey'ı gördüğümde ne tepki verdiğimi bir hayal edin!

“Dosyasını okuduğumda bir de baktım ki, Dresden'daki konsolosluğa dalıp Yahudilere yapılan işkencelerin durdurulması için niye kimsenin parmağını bile kıpırdatmadığını sorduğunda, uygun bir aday olduğu değerlendirilip listeye çoktan eklenmişti.” Smiley sustu ve kendi kendine güldü: “Dieter insanlara bir şeyleri yaptırmakta ustaydı,” dedi. Mendel ve Guillam'a hızlı bir bakış attı. İkisi de gözlerini ona dikmiş konuşmasını bekliyorlardı.

“İlk tepkim sanırım kendi kendime kızmak oldu. Oğlan burnumun dibindeydi ve ben onu ajanlığa uygun görmemiştim – başka kim uygun olacaktı ki? Ama bu patlamaya hazır bombayı elime aldığımda, Dieter'ın ateşli mizacının sadece benim değil başkalarının da hayatına mal olabileceğini fark ettim. Görüntümdeki ufak tefek değişikliklere ve görevimin getirdiği bazı yeniliklere rağmen kendimi Dieter'a, 'Üniversiteden George Smiley' olarak tanıtmak zorundaydım ve sonuçta o da beni yakamdan tuttuğu gibi gökyüzüne fırlatacaktı. Çok talihsiz bir başlangıç yapmıştık ve neredeyse grubu Dieter olmadan oluşturmaya karar vermiştim. Ama bir kez daha yanılmıştım. O muhteşem bir ajan oldu.

“Fevri mizacını saklamaya gerek duymadı; onun yerine bu özelliğinden çifte blöf gibi faydalandı. Sakatlığı sebebiyle Teşkilat'tan uzak durarak kendine demiryollarında büro işi buldu. Çok kısa sürede, gerçek anlamda sorumluluk gerektiren bir mevkiye yükseldi ve edindiği istihbarat inanılmaz bir seviyeye çıktı. Asker ve mühimmat sevkiyatı, sevkiyat yerleri ve tarihleriyle ilgili tüm ayrıntılar elindeydi. Daha sonraları, yapılan bombardımanın başarılı olup olmadığı, kilit hedeflere tam isabet sağlanıp sağlanmadığı konusunda da rapor

vermeye başladı. İdarecilikte adeta bir dâhiydi ve onu koruyan şeyin de bu olduğunu sanıyorum. Demiryollarında öyle başarılı oldu ki orada vazgeçilmez biri haline geldi; gece gündüz çalışıyordu ve insanların gözünde neredeyse kutsallaşmıştı. Sonunda ona sivil liyakat nişanı bile verdiler ve zannedirim Gestapo da duruma uygun bir şekilde, ona ait dosyayı kaybetti.

“Dieter’in, Faust’un çok fazla etkisi altında kaldığını belli eden bir teorisi vardı. Bu teoriye göre düşünce tek başına değersizdi. Düşüncenin etkili olabilmesi için eylemde bulunman gerekirdi. Hep derdi ki, insanoğlunun yaptığı en büyük yanlış zihni ve bedeni birbirinden ayırmaktır; uyulmadığı zaman emrin anlamı yoktur. Kleist’in şu sözünü çok söylerdi: ‘Tüm gözler yeşil camdan yapılmış olsa ve beyaz görünen her şey aslında yeşil olsa, kimin daha bilge olduğunu nasıl anlayacağız?’ gibi bir şeydi sanırım.

“Dediğim gibi Dieter muhteşem bir ajandı. Hatta bombardıman uçaklarımızın rahat uçabilmesi için malzeme nakliyatını uçuşa en müsait olan gecelerde gerçekleştirmek üzere bir düzenleme bile yapmıştı. Kendine ait hileleri vardı – casusluğun özünü anlayabilecek bir zekâ yapısına sahipti. Tabii ki bunun sürekli olmasını beklemek mantıklı değildi ama bizim attığımız bombaların etkisi bazen o kadar geniş bir alana yayılıyordu ki, durumun tek bir kişinin ihanetinden kaynaklanabileceğini düşünmek çocukça olurdu – o kişi toksözlülüğüyle dile düşmüş Dieter gibi bir adam olsa bile.

“Benim Dieter’la işim oldukça kolaydı. Bulunduğu mevkiden dolayı Dieter çok fazla seyahat ediyordu – onu her yere götürecek özel bir geçiş belgesi vardı. Başka ajanlarla kıyaslandığında onunla iletişime geçmek çocuk oyuncağıydı. Bazen bir kafede buluşup konuşurduk, bazen de bakanlığa ait bir arabayla geçerken sanki beni yol üzerinde bir yerlerde ata-

cakmış gibi alır, yüz-yüz on kilometre gittikten sonra anayol üstünde bırakırdı. Ama en çok kullandığımız metot aynı tren-de seyahat etmek ve koridordan geçerken evrak çantalarını değiş tokuş etmek ya da elimizde paketlerle tiyatroya gidip paketleri bıraktığımız vestiyerdeki teslimat fişlerini değiştir-mekti. Bana nadiren gerçek raporları verirdi, daha çok transit emirlerinin karbon kopyalarını alırdım ondan. Sekreterine çok iş düşüyordu – özel bir dosyada tüm evrakların kopya-larını muhafaza ettirir sonra bu dosyayı her üç ayda bir öğ-len yemeği saatinde kendi evrak çantasına aktardıktan sonra imha ederdi.

“Her neyse, 1943’te yine göreve çağırıldım. Bu seferki gö-revim düşündüğümünden daha basit bir görevdi ve sanki biraz rafa kaldırılıyordum.” Sustu ve Guillam’ın sigara tabakasın-dan bir sigara aldı.

“Ama Dieter unutulacak biri değildi,” dedi. “O benim en iyi ajanımdı; elbette tek ajanım değildi. Bazıları başımı çok ağrı-tırdı – diğer ajanlarla kıyaslandığında onunla çalışmak piknik yapmak gibiydi. Savaş bittiğinde halefimden, Dieter ve diğer-lerine ne olduğunu öğrenmeye çalıştım. Bazıları Avustralya’ya ve Kanada’ya yerleşmişti, bazıları da önceden yaşadıkları yerlere dönmüşlerdi, yani kendi evlerine, artık geride ne kal-dıysa... Dieter’ın bu konuda bazı tereddütleri olduğunu sanı-yorum. Ruslar Dresden’daydı, elbette ki bazı şüpheleri olması doğaldı. Ama sonunda o da oraya dönmüştü – daha doğrusu annesi için gitmek zorunda kalmıştı. Zaten Amerikalılardan nefret ediyordu. Nihayetinde o bir sosyalistti.

“Sonradan öğrendim ki orada kendine bir kariyer yapmış. Savaş sırasında kazandığı tecrübe sayesinde yeni kurulan yönetimde kendine bir devlet işi bulmuş. Asiliği sebebiyle kazandığı şöhretin ve ailesinin çektiği acıların onun yolunu açtığını zannediyorum. İşleri çok iyi gitmiş olmalı.”

“Niye?” diye sordu Mendel.

“Bir ay öncesine kadar burada Çelik Misyonu’nu o yönetiyormuş.”

“Hepsi bu kadar da değil,” diye hemen lafa girdi Guillam. “Meşgul olduğunu düşünerek seni sıkıcı bir işten, yani bu sabah Weybridge’e giderek Elizabeth Pidgeon’ı tekrar görme zahmetinden kurtardım Mendel. George’un fikriydi.” Smiley’ye döndü: “Moby Dick’e benziyor değil mi – büyük, beyaz, adam yiyen bir balina gibi.”

“Eee?” diye sordu Mendel.

“Mundt adındaki genç bir diplomatın ne olur ne olmaz diye kenarda muhafaza edilen fotoğraflarını gösterdim kıza. Elizabeth onun Elsa Fennan’ın nota çantasını almak için gelen adam olduğunu anında doğruladı. Güzel değil mi?”

“Ama...”

“Soracağın soruyu biliyorum seni zeki çocuk. George’un da onu tanıyıp tanımadığını soracaksın. Evet, George da teşhis etti. Bywater Street’e onu evin içine çekmeye çalışan alçağın ta kendisi. Fazla gezinmedi mi sence de?”

Mendel arabayı Mitcham’a doğru sürüyordu. Smiley ise ölesiye yorgundu. Yine yağmur yağıyordu ve hava iyice soğumuştı. Smiley pardösüsüne iyice sarındı ve yorgun olmasına rağmen, Londra’nın akıp giden canlı gece hayatını arabanın camından zevkle seyretti. Yolculukları hep sevmiştii. Şu anda bile seçme şansı olsa, Fransa’ya uçakla gitmek yerine trenle gitmeyi yeğlerdi. Avrupa’da yapılan bir gece yolculuğunun beraberinde getirdiği o sihirli seslere, çanların yarattığı o garip kakofoniye ve onu İngilizce gördüğü rüyalarından birdenbire uyandıran Fransızca konuşmalara karşı halen duyarlıydı. Ann de yolculuğu severdi. Birlikte iki kez kara yolculuğu yapmışlar ve o rahatsız yolculukların verdiği tuhaf zevki paylaşmışlardı.

Eve vardıklarında Smiley dosdoğru yatağına gitti, Mendel da çay yapmaya. Çayı Smiley'nin yatak odasında içtiler.

“Şimdi ne yapıyoruz?” diye sordu Mendel.

“Yarın Walliston’a gitmem gerektiğini düşünüyorum.”

“Günü yatakta dinlenerek geçirmelisin. Orada ne yapacaksın ki?”

“Elsa Fennan’ı görmem lazım.”

“Tek başına emniyette değilsin. Ben de seninle gelsem iyi olur. Sen konuşmayı yaparken ben arabada otururum. O bir Yahudi ne de olsa, öyle değil mi?”

Smiley başını salladı.

“Babam da Yahudi’ydi ama bu yüzden yaygara kopardığını hiç görmedim.”

Satılık Hayal

Elsa Fennan kapıyı açtı ve bir an hiç sesini çıkarmadan ona baktı.

“Bana geleceğinizi haber verebilirdiniz,” dedi.

“Haber vermememin daha güvenli olacağını düşündüm.”

Kadın yine sustu. Sonunda, “Ne demek istediğinizi anlamıyorum,” dedi. Rol yapmak için bayağı çaba sarf ediyor olmalıydı.

“İçeri girebilir miyim?” dedi Smiley. “Çok fazla vaktimiz yok.”

Kadın yaşlı ve yorgun görünüyordu, hastalıktan yeni çıkmış gibiydi. Smiley’yi konuk odasına götürdü ve teslimiyete benzer bir ifadeyle, oturması için bir sandalyeyi işaret etti.

Smiley önce ona bir sigara ikram etti sonra kendisi bir sigara yaktı. Kadın pencerenin yanında ayakta duruyordu. Smiley ona baktığında hızlı hızlı nefes alıp verdiğini, gözlemindeki telaşı gördü ve ona sanki kadın kendini savunma gücünü kaybetmiş gibi geldi.

Smiley konuşmaya başladığında sesinin nazik ve alttan alır bir tonda çıkmasına özen gösterdi. Bu ses Elsa Fennan’a, uzun süredir hasretini çektiği, karşı konulmaz, güç veren, rahatlatan, şefkat gösteren ve emniyet hissi yaratan bir ses

gibi gelmiş olmalıydı. Yavaşça pencereden uzaklaştı ve pencerenin pervazına sıkıca bastırıldığı sağ elini önce dalgınlıkla pervazda gezdirdi, sonra tevazuyla yan tarafına indirdi. Tam Smiley'nin karşısına geçip oturdu ve gözlerini sanki bir âşık gibi huşu içinde ona dikti.

“Korkunç bir yalnızlık hissediyor olmalısınız,” dedi Smiley. “Hiç kimse bu hisse sonsuza kadar tahammül edemez. Bu ayrıca cesaret gerektiren bir durum ve yalnız başına cesur olmak hiç de kolay değil. Bunu asla anlamazlar, değil mi? Neye mal olduğunu bilmezler – iğrenç yalanlar ve hilelerle kurulan tuzaklar, sıradan insanlardan izole yaşamak. Onlar kendi sahip olduklarına benzer şeylerle senin de harekete geçmeni beklerler – vatanseverlik gösterileriyle ve marşlarla. Ama yalnız olduğunda seni harekete geçirmek için başka şeyler lazım, değil mi? Senin nefret etmen gerekir ve her zaman nefret edebilmek için de güçlü olman şarttır. Ve sevmen gereken şeyler, sen onların bir parçası değilken sana çok uzak, çok boş gelirler.” Sözlerine bir süre ara verdi. Az kaldı, diye düşündü, az sonra çözüleceksin. Ümitsizce dua etti; sözlerinin etkili olması ve kadının bu teskin edici çabayı kabullenmesi için dua etti. Kadına baktı. Çözülmesi an meselesiydi.

“Fazla zamanımız olmadığını söyledim. Bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz?”

Ellerini kucağında birleştirmişti ve gözlerini ellerine dikmişti. Sarı saçlarının diplerindeki siyahlıkları gördü ve ne demeye saçını boyamış ki, diye düşündü. Kadın sorusunu duymuş gibi görünmüyordu.

“Bir ay önce sabah sizden ayrıldıktan sonra Londra'daki evime döndüm. Adamın biri beni öldürmeye çalıştı. O gece neredeyse başarıyordu da; üç veya dört kez başıma vurdu. Hastaneden daha yeni çıktım. Bunun için şanslı hissetmeliyim elbette. Sonra adamın arabayı kiraladığı garajın sahibi

öldürüldü. Sahil Polisi cesedi Thames'ten çıkaralı epey oluyor. Şiddete dair bir kanıt bulunamadı – sadece çok viski içmiş. Buna anlam veremiyorlar, çünkü senelerdir adam nehrin yakınına bile gitmemiş. Ama sonuçta çok yetenekli bir adamla karşı karşıyayız, değil mi? Eğitimli bir katille. Samuel Fennan ile kendi arasında bağlantı sağlayan kişileri ortadan kaldırmaya çalışıyor gibi. Elbette karısı da bunlar arasında. Sonra Repertuar Tiyatrosu'ndaki o genç sarışın kız var...”

“Bana ne anlatıyorsunuz?” diye fısıldadı. “Ne söylemeye çalışıyorsunuz?”

Smiley birden içinde onu hırpalama, iradesinden geriye kalan son kırıntıları da yok etme ve tıpkı bir düşman gibi ezip geçme isteği duydu. Öyle uzun süredir zihnine musallat olmuştu ki, çaresiz yatarken tüm düşünceleri bir muammaya ve güce dönüşmüş bu kadına yönelmişti.

“Siz ikiniz ne gibi oyunlar oynadığınızı sanıyordunuz acaba? Onlar gibi güçlü adamlarla flört edebileceğinizi, kendinizi tamamen teslim etmeden sadece birazcık verebileceğinizi mi zannettiniz? Ne yani, dansı yarıda durdurup onların eline verdiğiniz gücü siz mi kontrol edecektiniz? Sizin çok değer verdiğiniz ama onlar için pek bir anlam ifade etmeyen ne gibi hayalleriniz vardı Mrs. Fennan?”

Ellerini yüzüne kapattı ve Smiley bir süre, parmaklarının arasından sızan gözyaşlarını seyretti. Vücudu hıçkırıklarla sarsılıyordu ve söylediği kelimeler ağzından zorla ve kesik kesik çıkıyordu.

“Hayır, hayır benim hayalim yoktu ama onun vardı. Onun bir hayali vardı, evet... Büyük bir hayali vardı.” Çaresizce ağlamaya devam ediyordu ve Smiley biraz zafer biraz da utanç duygusu içinde onun sözlerine devam etmesini bekledi. Kadının birden başını kaldırdı ve gözyaşları yanaklarından akmaya devam ederken ona baktı. “Bana bakın bir!” dedi. “Bana

hangi hayali bıraktılar ki. Uzun altın sarısı saçlarım olmasını isterdim, saçlarımı tıraş ettiler. Güzel bir vücudum olmasını isterdim, açlığa mahkûm ettiler. İnsanoğlunun ne olduğunu gördüm, onlardan nasıl bir şey bekleyebilirim ki? Ona söyledim, ah ona binlerce kez söyledim: ‘Kurallar koymazsan, kuramlar geliştirmez ve yargılamazsan insanlar seni severler ama onlara bir düşünce tarzı aşılır, bir slogan seçmelerini istersen oyun yeniden başlar.’ Ona aynen bunu dedim. Her gece bunları tartışırdık. Ama hayır, o küçük erkek çocuğu, hayalini gerçekleştirmek ve yeni bir dünya inşa etmek zorundaydı. Bu yeni dünyayı Samuel Fennan inşa etmeliydi. Ona ‘Dinle!’ dedim. ‘Sana sahip olduğun her şeyi onlar verdi; bir ev, para ve güven. Bunu onlara niye yapacaksın?’ Bana dedi ki: ‘Bunu onlar için yapıyorum. Ben bir cerrahım ve bunu bir gün anlayacaklar.’ O bir çocuktuk Mr. Smiley, onu bir çocuk gibi yönettiler.”

Smiley konuşmaya kalkışmadı, hiçbir şeyi zora koşmak, denemek istemiyordu.

“Samuel, o Dieter denen adamla beş yıl önce tanıştı. Garmisch yakınlarındaki bir kayak kulübesinde. Freitag’ın daha sonra bize söylediğine göre Dieter bunu daha önceden planlamıştı – zira bacaklarının durumundan dolayı kayak yapamıyordu. O an hiçbir şey gerçek görünmedi zaten; Freitag gerçek bir isim değildi. *Robinson Crusoe*’daki Cuma karakterine benzettiği için Samuel ona bu adı takmıştı. Dieter bunu çok komik bulmuştu ve biz de sonrasında Dieter ismini hiç kullanmadık; hep Mr. Robinson ve Freitag dedik.” Sözlerini aniden kesti ve hafif bir gülümsemeyle ona baktı: “Özür dilerim,” dedi. “Pek anlaşılabilir şekilde konuşamıyorum.”

“Ben anlıyorum,” dedi Smiley.

“O kız – o kız hakkında ne demiştiniz?”

“Yaşıyor. Merak etmeyin. Siz devam edin!”

“Fennan sizden hoşlanmıştı, biliyorsunuz. Freitag sizi öldürmeye çalıştı... Neden?”

“Çünkü geri geldim ve size sabah sekiz otuz çağrısını sordum. Siz de bunu Freitag’a söylediniz değil mi?”

“Ah Tanrım,” dedi ve parmaklarıyla ağzını kapadı.

“Onu telefonla aradınız öyle değil mi? Ben gider gitmez.”

“Evet evet. Korkmuştum. Onu gitmesi için uyarmak istedim, onu ve Dieter’ı... Gitmeleri ve bir daha geri gelmeleri için, çünkü onları bulacağınızı biliyordum. Bugün değilse bile bir gün, en sonunda bulacağınızı biliyordum. Niye beni yalnız bırakmıyorlar ki? Benim hayallerim olmadığınızı, sadece Samuel’i istediğimi, onu sevmek ve korumak istediğimi bildikleri için korktular benden. Tek düşündükleri buydu.”

Smiley başının garip bir şekilde zonkladığını hissetti. “Siz de hemen onu aradınız,” dedi. “Primrose numarasını denediniz ilk önce ve bağlanamadınız.”

“Evet,” dedi belli belirsiz. “Evet, doğru. Ama her iki numara da Primrose numarası.”

“Ondan sonra *diğer* numarayı aradınız öyleyse, yedek numarayı...”

Kadın tekrar pencereye doğru gitti; aniden bitkin düşmüş gibiydi ve biraz topallıyordu. Ama aynı zamanda daha da mutlu görünüyordu – fırtına bir şekilde dinmiş, onu dalgın ama rahatlamış bir halde bırakmıştı.

“Evet. Freitag yedek planlar yapmakta müthişti.”

“Diğer numara neydi?” diye ısrar etti Smiley. Kadın pencereden dışarı, karanlık bahçeye doğru bakarken Smiley endişeyle onu izliyordu.

“Niye bilmek istiyorsunuz?”

Kalkıp kadının yanına pencereye doğru gitti; onun profiline baktı. Sert ve enerjik bir tonda konuşmaya başladı.

“Kızın iyi olduğunu söyledim. Siz ve ben de hayattayız. Ama bunun sonsuza kadar süreceğini zannetmeyin.”

Kadın gözleri korkuyla dolu bir halde ona doğru döndü, bir an ona baktı ve başını salladı. Smiley kadının kolundan tutarak bir sandalyeye oturttu. Aslında içmesi için sıcak bir şeyler verse iyi olurdu. Kadın oldukça mekanik hareketlerle, sanki dünyayla bağlantısını koparmak üzere olan, deliliğin ilk evresindeki birinin tavrıyla oturdu.

“Diğer numara 9747’ydi.”

“Peki adres – elinizde bir adres var mıydı?”

“Hayır hayır, adres yoktu. Sadece telefon. İşler telefonla hallediliyordu. Adres yoktu.” Aynı lafı garip bir şekilde tekrarlayıp duruyordu; Smiley endişeyle ona baktı. Sonra birden aklına Dieter’in iletişimde sahip olduğu üstün yetenek geldi.

“Freitag, Fennan’ın öldüğü gece sizinle buluşmadı değil mi? Tiyatroya gelmedi.”

“Hayır.”

“İlk kez o gün gelmedi değil mi? Siz de panik oldunuz ve oradan erken ayrıldınız.”

“Hayır... Evet evet, paniklemişim.”

“Hayır, paniklememiştiniz! Erken ayrıldınız çünkü mecburdunuz. Ayarlama böyle yapılmıştı. *Neden* erken ayrıldınız? Neden?”

Elsa ellerini yüzüne kapattı.

“Hâlâ mı aynı delilik?” Smiley artık bağıırıyordu. “Hâlâ yaptığınız şeyi kontrol edebileceğinizi mi düşünüyorsunuz? Freitag sizi öldürecek, kızı öldürecek, öldürecek, öldürecek, öldürecek. Kimi korumaya çalışıyorsunuz, kızı mı, katili mi?”

Ağlıyordu ve hiçbir şey söylemiyordu. Smiley onun yanına çömeldi; bağıırmaya devam ediyordu.

“Size niye erken ayrıldığınızı söyleyeyim mi? Ne düşündüğümü size anlatacağım. O gece Weybridge’den giden son

postayı kaçırmamak için. O gelmediği için vestiyer kuponlarını değiştirememiştiniz ve siz de talimatlara uyarak kuponu ona postaladınız. Çünkü elinizde bir adres *vardı*; yazılı olmayan ama hatırdaki kalması gereken, sonsuza kadar hatırdaki tutulması gereken bir adres. 'Eğer acil bir durum olursa ve ben gelmezsem, adres bu.' Size böyle söylemişti değil mi? Hiçbir zaman kullanılmayacak ve söylenmeyecek olan, unutulacak ama sonsuza kadar da hatırdaki tutulacak bir adres. Doğru değil mi? Söyleyin bana!"

Elsa ayağa kalktı, başını öbür yana çevirerek masaya doğru gitti ve bir parça kâğıt ve kalem buldu. Gözyaşları halen sel gibi yanaklarından aşağı süzülüyordu. İşkence eder gibi bir yavaşlıkla adresi yazdı; elleri titriyor ve kelimeler arasında epey bir duraksıyordu.

Smiley kâğıdı ondan aldı, dikkatle ortasından ikiye katladı ve cüzdanına yerleştirdi.

Şimdi ona biraz çay hazırlayabilirdi.

Kadın denizden kurtarılmış bir çocuk gibi görünüyordu. Kanepenin kenarına ilişmiş ve zayıf elleriyle sıkıca kavradığı fincanı kendine doğru çekmişti. Çelimsiz omuzları öne doğru eğilmiş, kamburlaşmıştı, ayakları ile dizlerini sıkıca birbirine yapıştırmıştı. Smiley ona bakarken, çok hassas olduğu için asla dokunulmaması gereken bir şeyi kırmış gibi hissetti kendini. İğrenç, aşağılık bir zorbaydı ve kadının eline tutuşturduğu çay bu hoyratlığı telafi edemezdi.

Ne söyleyeceğini bilemiyordu. Bir süre sonra Elsa: "Sizi sevmişti, biliyorsunuz. Gerçekten sizi sevmişti... Sizin akıllı, minik bir adam olduğunuzu söylemişti. Samuel'in biri için akıllı kelimesini kullanmış olması beni çok şaşırtmıştı." Yavaşça başını salladı. Bu belki de gülmesini sağlayan bir tepkiydi. "Dünyada iki güç olduğunu söylerdi hep; biri olumlu biri de olumsuz. 'Peki, ben ne yapacağım,' diye sorardı bana.

‘Bana ekmek verdikleri için bırakayım da ekinleri mahvet-sinler öyle mi? Yaratım, gelişim, güç, insanlığın tüm geleceği onların kapısında bekliyor; tüm bunların içeri girmesine izin vermeyecek miyim?’ Ben de ona derdim ki: ‘Ama Samuel, belki de insanlar bu şeyler olmadan da mutludurlar.’ Ama biliyorsunuz işte o insanları böyle düşünmezdi.

“Onu durduramadım. Fennan hakkında en tuhaf şey neydi biliyor musunuz? Tüm o fikirlere ve söylemlere rağmen, o ne yapacağına çok uzun süre önce karar vermişti. Geri kalan her şey fasa fisoydu onun için. Disiplin adamı değildi; onu tanımlarken böyle derdim...”

“...ve yine de ona yardım ettiniz,” dedi Smiley.

“Evet, ona yardım ettim. Yardım istedi, ben de istediğini yaptım. O benim hayatımdı.”

“Anlıyorum.”

“Ama bu bir hataydı. O küçük bir erkek çocuğuydu, siz de biliyorsunuz. Çocuk gibi her şeyi unuturdu. Bazen de, bazı şeyleri boşa yapardı. Bir şeyi yapmaya karar verirdi ama o şeyi berbat ederdi. Sizin gibi veya benim gibi düşünmezdi. Bizim değerlendirdiğimiz gibi ele almazdı hiçbir şeyi. Alt tarafı bir işti bu onun için.

“Aslında başlangıçta her şey çok basitti. Bir gece elinde henüz gönderilmemiş bir telgrafla eve geldi ve bana gösterdi. ‘Bence Dieter bunu görmeli,’ dedi, o kadar. Başta buna inanamadım, yani casus olduğuna demek istiyorum. Ama öyleydi değil mi? Sonra yavaş yavaş her şeyi kavradım. Özel şeyler istemeye başladılar. Freitag’dan aldığım nota çantasında artık talimatlar ve bazen de para oluyordu. ‘Ne gönderdiğine dikkat et!’ dedim. ‘İstediğin bu mu?’ Parayla ne yapacağımızı bilmiyorduk. Sonunda çoğunu bağışlıyorduk, niye bilmiyorum. Bunu o kış kendisine söylediğimde Dieter çok öfkelen-di.”

“Hangi kıştı bu?” diye sordu Smiley.

"1956 kışıydı. Mürren'deydik, Dieter'la geçirdiğimiz ikinci kıştı. Onunla ilk olarak 1955'in Ocak ayında karşılaşmıştık. Her şey de o zaman başlamıştı. Size bir şey söyleyeyim mi? O yıl Macaristan'da yaşanan olaylar Samuel'i hiç etkilememişti; kılı bile kıpırdamamıştı. O zaman Dieter ondan korkmuştu; bunu biliyorum çünkü Freitag anlatmıştı bana. O Kasım ayında Fennan bana, Weybridge'e götürmem için bazı şeyler verdiğinde neredeyse çıldırmıştım. Ona bağırarak dedim ki: 'Aynı şey olduğunu görmüyor musun? Silahlar aynı, sokaklarda ölen çocuklar aynı. Sadece hayaller farklı; dökülen kanın rengi aynı. İstedğin bu mu?' Ayrıca, 'Bunu Almanlar için mi yapacaksın bir de? Çukura atılan benim, bunu *bana* yapmalarına izin mi vereceksin?' Ama o sadece şunu söyledi: 'Hayır Elsa, bu farklı.' Ben de nota çantasını götürmeye devam ettim. Anlıyor musunuz?"

"Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Sanırım anlıyorum."

"Sahip olduğum tek şeydi o. O benim hayatımdı. Böyle yapmakla sanırım kendimi koruyordum. Giderek de bu işin bir parçası oldum ve artık durmak için çok geçti... Sonrasını da biliyorsunuz zaten," dedi fısıldayarak; "mutlu hissettiğim anlar da oldu; dünyanın Samuel'in yaptıklarını takdir ettiğine inandığım anlar... Yeni Almanya bizim için iç açıcı bir yer değildi. Eski isimler geri gelmişti, çocukluğumuzda bizi korkutan isimler. O korkutucu, pervasız kibir geri dönmüştü. Gazetelerdeki fotoğraflara bile baksanız bunu görebilirdiniz; yine eski ritimle yürümeye başlamışlardı. Fennan da bunu hissediyordu, ama şükürler olsun ki o, benim şahit olduklarıma şahit olmamıştı.

"Daha önce yaşadığımız yer olan Dresden'in dışındaki bir kampa götürmüşlerdi bizi. Babam felç geçirmişti. Her şeyden fazla tütünü özlemişti ve sadece o özlemi gidermek için,

kampta bulabildiğim çerçöpü toplayıp, sigara gibi sarıyordum. Bir gün muhafızlardan biri babamı sigara içerken gördü ve gülmeye başladı. Diğerleri de geldi ve onlar da güldüler. Babam sigarayı felçli eliyle tutuyordu ve sigara parmaklarını yakıyordu. Ama o farkında bile değildi, anlıyor musunuz?

“Evet, onlar yine Almanlara silah, para ve üniforma verdiklerinde bazen –sadece kısa bir anlığına da olsa– Samuel’in yaptıklarından dolayı memnun oluyordum. Biz Yahudi’yiz, siz de biliyorsunuz, o yüzden...”

“Evet, biliyorum, sizi anlıyorum,” dedi Smiley “Ben de bazı şeyler yaşadım, az da olsa.”

“Dieter söylemişti.”

“Dieter bunu mu söylemişti.”

“Evet, Freitag’a. Ona sizin çok zeki bir adam olduğunuzu söylemiş. Savaştan önce onu bir kez aldatmışsınız ve o bunu çok sonra fark edebilmiş. Freitag böyle demişti. Dieter ona, tanıdığı en zeki adam olduğunuzu söylemiş.”

“Freitag bunu ne zaman söyledi?”

Kadın uzun bir süre boyunca ona baktı. Smiley o âna kadar hiçbir insanın yüzünde, böyle ümitsiz bir keder ifadesine tanık olmamıştı. Kadının daha önceden ona söylemiş olduğu cümleyi hatırladı: “Kederimin çocukları çoktan öldü.” Ne demek istediğini şimdi anlamıştı ve kadın en nihayetinde konuştuğunda, bu ümitsizliği sesinde de hissetti.

“Neden soruyorsunuz ki, her şey ortada değil mi? Onun Samuel’i öldürdüğü gece. İşte en tuhaf şey bu Mr. Smiley. Samuel onlar için birçok şey yapmışken hem de –öyle ara ara değil– her zaman; öyle çok nota çantası vardı ki... O anda onları mahveden, kendi korkularıydı; bu korku onları hayvanlaştırdı ve kendi yarattıkları şeyi öldürmelerine sebep oldu.

“Samuel hep şöyle derdi: ‘Onlar kazanacaklar çünkü onlar ne *istediklerini* biliyorlar ama diğerleri yok olacaklar

Çünkü onlar bilmiyorlar. Bir hayal uğruna çalışan adamlar bunu sonsuza kadar yaparlar.’ Evet böyle derdi. Ama ben onların hayalini biliyordum, o hayalin bizi yok edeceğini biliyordum. Hangi hayal yok etmedi ki? İsa’nın hayali bile yaptı bunu.”

“O halde beni Fennan’la birlikte parkta gören kişi Dieter’dı değil mi?

“Evet.”

“Ve düşündü ki...”

“Evet. Samuel’in ona ihanet ettiğini düşündü ve Freitag’a, Samuel’i öldürmesini söyledi.”

“Peki, o isimsiz mektup?”

“Bilmiyorum. Onu kim yazdı hiçbir bilgim yok. Samuel’i tanıyan biri, belki ofistendir, onu takip edip hakkında malumat edinmiştir. Veya Oxford’dan, Parti’den biri de olabilir. Bilmiyorum. Samuel de bilmiyordu.”

“Ama intihar mektubu...”

Kadın ona baktı ve yüzünü buruşturdu. Tekrar ağlamaya başlayacak gibiydi. Başını ne eğdi.

“Ben yazdım. Freitag kâğıdı verdi ve ben de yazdım. İmza zaten vardı. Samuel’in imzası.”

Smiley kanepeye doğru yürüdü ve yanına oturarak elini tuttu. Kadın birden öfkeyle ona döndü ve bağırmaya başladı.

“Ellerinizi üzerimden ekin. Onlara ait olmadığım için size ait olduğumu mu sanıyorsunuz? Gidin buradan! Gidin ve Freitag’ı, Dieter’ı öldürün, oyunu devam ettirin Mr. Smiley. Ama sakın *sizin* yanınızda olduğumu zannetmeyin, beni duyuyor musunuz? Ben Yurtsuz Yahudi’yim, sahipsiz bir araziyim, oyuncak askerleriniz için bir muharebe sahasıyım ne de olsa... Benim stmde tepinebilir, beni ezip geçebilirsiniz ama asla, asla bana dokunamazsınız, bana zgn olduğunuzu da sakın söylemeyin duyuyor musunuz beni? şimdi gidin buradan! Gidin ve öldürün!”

Orada oturmuş, sanki ayazda kalmış gibi titriyordu. Smiley kapıya gittikten sonra geri dönüp ona baktı. Gözlerinde yaş yoktu.

Mendel onu arabada bekliyordu.

Samuel Fennan'ın Düşük Randımanı

Mitcham'a vardıklarında öğlen olmuştu. Peter Guillam onları sabırla arabasının içinde beklemişti.

“Eee, çocuklar, haberler nasıl?”

Smiley cüzdanından çıkardığı kâğıt parçasını onun eline tutuşturdu. “Acil durumlarda aranacak bir numara daha varmış – Primrose 9747. Bir kontrol etsen iyi olur ama bir şey çıkacağını pek sanmıyorum.”

Peter hemen hole doğru gitti ve telefon etti. Mendel mut-fakta bir şeylerle meşguldü ve on dakika kadar sonra bira, ekmek ve peynirle doldurduğu bir tepsiyle içeri girdi. Guillam geri geldi ve tek kelime etmeden oturdu. Endişeli görünüyordu. Sonunda, “Anlat George, kadın neler söyledi?” diye sordu.

Smiley olanları anlattı. Sözlerini bitirdiğinde Mendel yemekten kalan artıkları masadan topluyordu.

“Anlıyorum,” dedi Guillam. “Ne kadar üzücü. Ama durum ortada George. Bunu bugün rapora yazmam lazım ve bir an önce de Maston'ı görmem gerekiyor. Ölü ajanlar yakalamak gerçekten tatsız bir oyun ve çok fazla sorun çıkarıyor.”

“Dışişleri Bakanlığı’nda ne gibi bilgilere erişim hakkı varmış?” diye sordu Smiley.

“Son zamanlarda oldukça fazla bilgiye erişim hakkı varmış. Zaten onunla görüşme yapılmasını da bunun için istemişler, senin de bildiğin üzere.”

“Ne çeşit bilgilermiş bunlar?”

“Henüz bilmiyorum. Birkaç ay öncesine kadar Asya masasındaymış ama yeni görevi farklıymış.”

“Amerikan masası, öyleydi sanırım,” dedi Smiley “Peter?”

“Evet.”

“Peter, Fennan’ı niye bu kadar çok öldürmek istedikleri hakkında hiç düşündün mü? Demek istediğim, diyelim ki onların düşündüğü gibi *ihanet etti*, onu niye öldürsünler? Elllerine geçecek bir şey yok ki.”

“Hayır; hayır, sanırım yok. Bunun bir açıklaması olmalı, düşünmek lazım... Acaba? Fuchs veya MacLean, onlara ihanet etmiş olsa ne yaparlardı acaba, bunu düşünelim. Diyelim ki sadece burada değil de, Amerika’da da veya dünyanın her yerinde bir zincirleme reaksiyonun gerçekleşmesinden korkuyorlar ve bunun için de bir sebepleri var. Bunu engellemek için onu öldürmezler miydi? Sebebini bilemeyeceğimiz birçok şey olabilir.”

“Sekiz otuz çağrısı gibi, değil mi?” dedi Smiley.

“Bana müsaade! Ben seni arayana kadar burada kal, tamam mı? Maston seni görmek isteyecektir. Onlara mutlu haberi verdiğimde koridorda bir oraya bir buraya koşturmaya başlayacaklar. Felaket haberlerini verirken kullandığım o özel sırtıışı yüzüme yerleştirmem gerekecek.”

Mendel onu uğurladı ve sonra oturma odasına geri döndü. “Bence yapacağın en iyi şey biraz dinlenmek,” dedi “Berbat görünüyorsun, inan bana.”

* * *

Smiley ellerini başının altına koymuş, üzerinde yeleşikle yatarken, Mundt burada olabilir de, olmayabilir de diye düşünüyordu. Eğer burada değilse bittik demektir, dedi kendi kendine. Bu durumda Elsa Fennan'la ne yapacağına karar vermek Maston'a düşecekti ve Smiley'nin tahminine göre Maston hiçbir şey yapmayacaktı.

Diğer yandan Mundt halen *buradaysa*, bunun üç sebebi olabilirdi: A. Dieter ona kal ve ortalığın durulmasını bekle demiş olabilirdi; B. Haletiruhiyesi çok kötüydü ve geri gitmekten korkuyor olabilirdi; C. Görevini henüz tamamlamamış olabilirdi.

A şıkkı mümkün görünmüyordu çünkü gereksiz risk almak Dieter'ın tarzı değildi. Her açıdan saçma bir fikirdi.

B de pek mümkün değildi; Mundt'un en çok korktuğu şey büyük ihtimalle Dieter'ın kendisiydi zaten. Ayrıca bir cinayetle suçlanmaktan da korkuyor olmalıydı. Bu durumda yapılacak en akıllıca iş başka bir ülkeye gitmekti.

C seçeneği en makul olanıydı. Smiley, ben Dieter'ın yerinde olsam Elsa Fennan hakkında endişelenirdim, diye düşündü. Elsa boşlukları doldurmadığı takdirde, Elizabeth Pidgeon önemli bir tehlike oluşturmuyordu. Sonuçta kız bir komplocu değildi ve özel olarak Elsa'nın tiyatrodaki arkadaşını hatırlaması gerekmiyordu. Hayır, tehlike arz eden kişi Elsa'ydı.

Elbette son bir ihtimal daha vardı ve Smiley şu anda bunun mümkün olup olmadığını kanıtlayamazdı; Dieter'ın Mundt aracılığıyla kontrol ettiği başka ajanların da olması ihtimali. Genel manzaraya bakıldığında böyle bir şeye pek ihtimal vermiyordu ama bu olasılığın Peter'ın aklından geçtiğine şüphe yoktu.

Hayır... Hâlâ olanlara bir anlam veremiyordu. Bir şeyler tam olarak yerine oturmuyordu. Baştan almaya karar verdi.

Neleri biliyoruz? Kalem kâğıt almak için yerinden doğrunca başı zonklamaya başladı. İnat ederek kalktı ve ceketinin

iç cebinden bir kalem aldı. Bavulunda da bir bloknot duruyordu. Yatağa döndü ve yastıkları istediği şekilde ayarladı; masanın üstündeki şişeden dört tane aspirin aldıktan sonra da bodur bacaklarını öne doğru uzatıp yastıklara sırtını dayadı. Ardından not almaya başladı. Önce düzgün, üst seviyede eğitim almış birine yakışır bir elyazısıyla başlık attı, sonra da başlığın altını çizdi.

Neleri biliyoruz?

Sonra adım adım, yaşanan tüm olayları mümkün olduğunca tarafsız bir bakış açısıyla yeniden değerlendirmeye başladı.

“2 Ocak Pazartesi günü Dieter Frey parkta beni ajanıyla konuşurken gördü ve şu sonucu çıkardı...” Evet, Dieter *hangi* sonucu çıkarmış olabilirdi? Fennan’ın her şeyi itiraf ettiğini mi, yoksa cdeceğini mi? Ya da Fennan’ın aslında *benim* ajanım olduğunu mu? “...ve hâlâ bilinmeyen bazı sebeplerden ötürü, Fennan’ın tehlikeli olduğuna karar verdi. Ertesi akşam, yani ocak ayının ilk salı gününde, Elsa Fennan kocasının hazırladığı raporları bir nota çantasına koyarak Weybridge Repartuar Tiyatrosu’na götürdü ve kullandıkları metoda uygun olarak çantayı vestiyere bırakıp vestiyer fişini aldı. Mundt da kendi nota çantasını getirecek ve aynı şeyleri yapacaktı. Elsa ve Mundt gösteri esnasında fişleri değişeceklerdi. Ama Mundt gelmedi. Elsa da acil durumlarda kullanılacak prosedüre uygun olarak, Weybridge’den giden son postayı kaçırmamak için tiyatrodan erken ayrıldı ve fişi önceden kararlaştırılmış adrese postaladı. Sonra evine gitti ve muhtemelen Dieter’in emriyle Fennan’ı öldüren Mundt onu evde karşıladı. Mundt, Fennan’ı holde gördüğü an, yakın mesafeden vurmuştu. Benim tanıdığım Dieter mutlaka gerekli ön tedbirleri almış ve

olası bir uzlaşma ya da şantaj durumunda kullanmak üzere, Fennan'ın imza örneklerinin bulunduğu, sahte veya gerçek imzalı boş kâğıtları Londra'da muhafaza etmişti. Durumun böyle olduğu düşünülürse, Mundt da o imzalı mektuplardan birini yanında getirerek intihar mektubunun Fennan'ın kendi daktilosunda yazılmasını sağlamıştı. Elsa'nın eve dönüşünden sonra yaşanan o dehşet anlarında Mundt büyük ihtimalle Dieter'in, Fennan ve Smiley arasındaki görüşmeyi yanlış yorumladığını anlamıştı ama Elsa'nın gerek kocasının adına leke sürdürmemek için, gerek kendi de suça ortak olduğundan ağzını kapalı tutacağına inanmıştı. Yani Mundt oldukça güvendeydi. Mektubu Elsa'ya niye yazdığını gelince, belki de İngilizcesine güvenememişti. (Not: Peki o kahrolası ilk mektubu, ihbar mektubunu kim yazmıştı?)

"Daha sonrasında Mundt büyük olasılıkla, teslim alamadığı nota çantasını istemişti ve Elsa da ona talimatlara uyduğunu, vestiyer fişini Hampstead'deki adrese gönderdiğini, nota çantasını tiyatrodan bıraktığını anlatmıştı. Mundt da sinirlenmiş ve çantayı Londra'ya dönmeden önce almak istediğini, bunun için de tiyatroya telefon etmesini ve gerekeni yapmasını söylemişti. Dolayısıyla iki olasılık söz konusuydu: ya fişin postalandığı adres artık geçerli bir adres değildi ya da Mundt ertesi sabah eve erken dönmeyi planlamıştı ve fişle çantayı alacak vakti kalmayacaktı.

"4 Ocak Çarşamba sabahı Smiley erkenden Walliston'a gidiyor ve Elsa Fennan ile yaptığı bu ilk görüşme sırasında telefon santralinden, sekiz otuz için istenen bir uyandırma çağrısı geliyor; bu çağrının bir önceki akşam saat yedi elli beşte Fennan tarafından talep edildiği konusunda hiçbir şüphe yoktu. NEDEN?

"O sabah daha geç bir saatte S. sekiz otuz çağrısını sormak için tekrar Elsa Fennan'a gidiyor – Elsa Fennan, bu konuyu (kendi ifadesiyle) "kafama takacağımı" zaten tahmin ettiğini

söylemişti (ki bu tahminin, Mundt'un benim kabiliyetlerimi ona abartarak anlatmış olmasından kaynaklandığını zannediyorum). Elsa Fennan, S.'ye hafızasının zayıflığıyla ilgili saçma bir hikâye uydurduktan sonra panikliyor ve Mundt'u arıyor.

"Mundt da büyük ihtimalle Dieter'dan aldığı bir fotoğrafı veya tarifi kullanarak S.'yi ortadan kaldırmaya karar veriyor (Dieter'ın emriyle mi?), hatta o gün bunu başarmasına da ramak kalıyor. (Not: Mundt 4 Ocak gecesine kadar arabayı Scarr'ın garajına geri getirmemişti. Ama bu, Mundt'un o gün daha erken bir saatte uçmak için plan yapmadığı anlamına da gelmiyor. Sabah daha erken uçmaya niyetlenmişse, arabayı pekâlâ Scarr'ın garajına daha erken bırakabilir ve havaalanına otobüsle gidebilirdi.)

"Elsa'nın telefonundan sonra Mundt planlarını değiştirmiş gibi görünüyor. Ama bu değişikliği telefon görüşmesi *sebebiyle* mi yaptı, orası belli değil." Mundt Elsa yüzünden paniklemiş miydi? Acaba panik olmuştu da kalmaya ve Adam Scarr'ı öldürmeye mi karar vermişti?

Holde duran telefon çalıyordu...

"George benim, Peter. Adres ve telefonla ilgili pek iyi haberlerim yok. Ümitsiz vaka."

"Ne demek istiyorsun?"

"Telefon numarası ve adres aynı yere ait – Highgate kasabasında möbleli bir daireye."

"Eee?"

"Lufteuropa'da görevli bir pilot tarafından kiralanmış. Ocağın beşinde iki aylık kirayı peşin ödemiş ve o tarihten sonra da geri gelmemiş."

"Kahretsin!"

"Ev sahibesi Mundt'u gayet iyi hatırlıyor. Pilotun arkadaşymış. Bir Alman için çok eli açık, çok hoş, nazik bir beyefendiymiş. Genellikle kanepede uyurmuş."

“Tanrım.”

“Odayı iyice gözden geçirdim. Köşede bir masa vardı. Tüm çekmeceler boştu, biri hariç; o çekmecede bir vestiyer fişi vardı. Nereden geldiğini merak ediyorum. Neyse biraz gülmek istiyorsan, Circus’a gel! Olimpos’ta şenlik var. Ha aklıma gelmişken...”

“Evet?”

“Dieter’ın dairesini de altüst ettim. Kötü bir haber daha. Ocağın dördünde oradan ayrılmış. Sütçüye bile söylememiş.”

“Posta kutusuna baktın mı?”

“Faturalar dışında hiçbir şey yok. Yoldaş Mundt’un küçük yuvasına da bir göz attım: Çelik Misyonu için kullanılan iki oda. Mobilyalar diğer tüm eşyalarla birlikte gitmiş. Üzgünüm.”

“Anlıyorum.”

“Yine de sana garip bir şey söyleyeyim George. Fennan’ın şahsi eşyasına –işte cüzdanına, not defterine filan– ulaşabilir miyiz diye sormuştum, hatırlıyor musun? Polisteydi hani.”

“Evet.”

“İşte onları buldum. Ajandasının adres kısmında Dieter’ın tam adı ve karşısında da misyonun telefon numarası yazılı. Cürete bak sen!”

“Bu cüretten fazla bir şey. Bu delilik. Aman Tanrım.”

“Sonra ocak ayının dördü için bir not girilmiş ‘Smiley C.A. Sekiz otuz çağrısı’. Bu notu daha da pekiştirmek için ayın üçüne de ‘Çarşamba sabahı çağrı iste!’ diye bir not yazmış. İşte senin şu gizemli çağrın!”

“Hâlâ bir şey anlamıyorum.” Sessizlik.

“George, Felix Taverner’ı biraz araştırma yapması için Dışişleri Bakanlığı’na gönderdim. Vaziyet bir bakıma iç açıcı değil ama bir bakıma da iyi.”

“Nasıl yani?”

“Taverner son iki yılın kayıt listesine ulaşmayı başarmış. Fennan’ın çalıştığı şubeye hangi dosyaların havale edildiğini de bulmuş. Herhangi bir şube dosyalardan birini özel olarak istediğinde mutlaka bir talep formu doldurmak zorundaymış.”

“Devam et.”

“Felix, genellikle üç veya dört dosyanın cuma öğleden sonraları Fennan tarafından istendiğini ve aynı dosyaların pazartesi sabah, giriş yapan dosya olarak tekrar işaretlendiklerini tespit etmiş. Bu da o dosyaları hafta sonları eve götürdüğü anlamına geliyor.”

“Aman Tanrım!”

“Ama garip olan şu George, altı aydan beri, yani yeni görevine başladığından bu yana eve sadece, kimsenin ilgi alanına girmeyen *tasnif dışı* belgeleri götürmüştü.”

“İyi de, son aylarda çoğunluğu gizli dosyalar üzerinde çalışmaya başlamıştı,” dedi Smiley. “İstediği dosyayı eve götürmüş olabilir.”

“Biliyorum, ama götürmemiş işte. Bunu bilerek yapmıştır da diyebilirsin tabii. Eve götürdükleri günlük çalışmaları kullandığı, gizlilik derecesi düşük belgelermiş. Mesai arkadaşları şimdi düşündüğümüzde bir anlam veremiyoruz diyorlar – bazen kendi şubesinin ilgi alanına girmeyen dosyaları bile eve götürüyormuş.”

“Ve hepsi tasnif dışı dosyalar.”

“Evet, istihbarat açısından hiçbir değeri olmayan dosyalar.”

“Peki, bu yeni görevine atanmadan önce durum nasılmış? O zaman evine ne çeşit belgeler götürüyormuş?”

“Götürmesi normal karşılanabilecek olan dosyaları – günlük işlerde veya siyasetle ilgili konularda filan kullanabileceği dosyaları götürmüştü.”

“Gizli dosyalar mıymış?”

“Bazıları gizli, bazıları değil. Nasıl denk gelmişse.”

“Ama olağanüstü bir şey yok değil mi – onu ilgilendirmeyen öyle kritik bir bilgi falan?”

“Hayır. Hiçbir şey yok. Açıkçası bunun için elinin altında oldukça fazla imkân varmış ama o hiç kullanmamış. Sanırım fazla endişeli bir tipmiş.”

“Kontrol birimindeki kişinin adını ajandasına yazıyorsa, öyle de olmalı.”

“Bir şey daha! Artık ne düşünürsün bilemem. Ayın dördü için, yani öldüğü günden bir gün sonrası için işyerinden bir günlük izin almış. Bu da enteresan bir durum, çünkü herkes onun bir işkolik olduğunu söylüyor.”

Bir süre sustuktan sonra, “Tüm bunlar olurken Maston ne yapıyor peki?” diye sordu.

“Şu anda dosyalar üzerinde çalışıyor ve her iki dakikada bir saçma sapan sorularla beni taciz ediyor. Bana kalırsa bu inkâr edilemez gerçekler onu bir köşeye sıkıştırdı.”

“Aa, merak etme Peter, o hepsinin üstesinden gelir.”

“Fennan’a karşı olan tüm delillerin, nevrotik bir kadının ifadesine dayandığını söyleyip duruyor.”

“Aradığın için teşekkür ederim Peter.”

“Hoşça kal dostum. Çok dikkat çekmemeye çalış!”

Smiley ahizeyi yerine koydu ve Mendel’in nerede olduğunu merak etti. Holdeki masanın üzerinde bir akşam gazetesi duruyordu; gazetenin manşetine şöyle bir göz attı. “Linç Girişimi: Dünyadaki Musevi Protestoları” yazıyordu ve manşetin altında da Düsseldorf’taki Musevi bir dükkân sahibinin linç edilmesiyle ilgili haber yer alıyordu. Salonun kapısını açtı – Mendel orada değildi. Sonra pencereden dışarı baktı ve onun ön bahçede olduğunu gördü; kafasına bahçıvan şapkasını geçirmişti ve elindeki kazmayla bir odun kütüğünü

vahşice doğruyordu. Smiley bir dakika kadar onu seyretti sonra yine odasında dinlenmek üzere merdivenden yukarı çıkmaya başladı. Tam merdivenin tepesine varmıştı ki holdedeki telefon yine çaldı.

“George, yine rahatsız ettim kusura bakma ama, Mundt hakkında bir gelişme var.”

“Evet?”

“Geçen gece BEA ile Berlin’e uçmuş. Başka bir isim kullanmış ama uçuş hostesi onu kolaylıkla tespit edebildi. Durum bundan ibaret. Kötü şans dostum.”

Smiley bir süreliğine parmağını ahize yuvasına bastırdıktan sonra Walliston 2944’ü çevirdi. Diğer taraftan telefonun çalma sesi geliyordu. Birden ses kesildi ve karşı taraftan Elsa Fennan’ın sesi duyuldu.

“Alo... Alo... Alo...”

Ahizeyi yavaşça yerine koydu. Yaşıyordu.

Mundt niye şimdi gitmişti ki? Fennan’ı öldürmesinin üzerinden beş hafta, Scarr’ı öldürmesinin üzerinden üç hafta geçtikten sonra, niye şimdi? Neden en az tehlike oluşturan kişiyi yani Scarr’ı öldürmüştü de, her an kendi güvenliğini filan umursamayıp tüm hikâyeyi anlatabilecek olan nevroitik ve hayata küsmüş Elsa Fennan’a bir şey yapmamıştı. O korkunç gecenin kadında etkilemediği tek bir hücre kalmış mıydı sanki? Dieter kendisine bu kadar zayıf bir bağ ile bağlı olan bir kadına nasıl güvenebiliyordu? Kocasının adı her halükârda artık temizlenemeyecekti; bir intikam veya pişmanlık duygusuyla –artık hangisi olacağını Tanrı bilirdi– kadının tüm gerçekleri pat diye anlatmayacağı ne malumdu? Fennan’ın ölümüyle karısının ölümü arasında belli bir zaman geçmesinin gerektiği aşikârdı ama hangi olay, hangi bilgi ya da hangi tehlike Mundt’un dün gece aniden ülkesine dönmesine sebep olmuştu? Böylelikle Fennan’ın

ihametini gizli tutmak için zalimce ve özenle hazırlanmış olan plan tamamlanmadan bir köşeye atılmış olmuyor muydu? Mundt'un haberini aldığı olay ne olabilirdi? Yoksa gidiş zamanı tesadüf müydü? Smiley buna inanamazdı. Mundt iki cinayetten sonra İngiltere'de kalmışsa bunu hiç istemeden yapmıştı ve kendini uzaklaştıracak bir fırsatın çıkmasını veya bir olayın gerçekleşmesini dört gözle beklemiş olmalıydı. Gereğinden fazla, bir dakika bile kalmak istemezdi. Scarr'ın ölümünden sonra acaba ne yapmıştı? Tek başına kilitli bir odada gün ışığı görmeden ve hiçbir haber almadan saklanmış mıydı? Eğer öyleyse neden aniden eve dönmeye karar vermişti?

Ve Fennan – bu nasıl casustu ki elinin altında bir sürü değerli mücevher dururken amirlerine en değersiz bilgileri seçip veriyordu? Fikrini mi değiştirmişti? Amacından uzaklaşmış mıydı? Eğer öyleyse karısına niye söylememişti, kocasının işlediği suç yüzünden kadın sürekli kâbuslar içinde yaşıyordu ayrıca amacından sapmasına karısı çok sevinirdi? Fennan'ın gizli belgeleri hiçbir zaman tercih etmediği apaçık ortadaydı – eve götürdükleri sadece o an yaptığı işle ilgili olanlardı. Ama Marlow'da buluşmak için kendisine yaptığı garip davet, amacından vazgeçtiğinin bir göstergesi olabilir ve Dieter'ın, Fennan'ın ihanetine nasıl ikna olduğunu açıklayabilirdi. Peki, isimsiz mektubu kim yazmıştı?

Hiçbir şey tutarlı değildi, hiçbir şey. Zeki, zarif ve karizmatik biri olan Fennan, yaptığı hileli işleri de son derece doğal bir şekilde ve ustalıkla yapmıştı. Smiley ondan gerçekten hoşlanmıştı. Öyleyse, bu kadar tecrübeli bir hilekâr, Dieter'ın adını ajandasına yazmak gibi inanılmaz bir hataya nasıl düşer, istihbarat seçiminde de nasıl bu kadar mantıksız ve sağduyusuz davranırdı?

Smiley, Mendel'in onun için Bywater Street'teki evinden alıp getirdiği birkaç parça eşyasını toplamak üzere merdivenden yukarı çıktı. Geri dönme vaktiydi.

Dresden'lı Çoban Kız

Eşikte durdu ve bavulunu yere koyarak el yordamıyla kapının anahtarını aradı. Kapıyı açarken, Mundt'un o soluk mavi gözleriyle kendisini nasıl dikkatle, bakışlarını hiç ayırmadan süzdüğünü hatırladı. Onu *Dieter'in adamı* olarak düşünmekte zorlanıyordu. Mundt iyi eğitim görmüş paralı bir askerin sıkı disipliniyle yolunda ilerleyen biriydi – yetenekliydi, hedefine odaklanmıştı ama sığıdı. Tekniğinde orijinal hiçbir şey yoktu; yaptığı her şeyde patronunun gölgesi vardı. Sanki Dieter'in zeki ve yaratıcı hileleri bir kitapta toplanmıştı da Mundt bunları ezberlemiş, uyguluyordu. Bu hilelere kendinden kattığı tek şey zalimliğiydi.

Smiley posta ofisine zarfları gönderebilecekleri başka bir adres vermediğinden –ki bunu elbette bilerek yapmıştı– paspasın üzerinde bir mektup yığını oluşmuştu. Mektupların hepsini topladı ve holdeki masanın üzerine bıraktı; ardından tüm kapıları açarak etrafına bakındı. Yüzünde şaşkın, kaybolmuş bir ifade vardı. Evi ona yabancı gelmişti; soğuktu ve küf kokuyordu. Bir odadan diğerine yavaşça geçerken hayatının ne kadar boş olduğunu ilk kez fark etti.

Gaz sobasını yakmak için kibrit aradı ama bulamadı. Oturma odasında bir koltuğa oturdu, gözlerini kitaplıkta ve

seyahatleri esnasında satın aldığı ufak tefek şeylerde gezdirdi. Ann onu terk ettiğinde ondan geriye hiçbir iz kalmaması için birçok şeyi atmıştı. Hatta ona ait kitapları bile ortadan kaldırmıştı. Ama belli bir zaman geçtikten sonra onunla geçen günlerini hatırlatan bazı eşyaların, mesela yakın dostlarından düğün hediyesi olarak gelen ve atılamayacak kadar anlamlı olan şeylerin evde durmasına izin vermişti. Bunların arasında Peter Guillam'ın hediye ettiği bir Watteau eskizi ve Steed-Asprey'in hediye ettiği Dresden işi bir biblo vardı.

Koltuğundan kalkarak, porselen biblonun üzerinde durduğu büfeye gitti. Bu biblonun güzelliğini seyretmek hoşuna gidiyordu; rokoko stilinde incelikle şekillendirilmiş çoban kıyafeti içindeki minik aşüftenin elleri âşıklarından birine doğru uzanırken, küçük yüzü başka bir adama doğru çevrili durur, gözleri onu süzerdi. Smiley bu zarif kusursuzluk karşısında kendini hep yetersiz hissederd; tıpkı Ann'in kalbini kazanmaya çalıştığı ve bu sebeple cemiyeti hayretlere gark ettiği o günlerde, Ann'in karşısında hissettiği gibi... Bu figürler nedense onu rahatlatırdı; tıpkı vitrinde duran bu minik çoban kız gibi, Ann'den de sadakat beklemek boşunaydı. Steed-Asprey bu bibloyu savaştan önce Dresden'dan almıştı ve koleksiyonunun en değerli parçasıydı. Evlendiklerinde de onlara hediye etmişti. Sanki günün birinde Smiley'nin, bu bibloların ortaya koyduğu basit felsefeye ihtiyacı olabileceğini tahmin etmişti.

Tüm Alman şehirleri arasında Smiley'nin favorisi Dresden'dı. Mimarisini, Ortaçağ'a ve klasik döneme ait yapıların kaynaşarak oluşturduğu o garip düzensizliği, ona bazen Oxford'u hatırlatan binaları, kubbeleri, kuleleri, o kulelerin sivri külahlarını ve parlak güneşin altında ışıldayan bakıra çalan yeşil çatıları severdi. İsmi "orman sakinlerinin şehri" anlamına geliyordu ve Bohemya Kralı Wenceslaus'un

halk ozanlarına hediyeler vererek imtiyaz tanıdığı bir yerdi. Smiley Dresden'a en son gidişini hatırladı. Üniversiteden bir ahababını, İngiltere'deyken tanıştığı bir filoloji profesörünü ziyaret etmek için gitmişti. İşte o ziyaret sırasında Dieter Frey'ı bir hapisane avlusunda hayatta kalma mücadelesi verirken görmüştü. Diğerlerinin arasında upuzun boyuyla, sakın ama öfkeli görünüyordu ve tıraş edilmiş başı onu daha da ürkütücü bir hale sokmuştu. Öyle ya da böyle, o küçük hapisane için fazlasıyla iriydi. Smiley'nin hatırladığı kadarıyla Dresden aynı zamanda Elsa'nın da doğduğu şehirdi. bakanlıktayken Elsa'nın şahsi bilgilerine göz atmıştı; kızlık soyadı Freimann'dı ve 1917 yılında Alman bir anne babadan Dresden'da dünyaya gelmiş, orada eğitim almıştı. 1938 ile 1945 yılları arasında bir hapishanede tutulmuştu. Smiley onu kendi evinde hayal etmeye çalıştı; aşağılanma ve baskılar altında hayatını sürdürmeye çalışan soylu bir Yahudi ailesi. "Uzun altın sarısı saçlarım olmasını isterdim, saçlarımı tıraş ettiler." Niye saçlarını boyadığını şimdi anlamıştı. O da bu çoban kız gibi olabilirdi; dolgun göğüslü ve güzel. Ama vücudu açlıktan öyle kavrulmuştu ki sonunda iyice çelimsizleşmiş ve çirkinleşmiş, minik bir kuşun iskeleti gibi görünmeye başlamıştı.

Smiley onu bir de, kocasının katilini cesedin yanında dururken gördüğü o korkunç gecede hayal etmeye çalıştı: Nefes nefese ve hıçkırıklar arasında Smiley ile Fennan'ın parkta niye buluştuğunu anlatmaya çalışırken sanki onu duyabiliyordu. Mundt da bu açıklamalardan hiç etkilenmemiş gibi duruyor ve onu bu korkunç ve fuzuli yere işlenmiş suçta bile arzusu dışında tekrar işbirliği yapmaya zorluyor, telefona sürükleyerek tiyatroyu aramasını istiyordu. Sonrasında da onu ıstırap ve tükenmişlik içindeyken, gerçekleşmesi muhakkak olan bir tahkikat safhasıyla baş başa bırakıyor ve üstüne

üstlük Fennan'ın imzasının üstüne hiçbir işe yaramayan bir intihar mektubu yazdırıyordu. Tüm bunlar inanılması neredeyse imkânsız olan gayriinsani şeylerdi ve Smiley, Mundt'un kendini büyük bir risk altına soktuğunu düşünüyordu.

Elsa yeterince güvenilir bir suç ortağı olduğunu geçmişte kanıtlamıştı elbette; soğukkanlıydı ve işin ilginç tarafı casusluk tekniklerine Fennan'dan daha fazla vâkıftı. Ve, Tanrı biliyor ya, böyle korkunç bir gece yaşamış bir kadın için ilk karşılaşmalarında gösterdiği performans da olağanüstüydü.

Soğukkanlılığını daima koruyarak iki âşığı arasında denge sağlamayı başaran minik çoban kıza bakarken, Samuel Fennan vakasının aslında oldukça farklı bir çözümü bulunduğunu fark etti. Bu öyle bir çözümdü ki olayın tüm detaylarına tam anlamıyla uyum sağlıyor ve Fennan'ın davranışlarındaki kafa kurcalayan tutarsızlıkları ortadan kaldırıyordu. Aklına gelen bu fikri bir akademik çalışma gibi ele aldı ve karakterleri bir yana bıraktı. Olayda rolü olan kişileri sadece yapbozun parçaları gibi düşündü ve onları bu karmaşık çerçevede saptanmış gerçeklere uygun bir şekilde koyması gereken yerlere koydu. Ama az sonra düzen o kadar ikna edici bir şekilde değişti ki bu işin artık oyun olmaktan çıktığı belliydi.

Kalbi daha hızlı atmaya başladı; şaşkınlığı giderek büyürken tüm hikâyeyi sil baştan ele aldı, olayları ve sahneleri yeni keşfinin ışığında zihninde tekrar canlandırdı. Artık Mundt'un niye o gün İngiltere'yi terk ettiğini, Fennan'ın niye Dieter için fazla önem taşımayan bilgiler verdiğini, sekiz otuz çağrısının sebebini ve karısının Mundt'un sistematik zalimliğinden paçayı nasıl kurtardığını anlıyordu. Şimdi o isimsiz mektubu kimin yazdığını da biliyordu. Duygularının onu nasıl yanılttığını ve zekâsına nasıl ihanet ettiğini anlamıştı.

Telefona giderek Mendel'in numarasını çevirdi. Onunla konuşmasını bitirdikten hemen sonra da Peter Guillam'ı aradı.

Ardından başına şapkasını geçirip paltosunu giydi ve Sloane Square'in köşesine doğru yürüdü. Peter Jones'un hemen yanındaki gazete bayiinden, üstünde Westminster Katedrali'nin resmi olan bir posta kartı satın aldı. Metro istasyonuna geçerek kuzeye giden hatla bindi ve Highgate'te indi. Merkez postanede, almış olduğu kartın üzerine bir pul yapıştırdı ve adres bölümüne düzgün ve büyük harflerle Elsa Fennan'ın adını ve adresini yazdı. Metin için ayrılan yere ise keskin bir elyazısıyla, "Burada olmanı isterdim," yazısını ekledi. Kartı postaladı ve postaladığı saati kaydetti, sonra Sloane Square'e geri döndü. Yapabileceği başka bir şey yoktu artık.

O gece deliksiz bir uyku çekti, sabah erkenden kalktı ve günlerden cumartesiydi, köşe başına doğru giderek kendine kruvasan ve çekirdek kahve aldı. Bol bol kahve hazırladıktan sonra mutfakta oturup *The Times*'ı okuyarak kahvaltısını etti. Kendini garip bir şekilde sakın hissediyordu ve telefon çaldığında önce gazeteyi dikkatle katladı, sonra telefona cevap vermek üzere üst kata yöneldi.

"George, benim Peter." Sesi heyecanlı geliyordu; hatta zafer sevinci duyan birinin sesi gibiydi. "George yemi yuttu, yemin ederim yuttu!"

"Neler oldu?"

"Posta tam saat sekiz otuz beşte geldi. Kadın saat dokuz otuzda giyinmiş kuşanmış bir halde sokağa çıktı ve aceleyle yürümeye başladı. Dosdoğru tren istasyonuna gitti ve dokuz elli ikideki Victoria trenine bindi. Mendel'ı trene bindirdim, ben de arabayla takip ettim ama geç kaldım. Trene yetişemedim."

"Mendel'la tekrar nasıl haberleşeceksin?"

"Ona Grosvenor Oteli'nin numarasını verdim. Ben de şu anda oradayım. Fırsatını bulur bulmaz beni arayacak, ben de o neredeyse oraya gideceğim."

“Peter, dikkat çekmeyin, sakın olmaya çalışın tamam mı?”

“Merak etme, son derece dikkatliyiz dostum. Ama kadın kendini kaybetmiş durumda. Tıpkı bir tazı gibi koşturuyor.”

Smiley telefonu kapadı. *Times*’ı tekrar eline aldı ve tiyatro sü-tununu okumaya başladı. Haklı olmalıydı... Olmak zorundaydı.

Yaşananların ardından o sabah eziyet edici bir yavaşlık-ta geçti. Arada bir kalkıp pencereye gidiyor, elleri ceplerinde dışarıyı seyrediyordu; açık mavi renkte hırka giymiş yakışık-lı genç erkeklerle birlikte alışverişe giden uzun bacaklı Ken-sington kızlarına veya evlerinin önünde mutlu mesut araba-larını yıkayan, sonra arabalar hakkında çene çalmak ve hafta sonunun ilk birasını yudumlamak amacıyla kararlı adımlarla yürüyerek uzaklaşan insanlara bakıyordu.

Bitmek tükenmek bilmeyen bir bekleyişin ardından, ön kapının zili nihayet çaldı, Mendel ile Guillam, keyifle sırtı-tarak, kurt gibi acıkmış bir halde içeri girdiler.

“Zokayı yuttu,” dedi Guillam. “Ama olan biteni Mendel anlatsın. Sonuçta pis işleri o halletti. Ben sadece müdahale ge-rekirse diye oradaydım.”

Mendel başını hafifçe yana yatırdı ve bakışlarını önündeki zemine dikerek tüm hikâyeyi eksiksiz ve net bir şekilde an-lattı.

“Dokuz elli ikideki Victoria trenine bindi. Trende ona gö-rünmemek için elimden geleni yaptım ama çıkışa doğru yü-rürken ona yetiştim. Hammersmith’e gitmek için bir taksiye atladım.”

“Taksiye mi?” diye söze girdi Smiley. “Aklını kaçırmış ol-malı.”

“Şaşkına dönmüştü. Zaten bir kadın için oldukça hızlı yürüyordu ama platformdan geçerken neredeyse koştur-maya başlamıştı. Broadway’de taksiden indi ve Sheridan

Tiyatrosu'na yürüdü. Bilet gişesinin kapılarını açmaya çalıştı ama kilitliydiler. Biraz tereddüt ettikten sonra geri döndü ve yolun yaklaşık yüz metre kadar aşağısındaki bir kafeye gitti. Kahve sipariş etti ve parasını hemen ödedi. Yaklaşık kırk dakika kadar sonra tekrar Sheridan'a geri döndü. Bilet gişesi açılmıştı ve ben de hemen arkasında kuyruğa girdim. Bir sonraki perşembe günü için arka sıralardan iki bilet aldı; T sırası 27 ve 28 numara. Tiyatrodan çıkınca biletlerden birini bir zarfa koydu ve zarfın ağzını yapıştırdı. Sonra postaladı. Adresi göremedim ama zarfın üzerinde altı penilik bir pul vardı."

Smiley çok sessiz duruyordu. "Merak ediyorum," dedi. "Acaba gelecek mi merak ediyorum."

"Sheridan'da Mendel'a yetiştim," dedi Guillam. "Kadının kafeye girdiğini görür görmez beni aradı. Sonra kadının arkasından gitti."

"Ben de kendime bir kahve söylemişim," dedi Mendel "Mr. Guillam da kafede bana katıldı. Bilet kuyruğuna girmem gerektiğinde onu orada bıraktım; o da biraz zaman geçtikten sonra kafeden ayrıldı. Gayet usturuplu çalıştık, herhangi bir sorun çıkmadı. Kafası çok karışmıştı, bundan eminim ama hiçbir şeyden şüphelenmedi."

"Sonra ne yaptı peki?" diye sordu Smiley.

"Dosdoğru Victoria'ya geri döndü. Orada onu takip etmeyi bıraktık."

Hepsi de bir süre sessiz kaldılar, sonra Mendel, "Şimdi ne yapıyoruz?" dedi.

Smiley göz kırptı ve ciddi bir ifadeyle Mendel'ın endişeli yüzüne baktı.

"Sheridan'daki perşembe gösterisi için bilet alıyoruz."

İkisi de gitmişti ve tekrar yalnız kalmıştı. Evde değilken biriken çok sayıdaki postaya henüz göz atamamıştı. El

ilanları, Blackwells'den gelen kataloglar, faturalar ve klasik tanıtım broşürleri, dondurulmuş bezelye reklamları, futbol bahis kuponları ve birkaç şahsi mektup holdeki masanın üstünde duruyordu. Onları alarak salona götürdü ve bir koltuğa oturarak şahsi mektupları açmakla işe başladı. Mektupların biri Maston'dan geliyordu; mektubu sanki rahatsız edici bir şeyle karşılaşacakmış gibi okudu.

Sevgili George,

Geçirdiğin kazayı Guillam'dan öğrendim ve gerçekten büyük üzüntü duydum. Umarım artık tam anlamıyla iyileşmişsindir.

Başına gelen talihsizliklerden önce, bir kırgınlık anında bana istifa mektubu bıraktığını hatırlıyor olmalısın ama şunu söylemek isterim ki bu mektubu kesinlikle ciddiye almadım. Olaylar bazen öyle üzerimize gelir ki algılama kabiliyetimiz zayıflar. Ama bizim gibi eski savaşçılar George, öyle kolay kolay pes etmezler. Kendini tam anlamıyla toparladığın anda seni tekrar aramızda görmekten büyük mutluluk duyacağımızı ve şu anda da seni halen, Teşkilatımızın eski ve sadık bir üyesi olarak görmeye devam ettiğimizi bilmeni isterim.

Smiley bu mektubu bir kenara bırakarak diğer mektuba geçti. Önce elyazısını tanıyamadı. Zarfın üzerinde bir İsviçre pulunun bulunduğunu ve pahalı bir otelin adının yazılı olduğunu fark ettiğinde ise yüzünü buruşturdu. Birden kendini hasta gibi hissetmeye başladı, görüşü bulanıklaştı. Parmaklarında neredeyse zarfı açacak güç kalmamıştı. Ne istiyordu? İsteddiği paraysa, sahip olduğu her şeyi alabilirdi. Para kendisinin, istediği gibi harcardı; eğer onu Ann'e vermek kendini mutlu edecekse, bunu yapardı. Ona verebileceği başka bir şey kalmamıştı – Ann, geri kalan her şeyi uzun zaman önce alıp

götürmüştü. Cesaretini, aşkını, şefkatini fütursuzca yanına almış, küçük mücevher kutusuna koymuş ve zamanın aheste bir şekilde aktığı, Küba güneşiyle yıkanan o muhteşem akşam üstlerinde onları bazen kutusundan çıkararak okşamış, bazen yeni âşığının gözleri önünde havada sallayarak eğlenmiş, bazen de diğer âşıklarının ona hediye etmiş olduğu incik boncuklarla kıyaslamıştı.

George sevgilim,

Sana bir teklifim var ve bu teklifi kabul etmenin bir beyefendi için çok zor olduğunun farkındayım. Sana geri dönmek istiyorum.

Zürich'te Baur-au-Lac'te kalıyorum. Ay sonuna kadar buradayım. Bana kararını bildir.

Ann

Smiley zarfı eline aldı ve arkasını çevirdi: Mrs. Juan Alvida yazıyordu. Hayır, hiçbir beyefendi bu teklifi kabul etmezdi. Ann yapmacık yapmacık sırttan aşırı tatlı Latin'iniyle gittiğinden beri, arkasında bıraktığı boşluğu hiçbir şey telafi edemezdi. Smiley bir zamanlar Alvida'nın, Monte Carlo'da kazandığı yarışla ilgili bir haber seyretmişti. Onunla ilgili hatırladığı en itici detay kollarındaki kıllar olmuştu. Taktığı gözlükle motor yağına, kafasına yerleştirilmiş o komik defne çelengi de eklenince tam anlamıyla ağaçtan düşmüş bir antropoit maymun görüntüsü ortaya çıkmıştı. Üzerine kısa kollu beyaz bir tişört giymiş ve bu tişört de her nasılsa, yarış boyunca lekesiz kalmayı başarmıştı; sonuçta da, kapkara maymun kolları, bu beyazın oluşturduğu kontrastla iyice belirginleşmişti.

Bu Ann'di: "Bana kararını bildir! Hayatını geri al; tekrar olur mu, diye bir bak ve bana kararını bildir. Âşığımdan sıkıldım, âşığım da benden sıkıldı, yine senin hayatını

parçalamama izin ver; çünkü benimki çok sıkıcı. Bu yüzden sana geri dönmek istiyorum... istiyorum... istiyorum...”

Smiley ayağa kalktı. Mektup hâlâ elinde duruyordu ve tekrar o porselen biblonun yanına gitti. Gözlerini minik çoban kıza dikerek, dakikalarca orada durdu. Öyle güzeldi ki...

Son Perde

Sheridan'ın üç perdelik oyunu *Il. Edward*, kapalı gişe oynuyordu. Guillam ve Mendel, sahnenin karşısında geniş bir U oluşturacak şekilde sıralanmış koltukların en dış tarafında, yan yana oturuyorlardı. U şeklinin sol tarafındaki bu kenar koltuklar, diğer koltukların aksine, arka sıralardaki tüm koltukları görebilmeyi sağlıyordu. Guillam'ın yanındaki koltuk boştu ve onları uğultu halinde konuşan bir öğrenci grubundan ayırıyordu.

Geç gelenlere yer verirken sürekli kalkıp oturdukları için alçalıp yükselen başlara, ellerindeki oyun programlarını yelpaze gibi sallayan insanlara düşünceli gözlerle baktılar. Bu görüntü Guillam'a ellerin ve ayakların küçük hareketlerle oynatıldığı, ama vücudun sabit tutulduğu bir oryantal dansı hatırlattı. Guillam zaman zaman gözlerini arka koltuklara çeviriyordu ama Elsa Fennan veya misafiri henüz gözükmemişti.

Banttın çalınan giriş müziği sona ererken, tekrar arka sıradaki boş iki koltuğa bir bakış attı, zayıf vücuduyla koltuğunda dimdik ve hareketsiz bir şekilde oturmuş, nasıl davranacağını öğrenmeye çalışan bir çocuk gibi salonu seyreden Elsa Fennan'ı gördüğünde, kalbi hızla çarpmaya başladı. Kadının sağındaki, koridora en yakın yerdeki koltuk hâlâ boştu.

Dışarıdaysa taksiler hızla tiyatronun giriş kapısına yanaşıp duruyor, konuklar aceleyle şoförlere yüklü bahşişler veriyor, beş dakika da kapının önünde durup biletlerini alıyorlardı. Smiley'nin taksisi onu tiyatronun biraz ilerisinden aldı ve Clarendon Otel'i'ne bıraktı. Otele girdiğinde direkt olarak alt kata, yemek salonuyla barın olduğu yere gitti.

“Bana bir telefon gelecek,” dedi. “İsmim Savage. Bana haber verirsiniz değil mi?”

Barmen arkasında duran telefona uzandı ve resepsiyon görevlisiyle konuştu.

“Ayrıca küçük bir bardak viskiyle soda lütfen. Siz de içer misiniz?”

“Teşekkür ederim efendim. Ben içmem.”

Guillam perde açıldığında sahnenin loş bir ışıkla aydınlatıldığını gördü, arka sıralara dikkatle bakmaya çalıştı ama gözleri karanlığa alışmadığından pek bir şey göremedi. Bir süre sonra gözleri acil çıkış lambalarından gelen solgun ışığa alıştı ve bu yarı karanlıkta Elsa'yı fark edebildi; ancak yanındaki koltuk halen boş duruyordu.

Arka koltuklar ile koridor arasında sadece alçak bir duvar bulunuyordu ve bu duvarın arkasında da fuayeye, bara ve tuvaletlere açılan birkaç kapı vardı. Kısa bir an için bu kapılardan biri açıldı ve eğik şekilde gelen bir ışık huzmesi sanki kasıtlı olarak Elsa Fennan'ın yüzünün bir tarafını aydınlattı; ışığın yarattığı kontrast kadının yüzündeki çökük yerleri de karartmıştı. Elsa arkasında duran birini dinler gibi hafifçe başını yana eğdi, koltuğunda biraz doğruldu ama sonra yerine oturarak, yanılmış birinin tavrıyla koltuktaki eski pozisyonunu aldı.

Guillam kolunun üzerinde Mendel'in elini hissedince döndü ve arkasında bulunan bir noktaya gözünü diktiğini

fark etti. Onun bakışlarını takip ettiğinde, geçidin en alt kısmında duran uzun bir gölgenin yavaşça, arka koltuklara doğru ilerlediğini gördü; adam etkileyiciydi, dimdik duruyordu ve yakışıklıydı, alnındaki bir tutam siyah saç kaşlarının üzerine düşmüştü. Mendel, topallayarak koridordan ilerleyen bu zarif devî büyülenmiş gibi izliyordu. Onda farklı bir şeyler vardı: Göze çarpan ve insanı rahatsız eden bir şeyler. Guillam gözlüğünün arkasından onun yavaş ama kendinden emin bir tavırla ilerleyişini izlerken bu düzgün olmayan yürüyüşteki zarafete ve ölçüye hayran kalmaktan kendini alamadı. O farklı bir adamdı; herkesin hafızasına kazınacak, herkesi etkisi altına alabilecek biriydi ve ona öyle bir ödül bahşedilmişti ki, bu dünyada nerede yaşarsa yaşasın etrafındaki herkes kendini ona yakın hissedebilirdi. Guillam’a göre tüm romantik rüyaların vücut bulmuş haliydi o; Conrad’la birlikte ana direğe yaslanmış, Byron’la birlikte kayıp Yunanistan’ın peşine düşmüş ve Goethe’yle birlikte klasik döneme ve Ortaçağ’a ait cehennemlerin karanlığında dolaşmış olabilirdi.

Yürürken sağlam olan bacağını öne doğru attığında öyle bir başkaldırı, öyle bir komutan edası hissediliyordu ki bunu fark etmemek imkânsızdı. Guillam seyircilerden bazılarının ona bakmak için nasıl başlarını çevirdiklerini, gözlerinin itaatkârlıkla onu nasıl takip ettiğini fark etti.

Mendel’i iteleyen Guillam hemen arkadaki acil çıkış kapısından hızlı adımlarla koridora yürüdü. Bir müddet koridoru takip etti ve en sonunda fuayeye ulaştı. Bilet gişesi kapanmıştı ama gişedeki kız halen, güçbela hazırlanmış ve üstünde birçok değişikliklerle iptal yapılmış hesap belgesiyle ümitsizce boğuşmaya devam ediyordu.

“Özür dilerim,” dedi Guillam. “Ama telefonunuzu kullanmam gerekiyor – acil bir durum, izin verir misiniz?”

“Şişş!” Ona bakmadan elindeki kalemi ona doğru sallıyordu. Saçları mat kahverengiydi ve yüzü gece geç saatlere kadar çalışmanın verdiği yorgunlukla yağdan parlıyordu; yemek olarak da herhalde sadece kızarmış patates yiyordu. Guillam bir dakika kadar daha bekledi. Kızın, kâğıttaki örümcek ağına benzeyen rakamların içinden ne kadar sürede çıkabileceğini ve yanında ağzı açık şekilde duran para kutusundaki miktara ve elindeki notlara uyum sağlayabilecek rakama ne kadar sürede ulaşabileceğini merak etti.

“Bakın,” dedi telaşlı bir sesle: “Ben bir polisim – yukarıda sizin paraların peşinde olan birileri var. Şimdi bana izin verirsiniz?”

“Ah Tanrım,” dedi kız yorgun bir sesle ve ilk kez ona baktı. Gözlük takıyordu ve çok gösterişsizdi. Ne paniklemiş ne de etkilenmiş görünüyordu. “Keşke gelip de alsalar şu paraları. Delirtti beni.” Hesaplarını bir kenara bırakarak küçük kulübenin yanındaki kapıyı açtı ve Guillam içeri girdi.

“Pek nezih bir yer değil, değil mi?” dedi kız sırtarak. Konuşması az da olsa kültürlü biri gibi geliyordu – belki geçici işlerde çalışan Londralı bir üniversite öğrencisidir, diye düşündü Guillam. Clarendon’ı aradı ve Mr. Savage’ı telefona çağdırmalarını rica etti. Çok geçmeden Smiley’nin sesini duydu.

“Burada,” dedi Guillam, “hep buradaymış. Ekstra bir bilet almış olmalı. Ön sıralarda bir koltukta oturuyordu. Mendel onu topallayarak koridordan yürürken fark etti.”

“Topallayarak mı?”

“Evet, o Mundt değil. Diğeri, Dieter.”

Smiley cevap vermedi. Bir süre sonra Guillam, “George orada mısın?” diye sordu.

“Korkarım ayvayı yedik Peter. Frey’a karşı elimizde hiçbir şey yok. Adamları geri çek, bu gece Mundt’u bulamayacaklar. Birinci perde bitti mi?”

“Ara verilmek üzeredir.”

“Yirmi dakika içinde orada olurum. Elsa’yı sakın gözünden ayırma – eğer oradan çıkar ve ayrılırlarsa Mendel, Dieter’ın peşinden gitsin. Sen de fuayede otur bekle. Erken çıkarlar belki.”

Guillam ahizeyi yerine koydu ve kıza dönüp “Teşekkürler,” dedi ardından masanın üstüne dört peni bıraktı. Kız hızla paraları toplayarak tekrar onun eline tutuşturdu.

“Tanrı aşkına,” dedi. “Sorunlarıma yeni sorunlar ekleme!”

Guillam sokağa çıkarak sivil kıyafet içinde kaldırımında aylak aylak dolaşan bir adama giderek bir şeyler söyledi. Sonra aceleyle geri dönüp ilk ara için perde inerken Mendel’in yanına oturdu.

Elsa ve Dieter yan yana oturuyor, mutlu mesut konuşuyorlardı. Dieter arada gülümsüyor ve Elsa’ysa tıpkı üstadının ellerinde hayat bulup dile gelen bir kukla gibi görünüyordu. Mendel onları seyrederken adeta ipnotize olmuştu. Kadın Dieter’ın söylediği bir şeye güldü, öne doğru eğildi ve elini adamın kolunun üzerine koydu. Mendel, adamın smokininin üzerindeki ince parmaklarını görebiliyordu. Dieter başını hafifçe eğerek ona bir şey fısıldadı ve Elsa yine güldü. Mendel onları seyretmeye dalmışken tiyatronun ışıkları karardı ve seyirciler ikinci perdenin başlamak üzere olduğunu anladıklarından, konuşmayı bıraktılar.

Smiley, Clarendon’dan ayrılarak, tiyatroya gitmek üzere kaldırımında yavaş yavaş yürümeye başladı. Şu an düşündüğünde, Dieter’ın gelmesinin mantıklı olduğunu ve Mundt’u göndermesinin çılgınlık olacağını görebiliyordu. Elsa ve Dieter’ın, Elsa’yı çağıran ve güvenli bir kuryeyle posta kartı gönderen kişinin Dieter olmadığını anlamaları acaba ne

kadar sürmüştü. Çok enteresan bir an olmalı diye düşündü. Şu an en çok istediği şey Elsa Fennan'la bir görüşme daha yapabilmektir.

Birkaç dakika sonra Guillam'ın yanındaki boş koltuğa sessizce oturmuştu bile. Dieter'ı görmeyeli çok uzun zaman olmuştu.

Dieter değişmemişti. Bir sahtekârın sihrine sahip aynı olağandışı romantikti, Almanya'nın enkazı üzerinde mücadele vermeye devam eden aynı unutulmaz figürdü; amaçlarında acımasız, yaptıklarında şeytani, Kuzey'in tanrıları kadar karanlık ve çevikti. O gece kulüpteyken Smiley onlara yalan söylemişti; Dieter'ın bir benzeri yoktu. Kurnazlığı, azameti, gücü ve hayalleri, hepsi gerçeküstüydü; hayattaki tecrübeler genelde insanları değiştirir, bazı sivriliklerini yontardı ama bu tip şeyler Dieter'ı etkileyemezdi. Dieter sabır veya taviz söz konusu olmadan, mutlak verilere göre düşünen ve davranan bir adamdı.

O gece, o karanlık tiyatrodan oturup hiç kıpırdamadan sahneye bakan bir sürü yüz arasında Dieter'ı seyrederken, Smiley'nin zihni geçmişin anılarıyla doldu: Başlarına gelen tehlikeler, yaşamları birbirine bağlyken hissettikleri karşılıklı güven duygusu... Sadece bir anlığına, Dieter beni görmüş olabilir mi, diye endişelendi Smiley. Sanki gözleri kendi üzerindeymiş ve loş ışıkta ona bakıyormuş gibi hissetti.

İkinci perde bitmek üzereyken Smiley ayağa kalkarak perdenin inişiyile birlikte yan kapıdan hızla dışarı çıktı. Son perdenin başlayacağını haber veren gong çalana kadar da kimseye gözükmemeye çalışarak koridorda bekledi. Aranın bitmesine az bir zaman varken Mendel ona katıldı ve Guillam da yanlarından geçerek fuayedeki yerini aldı.

"Bir sorun var," dedi Mendel. "Tartışıyorlar. Kadın korkmuş görünüyor. Sürekli bir şeyler anlatıyor ve adam da başını

sallıyor. Kadın sanırım panik içinde ve adam da bir şeylerden huylanmış gibi. Kapana kısılmış gibi etrafına bakmaya başladı; gözleriyle her yeri tarıyor ve kafasında planlar yapıyor. Bir ara gözlerini senin oturduğun yere dikti.”

“Onun tek başına buradan çıkmasına izin vermez,” dedi Smiley. “Bekleyecek ve kalabalıkla birlikte hareket edecek. Oyun bitmeden ayrılmazlar. Çevresinin sarıldığını muhtemelen anladı; bu yüzden de kalabalığın ortasındaiken ondan ayrılıp sanki onu kaybetmiş gibi bizi şaşırtmaya çalışacak.”

“Planımız ne? Niye yanlarına gidip de onları yakalamıyordunuz?”

“Sadece bekleyeceğiz; neyi bekleyeceğiz bilmiyorum ama... Elimizde hiçbir kanıt yok. Cinayet kanıtı yok, Maston bir şeyler yapmaya karar verene kadar casusluğa dair de kanıtımız yok. Ama şunu unutma! Dieter bunları bilmiyor. Elsa’nın sinirleri bu kadar gerginse ve Dieter da endişeliyse mutlaka *bir şey* yapacaklardır – bu kesin. O yüzden bırak oyunun bittiğini sansınlar bu sayede bir şansımız olabilir. Bırak kaçmak istesinler, paniklesinler veya her neyse işte... Yeter ki bir şey yapsınlar...”

Tiyatroda ışıklar yine karartılmıştı ama Smiley, gözucuyla baktığında Dieter’ın Elsa’ya doğru eğilerek bir şeyler fısıldadığını görebiliyordu. Sol eliyle onun kolunu tutmuştu ve onu ısrarla bir şeylere ikna etmeye, rahatlatmaya çalışıyor gibiydi.

Sahnedeki oyun devam ediyor, askerlerin bağrıışları ve deliren kralın çığlıkları salonu dolduruyordu. Bu sesler kralın öldürölme anı sırasındaki korkunç çığlıkla zirveye ulaştı ve sahnenin hemen önündeki koltuklardan ah vah sesleri yükseldi. Dieter şimdi kolunu Elsa’nın omzuna dolamıştı, kadının ince şalı boynunun etrafında kat kat toplanmıştı. Uykuya dalan bir çocuk gibi Elsa’yı koruyordu sanki. Perdenin final için indiğı âna kadar bu pozisyonda kaldılar. İkisi de alkışlara

katılmadı. Dieter, Elsa'nın çantasına bakındı ve ona eğilip bir şeyler söyledikten sonra çantasını kucağına koydu. Kadın çok hafifçe başını salladı. Milli marşın çalınacağı duyurulunca herkesle birlikte Smiley de ayağa kalktı ve o anda Mendel'in yanında olmadığını görerek şaşırdı. Dieter'ın da yavaşça doğrulduğunu fark etmişti, ona doğru bakınca garip bir şeyler olduğunu sezdi. Elsa hâlâ oturma pozisyonundaydı ve Dieter sanki onu kalkması için ikna etmeye çalışıyor, ama kadından hiçbir tepki gelmiyordu. Oturma şeklinde ve başının öne doğru düşüşünde tuhaf bir şeyler vardı.

Milli marşın son notaları çalınırken Smiley süratle çıkış kapısından fırladı, koridorda koşturmaya başladı, taş merdivenden inerek fuayeye ulaştı. Ama geç kalmıştı – taksi bulabilmek için bir an önce dışarı çıkmaya çalışan ilk seyirci grubuyla karşılaşmıştı. Çıldırılmış gibi etrafına bakınarak Dieter'ı görmeye çabaladı ama bu çabanın boşa olduğunun da farkındaydı – Dieter kuşkusuz ki yapması gerekeni yaparak sokağa açılan bir düzine acil çıkış kapısının birinden dışarı çıkmıştı. Geriye dönerek hantal gövdesiyle kalabalığı yarmaya ve salon girişine doğru ilerlemeye çalıştı. Kalabalığın ortalarına kadar gelmişti. Bu şekilde ilerlemeye ve üstüne üstüne gelen insan güruhunun arasından kendine yol açmaya çalışırken, kuyruğun sonlarında duran ve ümitsizce Dieter ile Elsa'ya bakınan Guillam'ı fark etti. Ona seslendi ve Guillam hemen döndü.

Epeyce mücadele verdikten sonra Smiley, koltuk sıralarıyla koridoru birbirinden ayıran duvarın alt kısmına ulaşabildi. Durduğu yerden Elsa Fennan'ın, koltuğunda hareketsizce oturduğunu görebiliyordu. Etrafında ayağa kalkmış, salondan çıkmayı bekleyen erkekler, palto ve çantalarını alarak giyinmeye çalışan kadınlar vardı. O anda tiz bir çığlık salonu kapladı. Korku ve iğrenme duygusunun neden olduğu ani,

kısa ve tüyleri ürperten bir çığlıktı. Koltukların arasında genç bir kız ayakta duruyordu ve gözlerini Elsa'ya dikmişti. Kız gençti, çok güzeldi; sağ elinin parmaklarıyla ağzını kapatmıştı, yüzü kireç gibi olmuştu. Arkasında, babası olduğu anlaşılan uzun boylu, ölü gibi solgun benizli bir adam duruyordu. Önlerindeki cesedi görünce adam hemen kızının omuzlarından tuttu ve onu arkaya doğru çekti.

Elsa'nın şalı omuzlarından aşağı kaymıştı ve başı da göğsünün üzerine düşmüştü.

Smiley haklı çıkmıştı. "Bırak deliklerinden çıksınlar, paniklesinler veya her neyse işte... Yeter ki *bir şey* yapsınlar..." İşte yaptıkları *şey* buydu. Bu kırılmış, perişan haldeki beden, yaşadıkları paniğin ispatıydı.

"Polisi çağırırsan iyi olur Peter. Ben eve gidiyorum. Eğer yapabilirsen, beni bu işin dışında tut. Beni nerede bulacağını biliyorsun." Başını salladı; bir kez de kendi kendine söyler gibi, "Evime gidiyorum," dedi.

Mendel, Dieter'ı takip etmek için Fulham Palace'ta hızla yürürken, hafif bir yağmur yağıyordu ve hava sisliydi. Araba farları, yaklaşık yirmi metre uzaklıktaki ıslak bir sis perdesinin arkasından aniden beliriyordu; görüş mesafesi kısa olduğu için trafik gerginliğe sebep oluyor, gürültü de buna paralel olarak artıyordu.

Mendel'in Dieter'ı mümkün olduğunca yakından takip etmesi ama aynı zamanda da on iki adımdan fazla yaklaşmaması gerekiyordu. Barlar ve sinemalar kapanmıştı ama kafeler ve dans kulüpleri, hâlâ kaldırımları dolduran gürültücü grupları ağırlamaya devam ediyordu. Dieter topallayarak yürürken, Mendel sokak lambalarının yardımıyla onu izliyor ve her bir lambanın altından geçtiğinde oluşan ışık huzmesi Dieter'ın silüetini net bir şekilde ortaya koyuyordu.

Sakat olmasına rağmen Dieter hızlı yürüyordu. Yürüme mesafesi arttıkça topallığı daha da belirginleşmişti; öyle ki sol bacağına öne atmak için geniş omuzlarından güç almak zorunda kalıyordu.

Mendel'in yüzünde tuhaf bir ifade vardı. Bu ifade nefretten veya çelik gibi bir kararlılıktan kaynaklanan bir ifade değildi; gayet net bir "hoşlanmama" ifadesiydi. Mendel'a göre Dieter'in mesleğinin havalı bir tarafı yoktu. Onun *mesleğinde* tanık olduğu tek şey, bir suçlunun sefaleti ve öldürmek istediği insanları başkalarına öldürtüp onlara para ödeyen bir adamın namertliğiydi. Dieter seyircilerin arasından yavaşça ayrılıp yan çıkış kapısına doğru yöneldiğinde Mendel, görmeyi beklediği şeyi görmüştü: Sıradan bir suçlunun, kimseye sezdirmeden ortadan kaybolma çabasını. Bu gerçekten beklediği bir şeydi ve sebebini de anlıyordu. Mendel'a göre sadece tek bir kriminal sınıf vardı ve bu sınıfta yankesicilerden adi hırsızlara, şirketler hukukunu baltalama kabiliyetine sahip vurgunculara kadar tüm üçkâğıtçılar yer alıyordu. Hepsisi de kanun dışı kimselerdi ve onları yakalayıp emniyetin ellerine teslim etmek onun nahoş vazifesiydi. Bu sefer de bu şahıs bir Alman'dı.

Sis giderek yoğunlaştı ve sarımsı bir renk aldı. İkisi de palto giymemişlerdi. Mendel, Mrs. Fennan acaba şimdi ne yapacak diye düşündü. Guillam onu koruma altına alırdı. Adam sıvışırken, kadın dönüp ona bakmamıştı bile. Tek kelimeyle tuhaf bir kadındı. Adeta bir deri bir kemikti, kendini hayır işlerine adanmış, sadece kuru tost ve Bovril¹ ile yaşayan biri gibi görünüyordu.

Dieter birden sağ tarafta bulunan bir ara sokağa girdi, sonra da sol taraftaki bir sokağa saptı. Yaklaşık bir saattir yürüyorlardı ve adam hiçbir yavaşlama emaresi göstermiyordu.

1 Çorbada et suyu ve tatlandırıcı olarak kullanılan bir et özütü. (ç.n.)

Sokak boş gibiydi: Mendel ikisinin kararlı ve kısa adımlarının çıkardığı sis yüzünden boğuklaşan seslerden başka bir ayak sesi duymuyordu. Victoria evlerinin bulunduğu dar bir sokaktaydılar; Regency stili cepheleri alelacele inşa edilmişti, ağır kapı saçakları ve kanatlı pencereler göze çarpıyordu. Mendel, Fulham Broadway yakınlarında, belki biraz daha ötesinde, King's Road'a yakın bir yerlerde olduklarını tahmin etti. Dieter'ın yürüyüş temposu yavaşlamamıştı; bu çarpık gölge, gideceği yeri bilen ve amacına bir an önce ulaşmaya çalışan bir şevkle sisin içinde ilerlemeye devam ediyordu.

Anayollardan birine yaklaştıklarında Mendel sis yüzünden neredeyse durma noktasına gelmiş olan trafiğin hazin cıyıklamalarını duydu yine. Sonra yukarılarda bir yerden, bir sokak lambasından geldiği anlaşılan hafif bir ışık etrafı aydınlattı ve sokak lambasının çerçevesi, sanki kış güneşinin etrafındaki hale gibi sisin içinden sıyrıldı. Dieter kaldırımında bir an tereddüt ederek bekledi sonra, ucu bucağı belli olmayan trafiğin içinden geçmeyi göze alarak caddeyi geçti; hızla, caddeye açılan ve Mendel'in, diğer ucunun nehre açıldığından emin olduğu ara sokaklardan birine daldı.

Mendel'in giysileri sıırıslıklam olmuştu, ince ince yağan yağmur, kafasından aşağı sel gibi akıyordu. Artık nehrin yakınında olmalıydılar; Mendel katran ve kömür kokusunu ayırt edebiliyor, karanlık suların hain soğuşunu hissedebiliyordu. Birden Dieter'ı kaybetmiş gibi geldi. Hızla öne atıldı, ayağı kaldırım taşına takıldı, neredeyse düşüyordu, ilerlemeye devam etti ve önünde duran rıhtım parmaklıklarını fark etti. Parmaklıkları takip ettiğinde demir bir kapıya rastladı; hafif açık duruyordu. Eşikte durup nehre doğru baktı ve ileriye görmeye çalıştı. Kalın tahtalardan yapılmış bir iskele köprüsü vardı ve Mendel, Dieter'ın nehir kenarına kadar uzanan bu garip yolda, sisin içinde gizlenmiş, ilerlerken çıkardığı

seslerin yankısını duydu. Tedbir niyetine bir süre sessizce bekledi sonra yürümeye başladı. İki yanına yerleştirilmiş çam ağacından yapılma sağlam tırabzanlara bakılırsa, bu sabit bir iskeleydi. Mendel iskele köprüsünün bir süredir burada olduğunu tahmin etti. Alçalan kısmı tahtalarından ve yağ bidonlarından oluşan uzun ve düz bir salla birleşiyordu. Palamarla bağlandıkları yerde hafifçe sallanan üç tane bakımsız yüzer ev de sisin içinden zar zor görülebiliyordu.

Mendel ses çıkarmamaya çalışarak yavaşça sala yaklaştı ve evlerin her birini sırayla inceledi. İki tanesi bir kalasla birbirine bağlıydı ve yakın duruyorlardı. Üçüncüsüye beş metre kadar öteye demir atmıştı ve baş taraftaki kamarasından hafif bir duman görölüyordu. Mendel rıhtıma geri döndü, demir kapıyı dikkatle arkasından kapadı.

Yavaşça yolda yürümeye başladı ama yönünü hâlâ tayin edebilmiş değildi. Beş dakika kadar yürümüştü ki, üzerinde ilerlediği kaldırım birden sağa kıvrıldı ve zemin giderek yükselmeye başladı. Bir köprüde olduğunu tahmin etti. Çakmağını yaktı ve çakmağın uzun alevi sağ tarafında uzanan taştan duvarı aydınlattı. Çakmağı aşağı yukarı hareket ettirdi ve sonunda, üzerinde "Battersea Köprüsü" yazan ıslak ve kirli metal levhayı buldu. Tekrar demir kapının olduğu yere doğru döndü ve bir dakika kadar bekleyerek öğrendiği bu bilgiye göre yerini tayin etmeye çalıştı.

Sağ tarafında Fulham Elektrik Santrali'nin dört devasa bacası sisin içinde yükseliyordu. Sol tarafında, Battersea Köprüsü'ne kadar uzanan zarif tekneleriyle Cheyne Walk vardı. Şu anda bulunduğu yer gösterişli ve gösterişsiz ayıran hat üzerindeydi yani Cheyne Walk'un, Londra'nın en çirkin caddelerinden biri olan Lots Road'la kesiştiği yerdeydi. Lots Road'un güneyinde büyük ambarlar, yük iskeleleri ve imalathaneler bulunurken, kuzey tarafında Fulham'ın ara

sokaklarındaki evlerin benzeri olan köhne evler yan yana sıralanmış halde arzı endam ederlerdi.

Dieter Frey, bu dört bacanın gölgesinde, belki de Cheyne Walk'un palamar yerine sadece yirmi metre kadar uzaklıkta kendine bir sığınak bulmuştu. Evet, Mendel bu yeri gayet iyi biliyordu. Burası, Adam Scarr'ın cesedinin Thames'in inatçı kollarından zorla alınıp çıkarıldığı noktaya sadece iki yüz metre mesafedeydi.

Sisteki Yankılar

Smiley'nin telefonu çaldığında saat gece yarısını çoktan geçmişti. Gaz sobasının önünde duran koltuğundan kalktı ve üst katta yatak odasında bulunan telefona cevap vermek üzere yavaşça merdivene yöneldi, sağ eliyle tırabzana sıkıca tutunarak merdiveni çıkmaya başladı. Arayan ya Peter'dı ya da polisti; eğer polisse, onlara bir açıklama yapması gerekcekti. Basın da olabilirdi tabii. Cinayet, bugünün gazetelerine çıkabilecek kadar erken, ama neyse ki gece haberlerine yetiştirilemeyecek kadar geç bir saatte gerçekleşmişti. Bu haberi nasıl verirlerdi acaba? "Tiyatrodaki Manyak Katil" diye mi yoksa "Esrarengiz Cinayet – Kadın Kimdi?" diye mi duyururlardı. Smiley basından nefret ederdi; tıpkı reklam şirketlerinden, televizyondan, kitle iletişim araçlarından ve yirminci yüzyılın beraberinde getirdiği diğer tüm insafsız ikna yöntemlerinden nefret ettiği gibi. Hayran olduğu veya sevdiği şeyler her zaman için güçlü bir bireyselliğin ürünü olan şeylerdi. Şu anda Dieter'dan ve onun her zamankinden daha büyük bir kuvvetle savunduğu düsturdan yani, toplum için bireyden vazgeçmeyi öngören o haddini bilmez küstahlıktan nefret etmesinin sebebi de buydu. Bugüne kadar kitlesel felsefeler hangi faydayı ve bilgeliği sağlamıştı ki? Dieter insan

hayatını umursamazdı: O sadece en bayağı ortak paydada buluşmuş, yüzü olmayan insanlardan oluşan bir ordunun hayalini kurardı. Dünyayı tıpkı bir ağaçmış gibi düşünüp görüntüyü bozan kısımları budayarak tekrar şekillendirmek ister, bunun için de Mundt gibi boş, ruhsuz robotlar yaratırdı. Mundt da Dieter'ın ordusundaki diğer neferler gibi yüzü olmayan ve en yetenekli canilerin soyundan gelen eğitilmiş bir katildi.

Telefonu açtı ve numarasını söyledi. Arayan Mendel'dı.

"Nerclerdesin?"

"Chelsea Rihtımı'nın yakınlarında, Lots Road'daki Balloon adlı bardayım. Sahibi yakın dostum olur. Kapısını çalıp uyandırdım... Dinle, Elsa'nın erkek arkadaşı şu anda Chelsea'deki un değirmeninin oralarda bir yüzer evde saklanıyor. Sis de Tanrı'nın bir hikmeti oldu. Yolunu körler alfabesiyle bulmak zorunda kaldı herhalde."

"Kim?"

"Erkek arkadaşı, tiyatrodaki refakatçisi... Uyan Smiley! Neyin var?"

"Sen Dieter'ı mı takip ettin?"

"Ettim tabii. Guillam'a böyle söylememiş miydin sen? O, kadından gözünü ayırmayacaktı, ben de adamdan. Bu arada Guillam ne âlemde? Elsa nereye gitmiş?"

"Hiçbir yere gitmedi. Dieter oradan ayrıldığında o ölmüştü. Mendel orada mısın? Bak, Tanrı aşkına, seni nasıl bulacağım? Bu dediğin yer nerede, polis yerini bilir mi?"

"Bilir. Onlara Dieter'ın *Sunset Haven* adında, çıkarma gemisinden bozma bir yüzer evde kaldığını söyle. Un değirmenleri ile Fulham Elektrik Santrali arasında Sennen İskelesi'nin güney tarafında demirlenmiş duruyor. Haber ver ama dikkatli olsunlar sis çok yoğun, acayip yoğun."

"Seninle nasıl buluşacağım?"

“Dosdoğru nehre in! Seni Battersea Köprüsü’nün kuzey tarafında bekleyeceğim.”

“Guillam’a telefon eder etmez geliyorum.”

Bir yerlerde tabancası olacaktı ve bir an için onu yanına almayı düşündü. Sonra nedense bu fikir saçma geldi. Ayrıca içi sıkılarak, onu kullandığım takdirde kızılca kıyamet kopabilir diye düşündü. Ev numarasından Guillam’ı aradı ve ona Mendel’in mesajını ilettili: “Peter, tüm limanları ve hava alanlarını kontrol altına almaları lazım; ayrıca nehir trafiğinin ve yüzer evlerin özel olarak gözetim altında tutulmasını iste. Gerekeni yapsınlar.”

Üstüne eski bir yağmurluk geçirip deri eldivenlerini giydi ve süratle kendini dışarı attı.

Mendel köprüde onu bekliyordu. Birbirlerine baş selamı verdikten sonra Mendel hemen öne düştü ve birlikte rıhtımın kenarında yürümeye başladılar. Yol üzerinde yetişmiş ağaçlardan korunmak için mümkün olduğunca duvara yakın yürümeye çalışıyorlardı. Mendel aniden durdu ve Smiley’yi uyar- mak için kolundan tuttu. İkisi de bir an hiç hareket etmeden öylece bekleyip dinlediler. Nihayet Smiley de Mendel’ı alarma geçiren o sesi duydu. Bu boğuk ses, tahta zemin üzerinde yürüyen birinin çıkardığı sestili ve sesin düzensiz oluşu adımların sahibinin topalladığına işaret ediyordu. Demir bir kapının gıcirtısını, ardından da kapanırken çıkardığı metalik sesi duy- dular; bu sesler giderek kuvvetlendi ve onlara doğru yaklaştı. Mendel ve Smiley hareket etmeden bekliyorlardı. Ayak sesleri güçlendi, yakınlaştı, bir an duraksadı. Smiley nefesini tutmuş, sisin içinde yarım metre bile olsa biraz daha uzağı görebilmek, biraz ilerde beklediğinden emin olduğu kişiyi seçebilmek için umutsuzca etrafına bakınıyordu.

Sonra aniden adam ortaya çıktı; devasa, vahşili bir hayvan gibi fırladı, üstlerine atıldı, çocukların yaptığı gibi onları iki

yana ittirdi, aralarından koşarak geçip gözden kayboldu. Düzensiz ayak sesleri giderek zayıflıyordu. Mendel ve Smiley dönerek onu takip etmeye başladılar. Mendel öndeydi ve Smiley de onun arkasında, elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordu. Dieter'ın gece karanlığında sisin ortasından fırlayarak elinde silahıyla üstlerine atıldığı an gözlerinin önünden gitmiyordu. Birden Mendel'ın gölgesinin sağa doğru döndüğünü fark etti ve o da önünü görmeden arkasından gitti. Sonra sesler aniden şekil değiştirdi ve itişip kakışma sesleri haline geldi. Smiley kendini öne doğru attı ve o anda ağır bir silahın kafatasına çarpmasından kaynaklanan ve nerededünya tanıyacağı o sesi işitti. Sonunda onları görebilmişti; Mendel yerde yatıyordu ve Dieter üzerine eğilmiş, otomatik tabancasının ağır kabzasıyla bir kez daha ona vurmak için kolunu kaldırmıştı.

Smiley nefes nefese kalmıştı. Göğsü keskin ve yoğun sisten dolayı yanıyordu; ağzı kavrulmuş, kupkuru olmuş, kan tadına benzer bir tatla dolmuştu. Her nasılsa nefes almayı başarabildi ve umutsuzca bağırdı:

“Dieter!”

Frey ona baktı, başıyla selam verdi.

“*Servus*¹ George!” dedi ardından tabancasıyla Mendel'a sert ve acımasız bir darbe daha indirdi. Yavaşça ayağa kalktı bir yandan da iki eliyle tabancayı aşağı doğru tutarak horozu çekti.

Smiley'nin gözleri başka bir şey görmez oldu, dövüş konusunda pek de yetenekli olmadığını unutup kısacık kollarını sallayarak Dieter'ın üstüne atladı, yumruk yapılmamış elleriyle ona vurmaya başladı. Başı Dieter'ın göğsüne dayanmıştı ve bir yandan onu ittiriyor, öte yandan da sırtına ve

1 Avusturya ve Alman halklarının kullandığı “selam” anlamına gelen kelime. Karşılaşma ve vedalaşma anlarında kullanılır. (ç.n.)

böğrüne yumruklar indiriyordu. Delirmiş gibiydi ve keşfet-tiği deliliğin enerjisiyle Dieter'ı köprünün parmaklıklarına doğru itmeye devam ediyordu. Bacağındaki sakatlık yüzün-den dengesini sağlayamayan Dieter kendini bırakmıştı. Smiley onun da kendisine vurduğunu biliyordu ama beklediği o son yumruk bir türlü gelmedi. Dieter hâlâ geri geri giderken Smiley bağıırıyordu: "Adi herif! Adi herif!" Bir an kollarının serbest kaldığını fark etti ve şişko elleriyle Dieter'ın yüzüne tekrar çocuksu yumruklar indirdi. Dieter geriye doğru eğil-mişti ve Smiley onun boğazıyla çenesi arasındaki kıvrımı gördü, elini oraya dayayıp tüm gücüyle bastırmaya başladı. Parmaklarıyla adamın çenesini ve ağzını mengene gibi sıkarak ileriye, daha da ileriye ittirdi. Dieter'ın elleri Smiley'nin boğazındaydı; sonra bu eller, yavaşça arkaya doğru kayar-ken düşmemek için can havliyle yakasına yapıştılar. Smiley çıldırmış gibi onun kollarına vuruyordu. Sonra yakasındaki eller gevşedi. Dieter düşüyordu, köprünün altında girdap gibi dönen sisin içine düşüyordu. Artık sadece sessizlik vardı. Feryat yoktu, suya düşerken çıkan ses yoktu. Gitmişti; sanki Londra'nın sisine ve sisin altında akan kapkara nehre kurban edilmişti.

Smiley köprünün üzerinden eğildi, başı şiddetle zonklu-yor, burnundan kan boşanıyordu; sağ elinin parmakları kırıl-mış gibiydi ve kullanamıyordu. Eldivenleri çıkmıştı. Aşağı-daki sise baktı ama hiçbir şey göremedi.

"Dieter!" İstirap içinde bağırdı. "Dieter!"

Tekrar bağırdı ama sonra sesi çıkmadı ve gözyaşları gözle-rine hücum etti. "Ah Tanrım. Ben ne yaptım. Ah Tanrım. Di-eter niye beni durdurmadın, niye silahla vurmadın, niye ateş etmedin?" Ellerini yüzüne kapattı ve avuçlarındaki kanın, gözyaşlarının tuzuyla karışmış tadı ağzına geldi. Korkuluk duvarına sırtını yaslayarak bir çocuk gibi ağladı. Aşağıda bir

yerlerde bir kötürüm, kaybolmuş ve bitap düşmüş bir halde pis sularda sürükleniyor ve en nihayetinde teslim olmak zorunda kalacağı, onu sarmalayıp dibe batıracak olan o iğrenç kokulu karanlıkla boğuşuyordu.

Uyandığında yatağının ayak ucunda oturan ve kendine çay dolduran Peter Guillam'ı gördü.

"Ah George. Eve hoş geldin. Saat öğleden sonra iki."

"Ve bu sabah-?"

"Bu sabah, sevgili dostum, sen yoldaşın Mendel'la birlikte Battersea Köprüsü üzerinde nağmeler söylüyordun."

"O nasıl... Mendel yani?"

"Olması gerektiği gibi, utanç içinde. Hızla iyileşiyor."

"Ve Dieter-?"

"Ölmüş."

Guillam onun eline bir fincan çay ve Fortnums'dan alınmış bademli bisküvilerden tutuşturdu.

"Ne zamandır buradasın Peter?"

"Buraya gelmeden önce yapılması gereken şeyleri sırayla yaptık. Önce Chelsea Hastanesi'ne gittik; orada yaralarının icabına baktılar ve epey tesirli bir sakinleştirici verdiler. Sonra buraya geri geldik ve ben seni yatağa yatırdım. İşte bu bölüm berbattı. Sonra bir dizi telefon konuşması yaptım; yani tabiri caizse elime sihirli bir değnek alıp ortalığı toparlamaya çalıştım. Sonra sana baktım ve yine baktım. Cupid ve Psyche gibiydik. Ya domuz gibi horluyordun ya da Webster'dan alıntılar yapıyordun."

"Tanrım!"

"Dur bakayım, evet *Amalfi Düşesi* oyunundandı sanırım. 'Aklım başımda değilken git en iyi arkadaşımı öldür dedim ve sen de yaptın!' Korkunç saçma George, maalesef öyle..."

"Polis bizi nasıl buldu - Mendel'la beni?"

“George belki farkında değildin ama Dieter’a ağzına geleni sayıp döküyordun, sanki...”

“Evet, elbette. Siz de duydunuz.”

“Biz de duyduk.”

“Maston’dan ne haber? O ne diyor tüm bu olanlar hakkında?”

“Sanırım seni görmek istiyor. Kendini iyi hissettiğin anda ona gitmen için bana bir mesaj bıraktı. Ne düşündüğünü bilmiyorum. Bilmiyorum ama tahmin etmek zor değil.”

“Ne demek istiyorsun?”

Guillam fincanına biraz daha çay koydu.

“Saksıyı çalıştır George! Bu küçük peri masalındaki üç ana karakter şu anda uçuştu gitti. Son altı aydır hiçbir gizli bilgi sızmadı. Maston’ın gerçekten detaylar üzerinde duracağını mı sanıyorsun? Dışişleri Bakanlığı’na gidip iyi havadisleri vereceğini mi düşünüyorsun gerçekten – onlara biz casusları ancak öldükleri zaman yakalayabiliyoruz diye itirafta mı bulunacak?”

Ön kapının zili çaldı ve Guillam kapıyı açmak üzere merdivenden indi. Smiley biraz endişeyle, Guillam’ın gelen kişiyi içeri kabul ettiğini duydu. Sonra konuşma sesleri hafifledi ve yukarı doğru çıktıklarını anladı. Kapı hafifçe tıklatıldı ve Maston içeri girdi. Elinde abartılı, büyük bir çiçek buketi vardı ve sanki biraz önce bir bahçe partisine katılmış gibi görünüyordu. Smiley günlerden cuma olduğunu hatırladı; hiç şüphesiz bu hafta sonunu Henley’de geçirecekti. Sırıtiyordu. Merdiveni çıktığı süre boyunca sırtıtmaya devam etmiş olmalıydı.

“Evet, George, yine savaş alanındasın ha!”

“Evet, korkarım öyle. Başka bir kaza daha.”

Yatağın kenarına oturdu ve bir kolunu Smiley’nin bacağının yanına dayayarak öne doğru eğildi.

Bir sessizlik anı oldu ve sonra, "Notumu aldın, değil mi George?" diye sordu.

"Evet."

Bir sessizlik daha.

"Teşkilat'ta yeni bir birim oluşturulması için hazırlık yapıyor George. Biz (yani senin Teşkilat'ın) teknik araştırmalara, özellikle de uydu casusluğunda kullanılabilecek çalışmalara daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. İçişleri Bakanlığı'nın da aynı görüşte olduğunu memnuniyetle söyleyebilirim. Guillam görev şartnamesini hazırlarken yardımcı olmayı kabul etti. Diyorum ki bu görevi sen üstlenebilir misin acaba? Yani bu birimi sen yönetir misin? Tabii ki terfi edecek-sin ve resmi emeklilik yaşını doldurmuş olsan bile görevine devam etme şansın olacak. Personel Müdürlüğü bu konuda tam destek veriyor."

"Teşekkür ederim... belki değerlendirebilirim, düşünmek için zamanım var mı?"

"Elbette... Elbette." Maston sanki biraz rahatsız olmuş gibiydi. "Kararını bana ne zaman bildirirsin? İşe yeni birilerini almak gerekebilir; yer bulmak da lazım. Hafta sonu bu konuyu düşün olur mu ve pazartesi günü bana kararını bildir. Bakan gerçekten senin bu görevi..."

"Evet. Sana kararımı bildireceğim. Çok nazıksın."

"Rica ederim. Ayrıca ben sadece danışmanım George, bunu sen de biliyorsun. Bu tam anlamıyla Teşkilat içinde alınan bir karar. Ben sadece iyi haberleri taşıyan biriyim. Yani normal görevim olan getir-götür işini yaptım."

Maston bir an büyük bir dikkatle Smiley'nin yüzüne bakıp tereddüt ettikten sonra, "Bakanları da işin içine kattım... yani gerekli olduğu ölçüde tabii. Hangi tedbirlerin alınması gerektiğini tartıştık. İçişleri Bakanı da oradaydı," dedi.

"Ne zaman oldu bu?"

“Bu sabah. Çok önemli bazı konular görüldü. Doğu Almanları protesto etmeyi ve şu Mundt denen adam için de iade talebinde bulunmayı düşünüyoruz.”

“İyi de biz Doğu Almanya’yı tanımıyoruz ki!”

“Öyle. Sorun da zaten buradan kaynaklanıyor. Ama bir aracı vasıtasıyla protestoda bulunabilmek mümkün.”

“Rusya gibi mi?”

“Rusya gibi. Yalnız bu olayda bazı faktörler buna engel oluyor. Hangi şekilde olursa olsun aleniyetin, eninde sonunda milli menfaatlere zarar vereceği düşünülüyor. Ülkemizde Doğu Almanya’nın tekrar silahlanmasına karşı ciddi boyutta bir tepki var zaten. Üstüne bir de Almanların, Britanya’ya sızmış oldukları duyulursa –Rusya’nın parmağı olsun ya da olmasın– bu düşmanlık iyice alevlenebilir. Gördüğün gibi, Frey’ın Ruslar için çalıştığına dair ortada kesin bir kanıt yok. Yani onu pekâlâ da, kendi hesabına çalışan ya da birleşmiş bir Almanya ülküsüne hizmet eden biri olarak gösterebiliriz.”

“Anlıyorum.”

“Şu âna kadar gerçeklerin tamamını öğrenen kişi sayısı çok az. En şanslı olduğumuz nokta da bu. İçişleri Bakanı sorunu mümkün olduğunca önemsiz göstermek için ellerinden geleni yapacaklarına, polis teşkilatı adına söz verdi. Bu arada şu adam, Mendel, nasıl biri? Güvenilir midir?”

Bu soruyu sorduğu için Smiley, Maston’dan nefret etti.

“Evet,” dedi.

Maston ayağa kalktı. “İyi,” dedi, “iyi. Neyse, artık gitmeliyim. İstedğin bir şey var mı, yapabileceğim herhangi bir şey?”

“Hayır, teşekkür ederim. Guillam bana çok iyi bakıyor.”

Maston kapıya gitti. “Peki, iyi şanslar George. Mümkünse işi kabul et.” Söylediği şeyin kendisi için aslında çok daha fazla şey ifade ettiğini göstermek amacıyla, yüzüne hoş ve eğri bir gülümseme oturmuştu.

“Çiçekler için teşekkür ederim,” dedi Smiley.

Dieter ölmüştü ve onu öldüren de kendisiydi. Sağ elinin parmaklarının kırılmış olması, vücudunun her yerinin tutulması, onu hasta eden bu baş ağrısı, suçluluğun sebep olduğu mide bulantısı, hepsi bu gerçeğin kanıtlarıydı. Ve Dieter bunu yapmasına izin vermişti, silahını ateşlememişti, Smiley hatırlamasa da o, aralarındaki dostluğu hatırlamıştı. Deli gibi akan dalgaların üzerinde, bir sis bulutunun içinde, zamandan uzak bir ıssızlığın tam ortasında iki arkadaş karşı karşıya gelmiş ve vahşi hayvanlar gibi dövüşmüşlerdi. Dieter hatırlamış, ama Smiley hatırlamamıştı. Geldikleri yerler, düşünce yapıları ve icraatları farklıydı. Dieter fevri ve kararlı olandı ve bir toplum yaratmanın peşindeydi; bunun için savaşırdı. Smiley ise akılcı ve korumacı olandı ve onun gibileri engellemek için savaşırdı. “Ey Tanrım,” dedi Smiley yüksek sesle “peki, centilmen olan kimdi?..”

Yataktan güçbela kalktı ve giyinmeye başladı. Ayaktayken kendini daha iyi hissediyordu.

Sevgili Danışman

Sevgili Danışman,

Personel Müdürlüğü tarafından yapılan ve Teşkilat'ta daha yüksek bir makama getirilmemi sağlayacak olan teklife en sonunda cevap verebildiğim için mutluyum. Tekliffe yanıt vermem bu kadar geciktiği için özür dilerim ama sizin de bildiğiniz gibi son zamanlarda kendimi iyi hissetmiyordum ve Teşkilat'la ilgili durum dışında, bir sürü kişisel sorunla da uğraşmak zorundaydım.

Rahatsızlığımı henüz tam olarak atlatamadığımdan, bu teklifi kabul etmemin akılcıca olacağını düşünmüyorum. Dolayısıyla sizden, bu konudaki kararımı Personel Müdürlüğü'ne iletmenizi istirham ediyorum.

Durumu anlayışla karşılayacağınızdan eminim.

Saygılarımla
George Smiley

Sevgili Peter,

Fennan Dosyası'na bir rapor ekledim. Raporun başka kopyası yok. Lütfen okuduktan sonra bunu Maston'a ilet. Sanırım olayların kayıt altına alınması sırasında işe yarayacaktır – yaşanmamış olsalar bile!

Her daim dostun
George

İsimsiz bir mektup aracılığıyla kendisine yöneltilen suçluların doğru olup olmadığını araştırmak üzere, 2 Ocak Pazartesi günü, Dışişleri Bakanlığı'nın kıdemli memurlarından biri olan Samuel Arthur Fennan'la bir görüşme gerçekleştirdim. Görüşme geleneksel usullere uygun olarak, yani Dışişleri Bakanlığı'nın rızası ve bilgisi dahilinde yapıldı. Otuzlu yıllarda Oxford'dayken komünist partinin sempatzanı olması dışında ki bu duruma pek de önem atfedilmiyordu, Fennan'ın aleyhine olabilecek hiçbir bilgi yoktu. Dolayısıyla söz konusu görüşme, son derece sıradan bir görüşme gibi gerçekleşti.

Fennan'ın Dışişleri Bakanlığı'ndaki odası görüşme için uygun olmadığından, güzel havadan da istifade edebilmek amacıyla konuşmamıza St. James Parkı'nda devam etmeye karar verdik.

Sonradan anlaşıldığı üzere, savaş yıllarında benimle birlikte çalışmış, savaş sonrasındaysa Doğu Alman İstihbarat Teşkilatı'na hizmet eden bir ajan, bu görüşmeyi yaparken bizi görmüş ve takip etmişti. Ancak bu ajanın, Fennan'ı sürekli gözetim altında tuttuğu için mi, yoksa tesadüfen mi orada olduğu meçhuldür.

3 Ocak gecesi Surrey polisi tarafından Fennan'ın intihar ettiği duyuruldu. Üzerinde Fennan'ın imzası bulunan ve daktiloyle yazılmış olan intihar mektubunda, Fennan'ın güvenlik birimlerinin bir kurbanı olduğu iddia ediliyordu.

Ancak tahkikat sırasında ortaya çıkan ve aşağıda açıklanan gerçekler, olayın aslında bir cinayet olduğu izlenimini yaratıyordu:

1. Fennan, öldüğü gece saat 7.55'te Walliston santralını arayarak ertesi sabah saat 08.30'da kendisini uyandırmalarını istemişti.

2. Ölüm saatinden çok kısa bir süre önce, kendisine bir fincan sıcak çikolata hazırlamış ama içmemişti.

3. Polisin yaptığı açıklamaya göre kendisini holde, merdivenin hemen dibinde vurmuştu. İntihar notu da cesedin altındaydı.

4. Bu son mektubu onun yazmış olması ihtimali düşüktü, çünkü daktilosunu nadiren kullanan biriydi; ama asıl dikkat çeken şey, kendisini vurmak için merdivenden inmiş ve hole gelmiş olmasıydı.

5. Öldüğü gün bana bir davet mektubu postalamıştı ve o mektupta, ertesi gün öğle yemeği saatinde benimle Marlow'da buluşmak istediği yazılıydı.

6. Daha sonra öğrendiğimize göre Fennan, 4 Ocak Çarşamba günü için işyerinden bir günlük izin almıştı. Görünen o ki bu izinden karısına bahsetmemişti.

7. İntihar mektubunun Fennan'ın kendisine ait olan daktiloda yazıldığı saptanmıştı – ve ne gariptir ki intihar mektubundaki yazı tipiyle isimsiz mektuptaki yazı tipi de aynıydı. Ancak daha sonra gelen laboratuvar raporu iki mektubun başka kişiler tarafından, ama aynı makinede yazılmış olduğunu ortaya koydu.

Kocasının öldüğü gece tiyatrodaki bulunan Mrs. Fennan'dan, santraldan gelen 08.30 çağrısıyla ilgili bir açıklama yapması istendi ve Mrs. Fennan yalan söyleyip bu çağrıyı kendisinin istediğini belirtti. Santrala sorulduğunda, durumun böyle olmadığı anlaşıldı. Mrs. Fennan kocasının görüşmeden sonra kendini çok gergin ve üzgün hissettiğini iddia etti ve kaleme aldığı son mektubun da bunun ispatı olduğunu söyledi.

4 Ocak günü erken saatlerde Mrs. Fennan'ın yanından ayrılarak, evime gitmek üzere yola çıktım ve öğleden sonra

Kensington'daki evime ulaştım. Pencereye göz atınca içerde birinin olduğunu fark ettim ve ön kapının zilini çaldım. Kapıyı, daha sonradan Doğu Alman İstihbarat Servisi'nin elemanı olduğunu öğrendiğim bir adam açtı. Beni içeri davet etti ama teklifini geri çevirerek arabama geri döndüm; bu esnada da yakınlarda park etmiş olan tüm arabaların plakalarını kaydettim.

O akşam bu arabalardan birini araştırmak üzere Battersea'de bulunan küçük bir garajı ziyaret ettim; araç, garaj sahibinin adına kayıtlıydı. Oradayken meçhul bir saldırgan tarafından saldırıya uğradım ve bilincimi kaybettim. Bu olaydan üç hafta sonra garajın sahibi olan Adam Scarr'ın cesedi, Battersea Köprüsü'nün yakınlarında, Thames Nehri'nden çıkarıldı. Boğulduğu esnada içkili olduğu tespit edildi. Herhangi bir darp izi yoktu ve şahıs zaten çok içki içen biri olarak biliniyordu.

Konuyla ilgili yapılan tahkikat sırasında Adam Scarr'ın son dört yıldır ismini bilmediği, yabancı uyruklu bir kişiye araba kiralama hizmeti verdiği ve bunun karşılığında da yüksek para aldığı tespit edildi. Aralarında yaptıkları anlaşmaya göre arabayı alan kişinin ismi kesinlikle gizli kalacaktı, hatta Scarr bile bunu bilmeyecekti. Scarr bu şahıs sadece takma ismiyle yani "Sarışın" diye tanıyordu ve ona sadece bir telefon numarası aracılığıyla ulaşabiliyordu. Bu telefon numarası önemliydi, çünkü Doğu Alman Çelik Misyonu adına kayıtlı bir numaraydı.

Bu arada Mrs. Fennan'ın suç anında başka yerde olması iddiası incelenirken, bazı önemli bilgiler gün ışığına çıktı:

1. Mrs. Fennan ayda iki kez, her ayın birinci ve üçüncü salı günlerinde Weybridge Repertuar Tiyatrosu'na gidiyordu. (Dikkat: Adam Scarr'ın müşteriisi de arabayı her ayın birinci ve üçüncü salı günlerinde alıyordu.)

2. Mrs. Fennan her zaman yanında bir nota çantasıyla geliyor ve onu vestiyere bırakıyordu.

3. Tiyatroyu ziyaret ettiğinde her zaman yan koltuğunda, tarifi tıpatıp bana saldıran kişiye ve Adam Scarr'ın müşterisine uyan bir adam oturuyordu. Hatta tiyatrodaki çalışanlar yanlışlıkla adamı Mrs. Fennan'ın kocası zannediyorlardı. Adam da yanında daima bir nota çantası getiriyor ve vestiyere bırakıyordu.

4. Cinayetin gerçekleştiği akşam Mrs. Fennan arkadaşı gelemediği için tiyatrodan erken ayrılmak zorunda kalmış ve nota çantasını da almayı unutarak vestiyerde bırakmıştı. O gece ilerleyen saatlerde tiyatroya telefon ederek çantayı alıp alamayacağını sordu çünkü vestiyer fişini kaybetmişti. Çanta Mrs. Fennan'ın her zamanki arkadaşı tarafından tiyatrodan alınmıştı.

Söz konusu yabancı daha sonradan tespit edildiği üzere, Doğu Alman Çelik Misyonu'na hizmet eden Mundt adındaki kişiydi. Misyon heyetinin başında, Herr Dieter Frey bulunuyordu; Frey daha önceleri bizim Teşkilatımıza da hizmet etmiş olan ve savaş sırasında işbirliği yaptığımız üst düzey kabiliyetlere sahip biriydi. Savaşın ardından, Almanya'nın Sovyet bölgesini yöneten hükümetin hizmetine girmişti. Frey'in savaş yıllarında düşman bölgesinde benimle omuz omuza çalıştığını ve çok zeki ve becerikli bir ajan olarak kendisini ispatladığını belirtinenden geçemeyeceğim.

Bu gelişmelerin ardından Mrs. Fennan'la üçüncü bir görüşme yapmaya karar verdim. Mrs. Fennan kendini tutamayıp her şeyi anlattı ve beş yıl önce kayak tatili yaparken tanıştıkları Frey tarafından göreve alınan kocasına yardımcı olmak için istihbarat kuryeliği yaptığını itiraf etti. Biraz kocasına olan sadakatinden, biraz da onu, casusluk yaparken gösterebileceği dikkatsizliklere karşı koruyabilmek için gönülsüzce

bu işe dahil olduğunu anlattı. Onun ifadesine göre, Frey beni Fennan'la parkta konuşurken görmüştü ve benim hâlâ görev başında olduğumu bildiğinden, ondan şüphelendiğimizi ya da iki taraflı ajanlık yaptığını düşünmüştü. Mundt'a onu ortadan kaldırmasını emretmişti ve Mrs. Fennan da suça ortak olduğundan susmaya zorlanmıştı. Hatta kocasının imzası bulunan boş kâğıdı, ona ait olan daktiloya geçirip intihar mektubunu yazan da bizzat kendisiydi.

Kocasından tarafından temin edilen istihbaratı Mundt'a aktarmak için kullandığı metoda gelince; alınan notları ve belge suretlerini tiyatroya giderken yanına aldığı bir nota çantasına koyuyordu. Mundt da oraya gelirken diğerinin benzeri olan bir nota çantası getiriyor ve çantanın içine parayla birlikte talimatları da yerleştirip Mrs. Fennan gibi vestiyere bırakıyordu. Tek yapmaları gereken şey vestiyer fişlerini değiştirmekti. Mundt olay gecesini tiyatroya gelmediğinden Mrs. Fennan talimatlara uygun hareket ederek fişi Highgate'deki adrese postalamıştı. Weybridge'den giden son postaya yetişebilmek için de tiyatrodan erken ayrılmıştı. O gece Mundt kendisinden nota çantasını istediğinde ona yaptıklarını anlatmış, Mundt da Weybridge'e bir kez daha gitmek istemediğinden çantayı o gece almakta ısrar etmişti.

Ertesi sabah Mrs. Fennan'la görüşme yaparken sorularından biri yani 08.30 çağrısıyla ilgili olan soru onu o kadar tedirgin etmişti ki, Mundt'a telefon açarak durumdan bahsetmişti. Bu da, benim bir sonraki gün uğradığım saldırının sebebini oluşturmaktadır.

Mrs. Fennan bana Freitag takma adıyla tanıdığı Mundt'la iletişim kurarken kullandığı adres ve telefon numarasını verdi. Adres de numara da, ara sıra Mundt'u evinde misafir eden ve ihtiyaç duyduğunda ona konaklama imkânı sunan bir "Lufteuropa" pilotunun evine aitti. Büyük olasılıkla kendisi

de Doğu Alman İstihbarat Servisi'nin bir kuryesi olan pilot, 5 Ocak gününden itibaren ülkeye giriş yapmamıştı.

Bu anlatılanlar Mrs. Fennan'ın ifadesini oluşturunuyordu ve hiçbir sonuca götürmüyordu. Casus ölmüştü, katilleri ortadan kaybolmuşlardı. Sadece hasarın boyutunu değerlendirmek kalıyordu geriye. Dışişleri Bakanlığı'nda bir araştırma yapmak gerekliydi ve Mr. Felix Taverner'dan Dışişleri Bakanlığı'nın evrak kayıt listelerine girerek hangi bilgilerin sızdırılmış olabileceğine bakması istendi. Frey'la tanışıp görevi almasından itibaren Fennan'ın erişiminde olan tüm dosyaların listesi bu araştırmaya dahil edildi. Sonuç dikkat çekiciydi: Gizli dosyaların sistematik olarak alındığına dair hiçbir kanıt yoktu. Fennan doğrudan görevini yapmak için gerekenler dışında hiçbir gizli dosyayı almamıştı. Gizli belgelere erişim imkânının iyice arttığı son altı ay içerisinde bile, gizli dosyalardan *hiçbirini* evine götürmemişti. Bu süre zarfında evine götürdüğü dosyalar kendi şubesinin ilgi alanı dışında olsa bile hakkında bilgi sahibi olması gereken, dünyanın her yerinde düşük gizlilik derecesindeki dosyalardı. Tüm bunlar Fennan'ın casusluk göreviyle çelişen bulgulardı. Ama yine de, göreviyle ilgili bir ümitsizliğe kapılıp itirafta bulunmak üzere beni öğle yemeğine davet etmiş olması ihtimali de vardı. Bu ihtimal göz önünde bulundurulduğunda o isimsiz mektubu kendisinin yazmış olması da akla yakın geliyordu çünkü böylelikle Teşkilat'ın kendisiyle temasa geçmesi sağlanmış olacaktı.

Bu noktada, daha sonradan açığa çıkan iki gerçek göz ardı edilmemelidir. Mrs. Fennan itirafta bulunduktan hemen sonra Mundt sahte bir isim ve pasaportla uçağa binerek ülkeden ayrıldı. Havaalanı makamlarının gözünden kaçmayı başardı ama uçuş hostesi onu kesin olarak teşhis etti. İkinci olarak, Fennan'ın ajandasında Dieter Frey'in tam ismi ve resmi

telefon numarası kayıtlıydı – ki bu da casusluğun en temel kuralının ihlal edilmiş olması demektir.

Mundt'un, Scarr'ı öldürdükten sonra İngiltere'de niye üç hafta daha kaldığını anlamak zordu; ayrıca karısının ifadesi baz alındığında Fennan'ın, belli bir plan dahilinde yapılmadığı açıkça belli olan ve hiçbir işe yaramayacak nitelikteki dosyaları eve taşımış olması da oldukça saçma geliyordu. Bulgular tekrar tekrar incelendiğinde şu sonuç ortaya çıkıyordu: Fennan'ın bir casus olduğuna dair eldeki tek kanıt, karısının ifadesiydi. Gerçekler kadının anlattığı gibiyse, Mrs. Fennan, Frey ve Mundt'un, "tehlikeli bilgilere sahip olan herkesten kurtulma" yönünde aldığı karara rağmen, sağ kalmayı nasıl başarabilmişti?

Öte yandan, casus bizzat kendisi olamaz mıydı?

Bu durum Mundt'un niye o tarihte ülkeyi terk ettiğini açıklardı: Mrs. Fennan, dâhiyane itirafını kabul ettiğimi Mundt'a söyler söylemez adam ülkeyi terk etmiş olmalıydı. Samuel Fennan'ın, kendi ajandasına Dieter'in ismini yazması da anlaşılabilirdi; çünkü onun için Dieter Frey sadece kayak sırasında tanıştıkları ve arada sırada Walliston'u ziyaret eden biriydi. Fennan'ın dosyalar konusundaki seçimleri de anlam kazanırdı – Fennan, görevinin gizlilik gerektirdiği bir dönemde bile kasıtlı olarak sadece tasnif dışı dosyaları seçiyorsa, bunun tek bir açıklaması olabilirdi. Karısından şüpheleniyordu. Bir önceki gün yaptığımız görüşmenin ardından beni Marlow'a davet etmesi de bu yüzdendi. Fennan bana şüphelerini anlatmaya karar vermiş, bu buluşma için işyerinden günlük izin almıştı ve karısına bundan bahsetmemişti. Fennan'ın kendini isimsiz bir mektup yazarak niye ihbar ettiği de anlaşılıyordu; *karısını ihbar etmeden önce* bizimle temasa geçmek istemişti.

Yine aynı şüphe doğrultusunda olayları değerlendirdiğimizde, Mrs. Fennan'ın işiyle ilgili konularda gayet başarılı

ve dikkatli olduğu ortadaydı. Onun ve Mundt'un kullandığı teknik, savaş sırasında Frey'in kullandığı tekniğı hatırlatıyordu. Buluşma gerçekleşmediğı takdirde, vestiyer fişinin postalanması şeklindeki B planı, Frey'in planlamadaki detaycılığının tipik bir örneğiydi. Kocasının ihanetine istemeden dahil olduğı yönünde verdiği ifadeyle Mrs. Fennan'ın davranışları kıyaslandığında, Mrs. Fennan'ın, isteksiz birine göre fazla titiz hareket ettiğı görülebilirdi.

Mantık çerçevesinden bakıldığında, her ne kadar casus olduğı düşünölen kişı artık Mrs. Fennan olsa da bu, onun kocasının öldüğü geceyle ilgili verdiği ifadenin de yalan olacağı anlamına gelmezdi. Mrs. Fennan, Mundt'un kocasını öldürme niyetinde olduğunu bilseydi ne nota çantasını tiyatroya götürür ne de vestiyer fişini postalardı.

Bu şüphelerin doğruluğunu kanıtlamak için tek yol, Mrs. Fennan'la kontrol birimindeki kişinin bir şekilde tekrar iletişime geçmesini sağlamaktı. Savaş sırasında Frey, acil mesajların, fotoğraflarla veya fotoğraflı posta kartlarıyla iletilmesini sağlayan dâhiyane bir metot geliştirmişti. Bu metoda göre mesaj, fotoğraftaki nesnede saklı olurdu. Meryem Ana tablosu veya kilise gibi dini simgeler, acilen görüşme istendiğine işaret ederdi. Mesajı alan kişı cevap olarak, konuyla tamamen alakasız bir mektup yazar ve mektuba mutlaka tarih atardı. Mektup üzerinde yazan tarihten tam beş gün sonra daha önceden kararlaştırılmış saatte buluşma gerçekleştirilirdi.

Savaştan sonra da aynı işlerle uğraşan Frey büyük ihtimalle bu sistemi hâlâ kullanıyor olmalıydı – sonuçta bu sisteme nadiren ihtiyaç duyulurdu. Buna güvenerek, Elsa Fennan'a kilise resmini içeren bir kart postaladım. Kart Highgate'ten postalandı. Böylelikle kartın, Frey tarafından gönderilmiş olduğuna inanmasını umut ediyordum. Hemen harekete geçerek bilinmeyen bir adrese bir zarf postaladı ve zarfın içine de

Londra'daki tiyatrolardan birinin beş gün sonraki temsiline alınmış bileti koydu. Mrs. Fennan'ın mesajı Frey'a ulaştı ve o da bunun *acil bir davet* olduğunu düşünerek kabul etti. Mrs. Fennan'ın "itirafı" sebebiyle Mundt'un tehlikede olduğunu bildiğinden kendisi gelmeye karar verdi.

Şubat'ın 14'ünde, salı günü, Hammersmith'de bulunan Sheridan Tiyatrosu'nda bir araya geldiler.

İlk başta ikisi de toplantıyı birbirinin ayarladığını düşündü ama Frey bir süre sonra kurulan bir tuzakla bir araya getirildiklerini fark edince çok öfkелendi. Belki Mrs. Fennan'ın kendisini tuzağa düşürmeye çalıştığını sanmıştı, belki de birilerinin kendisini gözetlediğini fark etmişti. Tam olarak ne olduğunu asla bilemeyeceğiz ama sonuçta onu öldürdü. Bu cinayeti nasıl işlediği de Adli Tıp raporunda şöyle ifade edildi: "Larenks bölgesine, özellikle de tiroit kıkırdağı kornularına basınç uygulamak suretiyle ani ölüme sebebiyet verilmiştir. Mrs. Fennan'ın katilinin bu konularda deneyimsiz biri olmadığı anlaşılmaktadır."

Frey takip edildi ve Cheyne Walk yakınlarında bir yüzerrevde kaldığı belirlendi, yakalanmamak için tüm gücüyle mücadele ederken nehre düştü. Cesedi yakın zamanda nehir-den çıkarılmıştır.

İki Dünya Arasında

Smiley'nin saygın olmayan kulübü pazar günleri genellikle boş olurdu ama Mrs. Sturgeon beylerden birinin gelmesi ihtimaline karşı kapıyı kilitlemez, açık bırakırdı. Oxford'da ev sahipliği yaptığı, pansiyoneri olma şansına erişen öğrencilerin tüm öğretim ve disiplin görevlilerinden daha çok ona saygı gösterdikleri dönemdeki sahiplenici ve katı tutumu aynen devam ettiriyordu. Her şeyi affederdi ama bunu öyle bir yapardı ki bu affedişin çok özel olduğunu ve bir daha asla ve asla tekrarlanmayacağını hissettirirdi. Bir keresinde haber vermeden yedi misafir getirdiği için Steed-Asprey'ye sadaka kutusuna on şilin koymasını söylemiş ve ardından da eşi benzeri görülmemiş bir yemek hazırlamıştı.

Daha önce oturdukları masada oturuyorlardı. Mendel biraz daha solgun, biraz daha yaşlı görünüyordu. Yemek sırasında çok az konuştu; her işte olduğu gibi bıçağını ve çatalını büyük bir titizlikle kullanıyordu. Daha çok konuşan Guillam'dı. Smiley de her zamankinden daha az konuşuyordu. Hepsi de bu dost ortamında kendilerini rahat hissettiklerinden konuşma gereğini duymuyorlardı.

“Bunu niye yaptı?” diye sordu Mendel birdenbire.

Smiley yavaşça başını salladı: “Keşke bilsem. Sanırım sadece tahmin yürütebiliriz. Herhalde savaşların olmadığı, yeni bir öğretiyle düzenlenecek ve korunacak bir dünya yaratmak istedi. Hatırlarsanız bir keresinde Mrs. Fennan’ı kızdırmıştım ve bana bağışmıştı. ‘Ben Yurtsuz bir Yahudi’yim, sahipsiz bir araziyim, oyuncak askerleriniz için bir muharebe sahasıyım,’ demişti. Yeni Almanya’nın eskisine benzer bir imajla yeniden inşa edildiğini ve kendi ifadesiyle, o pervasız kibrin geri döndüğünü görünce, canına tak etmiş olmalı. Sanırım bir kendi çektiği acıların anlamsızlığına bir de bu acıları çektirenlerin saltanatına baktı ve isyan etti. Dediğine göre beş yıl önce Dieter’la Almanya’da kayak tatili yaparken tanışmıştı. Almanya o zamanda bile, öne çıkan bir batı gücü olarak tekrar inşa olmaya başlamıştı.”

“Komünist miydi?”

“Etiketleri sevdiğini sanmıyorum. Zannederim sadece çatışmaların olmadığı bir toplumun kurulmasına yardımcı olmak istedi. Barış şu anda kirlenmiş bir kelime, öyle değil mi? Sadece barış istediğini düşünüyorum.”

“Ya Dieter?” diye sordu Guillam.

“Dieter’ın ne istediğini ancak Tanrı bilir. Sanırım saygınlık kazanmak ve sosyalist bir dünya istedi.” Smiley omuzlarını silkti. “Barış ve özgürlüğün hayalini kurdular. Sonundaysa katil ve casus oldular.”

“Yüce Tanrım!” dedi Mendel.

Smiley yine sessizleşti; bardağına bakıyordu. Sonunda, “Anlamanızı beklemiyorum. Siz sadece Dieter’ın sonunu gördünüz. Ben başlangıcına şahitlik ettim. Dönüp dolaşıp aynı noktaya geldi. Savaş sırasında istemeden de olsa vatanına ihanet etmiş olmanın verdiği acıyı

atlatılabildiğini sanmıyorum. Bir şeyleri rayına koyması gerekiyordu. Dünyayı yeniden inşa etmeye çalışanlardandı ama bunun için bildiği tek yol yok etmekti. Hepsi bu.”

Guillam kibarca lafa girdi. “Peki ya 08.30 çağrısı?”

“Aslında oldukça açık. Fennan benimle Marlow’da buluşmak istiyordu ve bunun için de bir günlük izin almıştı. İzin aldığından Elsa’ya bahsetmedi; bahsetmiş olsaydı Elsa benimle konuşurken buna da bir kılıf uydurmaya çalışırdı. Fennan, Marlow’a gitmek için kendine bir bahane yaratmak amacıyla santralı arayıp uyandırma çağrısı istedi. Ben böyle tahmin ediyorum.”

Şöminedeki ateşten çıtır çıtır sesler geliyordu.

Zürich’e giden gece yarısı uçağına yetişmişti. Güzel bir geceydi, yanındaki küçük pencereden yıldızlarla dolu gökyüzünde hareketsiz duran ve iki dünya arasına çekilmiş bir çizgi gibi görünen gri kanadı seyrediyordu. Bu görüntü onu rahatlattı, korkularını ve endişelerini giderdi; evrenin gizemli amacına karşı daha kaderci bakabilmesini sağladı. Artık hiçbir şey gözünü korkutmuyordu – ya aşk için hazin bir arayışın içine girecek ya da yalnızlığına geri dönecekti.

Çok geçmeden ıslıl ıslıl Fransa sahilleri görüş alanına girmişti. Manzaraya bakarken arkasında bıraktığı durağan yaşamını hatırladı: Gauloises Bleues’ün¹ kötü kokusu, sarmısak ve sağlıklı yiyecekler, barlardan yükselen sesler. Maston, sıkıcı evraklarıyla ve parlak politikacılarıyla bir milyon kilometre uzaklıktaydı.

Smiley etrafındaki yolculara garip görünüyordu – genellikle hüzünlü duran ama sonra birdenbire gülümseyip içki siparişi veren ufak, şişman bir adam. Yanında oturan sarışın

1 Bir sigara markasıdır. (ç.n.)

delikanlı gözucuyla onu yakından inceliyordu. Bu tipleri iyi bilirdi – biraz eğlence arayan, işten bunalmış yönetici tipi. Gördüğü şey hiç hoşuna gitmemişti.

İkinci Dünya Savaşı'nın patlamasıyla yurtdışındaki görevi sonlandırılan George Smiley, Londra'ya geri çağırılmıştır. Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan Samuel Fennan'ın Komünist Parti üyesi olduğunu yazan isimsiz bir mektup yetkililerin eline ulaştığında George Smiley görevlendirilir. Smiley, Fennan'la görüşüp adını temize çıkarsa da, Fennan'ın bu incelemeden dolayı intihar etmesi Smiley'yi zan altında bırakır. İlk defa büyük bir hata yapmıştır. Basit bir inceleme olarak başlayan "Fennan Dosyası" büyük bir casusluk şebekesinin açığa çıkmasına sebep olacaktır.

Soğuktan Gelen Casus ve *Köstebek* gibi pek çok ünlü romana imza atan John Le Carré'nin edebi kariyerinin başlangıcı olan *Ölüme Çağrı*'da yazarın unutulmaz kahramanı George Smiley'yle de ilk kez tanışıyoruz.

"Nefes kesici, hayrete düşürücü, zekice..."

Sunday Telegraph

"Ölçülü, dolaylı ve akıl dolu anlatımıyla dikkat çeken, titiz ve incelikli bir karşı-casusluk öyküsü"

The New York Times

• kirmizikediyayinevi
• /kirmizikedikitap
• /kirmizikedikitap
• /kirmizikediyayinevi

